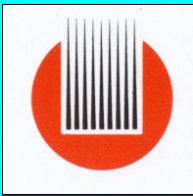
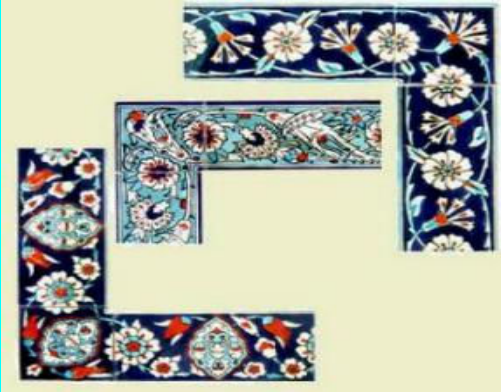

SEKTÖREL ARAŞTIRMALAR

SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI

TÜRKİYE KALKINMA
BANKASI A.Ş.

ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ
Aralık 2005
ANKARA

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

SEKTÖREL ARAŞTIRMALAR

SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI

Seher OZAN DÜNDAR
Kd. Uzman

SA-05-09-26

ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ

Aralık 2005
ANKARA

ISBN 975-7406-81-3

© Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

Seher Ozan Dündar
Kd. Uzman

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
Araştırma Müdürlüğü
İzmir Cad. No: 35 Kızılay/ANKARA
Tel: (0312) 417 92 00/2345
Fax: (0312) 417 01 47

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Matbaasında Basılmıştır

İÇİNDEKİLER LİSTESİ

İÇİNDEKİLER LİSTESİ	i
TABLO LİSTESİ	ii
GRAFİK LİSTESİ	iii
1. SEKTÖRÜN VE ÜRÜNÜN TANIMI, KULLANIM ALANLARI	1
1.1. SEKTÖRÜN TANIMI VE SINIFLANDIRMASI	1
1.2. SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARINDA KALITE VE STANDARTLAR	3
1.3. KULLANIM ALANLARI, İKAME VE TAMAMLAYICI MALLAR	5
1.3.1. <i>Kullanım Alanları</i>	5
1.3.2. <i>İkame ve Tamamlayıcı Mallar</i>	5
2. DÜNYADA SOFRA VE SÜS EŞYALARI SEKTÖRÜ	7
2.1. TARİHÇE	7
2.2. ÜRETİM YÖNTEMİ VE TEKNOLOJİ	8
2.3. DÜNYA ÜRETİMİ	14
2.4. DÜNYA TİCARETİ	15
2.4.1. <i>İhracat</i>	15
2.4.2. <i>İthalat</i>	16
3. TÜRKİYE'DE SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI SEKTÖRÜ	19
3.1. SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI SEKTÖRÜ KAPASİTE VE ÜRETİM	29
3.1.1. KAPASİTE VE KAPASİTEDE BEKLENEN GELİŞMELER	29
3.1.2. <i>Üretim ve Kapasite Kullanım Oranları</i>	32
3.2. SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI SEKTÖRÜNDE DİŞ TİCARET	34
3.2.1. <i>İhracat</i>	34
3.2.2. <i>İthalat</i>	39
3.3. YURTIÇI TÜKETİM	42
3.4. TALEP TAHMİNİ	45
3.4.1. <i>Yurtiçi ve Yurtdışı Talep Tahmini</i>	45
3.4.2. <i>Toplam Talep Tahmini ve Sektörel Kapasite Kullanım Oranları</i>	46
4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	48
EKLER	51
YARARLANILAN KAYNAKLAR	61

TABLO LİSTESİ

TABLO:1 SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARI GÜMRÜK TARİFE VE İSTATİSTİK POZİSYON NUMARALARI	1
TABLO 2: NACE VE ISIC SINIFLANDIRMASINDA SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARI.....	2
TABLO 3: DÜNYA PORSELENDEN SOFRA VE MUTFAK EŞYASI İHRACATI	15
TABLO 4: DÜNYA PORSELENDEN SOFRA VE MUTFAK EŞYASI İTHALATI.....	17
TABLO 5: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI SEKTÖR KAPASİTESİ	29
TABLO 6: KÜTAHYA'DA FAAL OLAN SERAMİK,ÇİNİ VE PORSELEN TESİSLERİ	30
TABLO 7: 1999-2005 TARİHLERİ ARASINDA SERAMİK SEKTÖRÜNE VERİLMİŞ YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN CİNSLERİNE GÖRE DAĞILIMI	31
TABLO 8: KAPASİTEDE BEKLENEN GELİŞMELER.....	32
TABLO 9: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI GEÇMİŞ YILLAR KKO'İ(%).....	34
TABLO 10: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İHRACATI, ÜRETİMİ VE İHRACATIN ÜRETİM İÇİNDEKİ PAYI.....	35
TABLO 11: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İHRACATI ÜLKELER BAZINDA DAĞILIMI.....	37
TABLO 12: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İTHALATI	39
TABLO 13: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İTHALATI ÜLKEYE GÖRE DAĞILIMI.....	41
TABLO 14: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TÜKETİMİ VE KİŞİ BAŞINA TÜKETİMİ.....	43
TABLO 15: GEÇMİŞ YILLAR SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI HANEHALKI BAŞINATÜKETİMİ	44
TABLO 16: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TALEP TAHMİNİ	46
TABLO 17: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TALEP TAHMİNİ VE KKO'LARI	47

GRAFİK LİSTESİ

GRAFİK 1: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI ÜRETİMİ	33
GRAFİK 2: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI SEKTÖRÜ GEÇMİŞ YILLAR ÜRETİM, KAPASİTE VE KKO'LARI (%)	33
GRAFİK 3: İHRACAT, ÜRETİM VE İHRACATIN ÜRETİME ORANI	35
GRAFİK 4: İHRACAT DEĞERİ VE YILLIK ARTIŞ ORANI	38
GRAFİK 5: İTHALAT MİKTARI VE YILLIK ARTIŞ ORANLARI	40
GRAFİK 6: İTHALAT DEĞERİ VE YILLIK ARTIŞ ORANLARI	40
GRAFİK 7: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TÜKETİMİ VE KİŞİ BAŞINA TÜKETİM	43
GRAFİK 8: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TÜKETİMİ VE HANEHALKI BAŞINA TÜKETİM	44

1. SEKTÖRÜN VE ÜRÜNÜN TANIMI, KULLANIM ALANLARI

1.1.Sektörün Tanımı ve Sınıflandırması

Seramik sektörü Devlet Planlama Teşkilatı sektör sınıflandırmasına göre; Taş ve Toprağa Dayalı Ürünler Sanayiinin önemli bir alt kolu olup, kullanım alanlarına göre dört alt sektörde toplanmıştır. Bunlar, Kaplama Malzemeleri (seramik yer ve duvar döşemeleri), Sağlık Gereçleri (vitrifiye, banyo-tuvalet malzemeleri), Sofra ve Süs Eşyaları ile Teknik Seramikler (porselen izolatörü, ileri teknoloji seramikleri vb.) şeklinde sıralanabilir. Ayrıca, refrakter harç ve tuğlalar ile seramik hammaddeleri üretimi de Seramik Sanayi içerisinde değerlendirilmektedir.

Seramik Sofra ve Süs Eşyaları Alt Sektörü ise; kil, kaolen, kuvars ve feldspat gibi inorganik maddelerin belirli oranlarda karıştırılıp, suyla hamur haline getirilmesini takiben uygun metotlarla şekillendirildikten sonra 1000 -1400 °C 'de pişirilmesi ile elde edilen sırlı, desenli veya desensiz, tabak, kase, fincan gibi sofraya eşyalarının ve vazolar, biblo, heykelcik vb. gibi süs eşyalarının imal edildiği sektör olarak tanımlanmaktadır.

Sofra ve Süs Eşyaları sektörü ile ilgili olarak Gümrük Tarife ve İstatistik Pozisyon Numaraları (G.T.İ.P.) cetvelinde dört ana grup bulunmaktadır. Söz konusu dört kategoriye ilişkin ayrıntılı sınıflandırma Tablo 1'de verilmiştir.

TABLO:1 SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARI GÜMRÜK TARİFE VE İSTATİSTİK POZİSYON NUMARALARI

69.11	Porselen veya Çiniden sofraya ve mutfak eşyası, diğer ev eşyası ve tuvalet eşyası:
69.11.10	-Sofra ve mutfak eşyası
69.11.10.00.00.11	--Beyaz olanlar
69.11.10.00.00.12	--Tek Renkli olanlar
69.11.10.00.00.19	--Diğerleri
69.11.90	-Diğerleri
69.11.90.00.00.11	--Beyaz olanlar
69.11.90.00.00.12	--Tek renkli olanlar
69.11.90.00.00.19	--Diğerleri
69.12.00	-Seramikten sofraya ve mutfak eşyası, diğer ev eşyası ve tuvalet eşyası (porselen ve çiniden olanlar hariç)
69.12.00.10.00.00	--Adi topraktan olanlar
69.12.00.30.00.00	--Greden olanlar
	-Fayanstan veya ince çömlekçi eşyasından olanlar
69.12.00.50.00.11	---Beyaz olanlar
69.12.00.50.00.12	---Tek renkli olanlar
69.12.00.50.00.19	---Diğerleri
69.12.00.90.00.00	-Diğerleri

TABLO 1'İN DEVAMI

69.13	-Seramikten heykelcikler ve diğer süs eşyası
69.13.10.00.00.00	--Porselen veya çiniden olanlar
69.13.90	-Diğerleri
69.13.90.10.00.00	--Adi topraktan olanlar
	--Diğerleri
69.13.90.91.00.00	---Greden olanlar
69.13.90.93.00.00	---Fayanstan veya ince çömlekçi eşyasından olanlar
69.13.90.99.00.00	---Diğerleri
69.14	-Seramikten diğer eşya
69.14.10.00.00.00	-Porselenden veya çiniden olanlar
69.14.90	-Diğerleri
69.14.90.10.00.00	--Adi topraktan olanlar
69.14.90.90.00.00	--Diğerleri

1970'te NACE-(Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes) Avrupa Birliği Dahilindeki Ekonomik Faaliyetlerin Genel Sanayi Sınıflaması derlenmiştir. İsminden de anlaşıldığı gibi, tüm ekonomik faaliyetleri kapsayan bir sınıflamadır. Şubat 1989'da Birleşmiş Milletler İstatistik Komisyonu tarafından benimsenen Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflamasının (ISIC Rev.3) üçüncü revizyonunda, Birleşmiş Milletler İstatistik Ofisi ve Eurostat'ın oluşturduğu karma çalışma grubu, Eurostat ve Üye Ülkelerin temsilcileri ile birlikte yer almıştır. Müteakiben, Eurostat ve Üye Ülkelerin temsilcilerinden oluşan bir çalışma grubu NACE 1970'in revize edilmiş bir versiyonu olan NACE Rev.1'i geliştirdi. ISIC Rev.3'ün yapısından başlayarak, ISIC'ta yeterince temsil edilmeyen, Üye Ülkelere ait daha önemli faaliyetlerini yansıtan yeterli detaylar eklenmiştir. Ulusal sınıflamaların özel nitelikleri bu süreçte dahil edilmiştir. Avrupa Ekonomik Faaliyetleri İstatistik sınıflaması ile Uluslararası Standart Sanayi Sınıflamasında Seramik Ürünlerinin karşılıklı pozisyon numaraları ise Tablo 2'de verilmiştir.

TABLO 2: NACE VE ISIC SINIFLANDIRMASINDA SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARI

PRODTR 2003	TANIM	HS/CN	ISIC
26.21	SERAMİK EV SÜS EŞYASI		
26.21.11.30.00 A	Porselen veya çini sofa ve mutfak eşyası(elektro termik parçalar, kahve ve baharat değirmenlerinin metal aksamı hariç)	69.11.10	2691X
26.21.11.33.00 B	Porselen veya çini sofa ve mutfak eşyası-tek renkli olanlar	69.11.10.a	2691X
26.21.11.35.00 B	Porselen veya çini sofa ve mutfak eşyası-desenli olanlar	69.11.10 b	2691X
26.21.11.50.00	Porselen veya çini diğer ev eşyası ve tuvalet eşyası (saksı vb.)	69.11.90	2691X
26.21.12.10.00	Seramikten sofa ve diğer ev eşyası (porselenden olanlar hariç)-adi topraktan olanlar	69.12.00.10	2691X
26.21.12.30.00 A	Seramikten sofa ve diğer ev eşyası (porselenden olanlar hariç)-greden olanlar	69.12.00.30	2691X

TABLO 2'NİN DEVAMI

26.21.12.33.00 B	Seramikten sofa ve diğer ev eşyası (porcelenden olanlar hariç)-greden tek renkli olanlar	69.12.00.30 a	2691X
26.21.12.35.00 B	Seramikten sofa ve diğer ev eşyası (porcelenden olanlar hariç)-greden desenli olanlar	69.12.00.30 b	2691X
26.21.12.50.00 A	Seramikten sofa ve diğer ev eşyası (porcelenden olanlar hariç)-fayanstan ve ince çömlekçi eşyasından	69.12.00.50	2691X
26.21.12.53.00 B	Seramikten sofa ve diğer ev eşyası (porcelenden olanlar hariç)-fayanstan ve ince çömlekçi eşyasından tek renkli olanlar	69.12.00.50 a	2691X
26.21.12.55.00 B	Seramikten sofa ve diğer ev eşyası (porcelenden olanlar hariç)-fayanstan ve ince çömlekçi eşyasından desenli olanlar	69.12.00.50 b	2691X
26.21.12.90.00	Seramikten sofa ve diğer ev eşyası (porcelenden olanlar hariç)-diğerleri	69.12.00.90	2691X
26.21.13.30.00 A	Porselen ve çiniden heykelçikler ve diğer süs eşyaları	69.13.10	2691X
26.21.13.33.00 B	Porselen ve çiniden heykelçikler ve diğer süs eşyaları-tek renkli olanlar	69.13.10 a	2691X
26.21.13.35.00 B	Porselen ve çiniden heykelçikler ve diğer süs eşyaları-desenli olanlar	69.13.10 b	2691X
26.21.13.50.00	Başka yerde sınıflandırılmamış seramikten heykelcikler ve diğer süs eşyaları	69.13.90	2691X

1.2. Seramik Sofra ve Süs Eşyalarında Kalite ve Standartlar

Sözcük anlamı olarak "bir şeyin iyi veya kötü olma özelliği veya niteliği şeklinde tanımlanan "**kalite**" bir ürünün hedeflediği müşteri kitlesinin taleplerini, tasarım ve üretimde karşılama derecesi olarak ifade edilmektedir. Kalite imalattan müşterinin kullanımına sunuluncaya kadar olan bütün üretim ve tüketim aşamaları için önemli bir unsurdur. "En düşük maliyetle üretim" kalite kavramı kapsamına alınmış (Mart 1990, I. Seramik Karo Kalitesi Kongresi, İspanya) olup, herkesin ödeyebileceği bir kalitenin temini hedeflenmiştir. Böylece fiyat, talep çerçevesinde kalitenin kontrol altında tutulması, ürünün nitelik ve özelliklerinin belirlenmesi için her türlü analiz ve denetim yapılması, kısaca kalite kontrolü önem kazanmaktadır.

Son yıllarda ihracatın önem kazanması ile yurtdışı pazarlardaki ürünlerle rekabet edebilmek, Avrupa ve Uzak Doğu'dan (özellikle Çin'den) ithal edilen dumpingli ve/veya düşük kaliteli sofa ve süs eşyaları ile mücadele edebilmek ve haksız rekabetin önüne geçmek için söz konusu ürünlerdeki kalitenin belli standartlara bağlanması kaçınılmaz olmuştur.

Türk Standartlar Enstitüsü'nün sektörel sınıflandırmasında 81 nolu Cam ve Seramik Endüstrisi başlığı altında yer alan, sofa ve süs eşyaları sektörü ile ilgili standartlardan ilki, 20.04.1993 tarihli Porselen Sofra Eşyası'na ilişkin çıkarılmış olan TS 10850 nolu standarttır. **Bu standart, düşük su emme ve ışık geçirgenliği özelliği gösteren sert, yumuşak, kemik ve sırsız porcelenden, imal edilen sofa eşyalarını kapsar.**

Söz konusu 10850 nolu standart 16.11.1993 yılında tadil edilmiş ve TS 10850/T1 olmuş; bunu takiben 02.04.2001 tarihinde ikinci kez tadil edilerek TS 10850/T2 oluşturulmuş ve son olarak 29.04.2004 tarihindeki hali ile öncekiler yürürlükten kaldırılarak TS 10850, Porselen

Sofra Eşyaları Standardı olarak (81.060.20 Seramik Ürünler ICS'i ile yer alan) nihai şekli ile yürürlükte bulunmaktadır.

Standartlarda önemli olan nokta, gelişen teknolojilerin ürettiği çeşitli ürün gruplarında, test yöntemlerinin mümkün olduğunca hızlı bir süreç içerisinde mevcut gelişmelere uyarlanabilmesidir. Bunun hem tüketiciler hem de üreticiler için sayısız yararları vardır. Ayrıca, Avrupa Standartlar Komitesi Kuralına göre, bir standardın işlerlik kazandıktan "**beş yıl**" sonra yeniden düzenlenmesi zorunlu hale getirilmiştir.

Standart ve kalitede malın üretim ve tüketim aşamasında çevre kirliliğine etkisi de oldukça önemlidir. Gelişen tüketim bilinci, çevreyi kirletmeyen teknolojilerin ürettikleri ürünlere yönelmekte, bu da ürün bazında rekabet avantajı sağlamaktadır.

Yatırım aşamasında, dünyada önemi gittikçe artan bir karar verme aracı olarak kullanılan Çevresel Etki Değerlendirmesi(ÇED) uygulamaları getirilmiştir. Bu çerçevede üretici firmaların "ÇED Olumlu Belgesi" ve "Çevresel Etkileri Önemsizdir" şeklinde belgeler alması gerekmektedir.

Taş ve Toprak Sanayi alt grubundaki Seramik Üretim Tesislerinden havaya florlu gaz ve partiküller verilmektedir. Çevreyi kirleten bir sanayi olması itibari ile ÇED raporu önem kazanmaktadır.

Ayrıca, ürünlerin Avrupa Birliği (EU) ve Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi'nde (EFTA) dolaşımı için CE¹(Conformité Européenné) Markası da aranmaktadır. Bu da bir tür standart olup, üreticinin Avrupa sağlık, güvenlik ve çevre düzenlemelerini dikkate alarak üretimi gerçekleştirdiğini gösterir.

Tüketiciler için bu CE markası temel güvenlik ve kalite şartlarının sağlandığını ifade eder ve tercih sebebi olur. CE marka satışları ve memnuniyeti artıran bir unsurdur.

¹ CE uygunluk işareti, üzerine vurulduğu ürünün güvenlik, sağlık, çevre ve tüketicinin korunması açısından sahip olması gerekli asgari şartları "**Yeni Yaklaşım Direktiflerine**" uygun olarak sağladığını gösteren, AB pazarında ürünün serbest dolaşımını sağlayan, Fransızca "**Conformité Européenné**" ifadesinin kısaltılmış şekli olup, ilgili ürün üzerine etiket veya damgalamak suretiyle iliştilen bir işarettir.

CE işareti taşımayan ürünler; AB'de pazarlanamaz ve hatta AB dışında üretilen ve CE işareti taşımayan ürünlerin bu ülkelere girmesi mümkün değildir. Bu nedenle, CE işareti, AB dışında kalan ülkelerden ihraç edilen ürünler için pasaport görevi görmektedir.

Yeni Ürün Sorumluluğu Yasası'na göre, ilgili üründen dolayı bir kaza olursa veya AB ülkelerinden biri, ürünün, CE işaretinin gereklerine uymadığını, yani yeterince güvenli olmadığını iddia ederse, üretici, kendisinin bütün önlemleri aldığını ispatlamak zorundadır. Yanlış ve eksik yapılan CE işaretleme çalışmaları üreticilere büyük zararlar verebileceği unutulmamalıdır. Üretici ürettiği üründen sorumludur.

1.3.Kullanım Alanları, İkame ve Tamamlayıcı Mallar

1.3.1.Kullanım Alanları

Sofra ve süs eşyaları; porselen ve çiniden mamul beyaz, tek renkli, desenli ve desensiz olarak veya porselen ve çiniden mamul olmayan, adi topraktan, greden, fayans ve çömlekçi eşyasından yine beyaz, tek renkli ve diğer şekillerde ev eşyası veya tuvalet eşyası olarak kullanıldığı gibi porselen ve çiniden yapılmış süs eşyası ve heykelcikler şeklinde de kullanılabilir.

Porselen, çini ve seramik şeklinde imal edilen sofralar ve süs eşyaları üretici firmalarca; ev serisi, dekorlar, otel serisi, prestij serisi, köşe mağazalar ve promosyon ürünleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Ev serisinde yemek takımları, kahvaltılıklar ve çay-kahve setleri; **dekor grubunda** panolar, duvar tabakları, banyo ve mutfak aksesuarları; **otel serisinde** yine yemek ve servis takımları, çay-kahve setleri; **prestij serisinde** pasta takımları, fincan takımları, çay takımları ve benzeri özel istek üzerine yapılmış kaplamalı(altın, gümüş ve platin) ürünler; **köşe mağazaları**(corner mağazalar) ile köşe dekorları, heykelcikler, vazolar, biblolar vb. dekorasyon malzemeleri; ve **promosyon ürünleri** ile de yine özel günler için firmalarca müşterilere reklam amaçlı dağıtılmak üzere özel logolu olarak yaptırılan sofralar ürünleri, kupalar, el dekorları(panolar), biblolar vb. kastedilmektedir.

Bunlara ek olarak, daha özel kullanımlar için sanatsal bazı üretimler; Antik gümüş ve kaplama, altın kabartma, altın boya kabartma, platin-altın kabartma, klasik dekorlar, özel koleksiyonlar, özel panolar, el dekoru yemek takımları, çay takımları ve fincan takımları da üretilmektedir. Daha yüksek gelir grubundan olan yerli ve yabancı tüketicilere hitap eden bu ürünler ülkelerin resmi protokollerinde, saraylarda vb. özel yerlerde kullanılmaktadır.

Sofralık seramik eşyaların çoğu yiyecek ve içecek sunmak (ev, otel ve restoran vb. yerlerde) üzere kullanılırken; bir kısmı da pişirme kabı (gazlı, tüplü ve elektrikli fırın ve mikro dalga fırınlarda) olarak kullanılmaktadır. Süs eşyalarının bir kısmı fonksiyonel ev araç ve gereçleri olarak (şamdan, baharatlık, peçetelik, yumurtalık vb. gibi) kullanılırken ağırlıklı kısmı ise dekorasyon amaçlı (biblo, pano, abajur, vazo, sürahi ve heykelcik vb. gibi) kullanılmaktadır.

1.3.2.İkame ve Tamamlayıcı Mallar

Seramik sofralar ve süs eşyalarına ikame sayılabilecek ürünler arasında düz ve ısıya dayanıklı camdan yapılmış sofralar ve süs eşyaları, gümüş, altın ve çelikten yapılmış olanlar ile topraktan

(adi topraktan ve/veya greden) yapılmış kap-kacak ve süs eşyaları sayılabilir. Porselen ve çiniyi de birleşimleri, pişirme teknik ve derecelerinden dolayı farklı ürün kategorisinde değerlendirirsek tam ikame malı olarak düşünmek olanaklıdır.

Ayrıca sağlık ve hijyen koşullara çok uygun olmamakla birlikte daha düşük gelir grupları tarafından kullanımı tercih edilen yumuşak ve sert plastikten ve melaminden mamul sofraya ve süs eşyaları da ikame mallar arasında sayılabilir.

Seramik sofraya ve süs eşyalarının en önemli ikame malı normal ve ısıya dayanıklı camdan yapılmış olan ürünler sayılabilir. Hemen her gelir grubundan tüketicinin satın alma gücüne hitap eden tür (renkli, düz, desenli, kaplamalı vb. şekillerde) ve fiyatlarda çeşitliliğe sahip olması; temizliğinin ve korunmasının kolaylığı cam sektörünün seramik sektörüne (porselen ve çini de dahil olmak üzere) görece piyasadaki rekabet avantajını artırmaktadır. Bu yüzden bazı büyük firmalar ürettikleri seramik ürünlerin yanı sıra camdan sofraya ve süs eşyası üretimine de yönelmişlerdir.

Tamamlayıcı mallar ise seramik sofraya ve süs eşyalarının kullanım alanlarının ev, otel, işyeri ve promosyon amaçlı oluşuna göre; mobilyadan ev tekstiline, altın, gümüş ve ahşap dekorasyon unsurlarına kadar oldukça çeşitlilik göstermektedir.

2.DÜNYADA SOFRA VE SÜS EŞYALARI SEKTÖRÜ

2.1.Tarihçe

İlk çağlardan günümüze kadar gelen bir mitolojik efsaneye göre Dionysos ile Ariadne'nin oğlu Keramos, çömlekçilik sanatının başlamasını sağlamıştır.

İnsanoğlu uygarlığı yaratırken önce suyu, sonra toprağı sonra da ateşini kullandı. İnsanın beyni, yaratıcılığı ve hüneri devreye girerek su, toprak ve ateş bir araya getirilerek ilk seramikler yapıldı. M.Ö. 6000'de Çatalhöyük'te ilk seramik yapılırken Çin uygarlığının atalarından Yang-Shao Kültürü ilk çömleklerini ancak bundan 2000 yıl sonra yapabilmişlerdir.

Seramik, Anadolu topraklarında doğan 8000 yıllık bir gelenektir. Geçmiş insanlık kadar eski olan seramik, tarih boyunca karşımıza değişik biçimlerde çıkmıştır. Kimi zaman bir kap, bir kadeh, bir ocak; kimi zaman bir çömlek, bir takı, bir oyuncak. Farklı kültürlerden izler taşıyan tarihe ışık tutan bir araç olarak çıktı karşımıza. Dayanıklılığı, pürüzsüzlüğü ile geçmiş aydınlatan sağlam ve etkileyici belgeler olarak günümüze kadar gelebildiler.

Tarihte seramik günlük hayatta kullanılan kap-kacak ile ilk kullanım alanını bulurken, daha sonra dinsel törenlerin idollerini taşıyan Tanrıça heykelleri, takı ve süs eşyası olarak ta kullanılmışlardır. İlk insanlar yine seramikten yaptıkları kandillerle mağara duvarlarını aydınlattılar, mektuplarını seramik tabletlere yazdılar ve ölümlerinin küllerini topraktan kaplarda sakladılar. Seramik, dönemine ve ait olduğu uygarlığın sosyal ve kültürel yaşamına ışık tutmuştur.

İlk çağlardan itibaren Tanrıça Heykellerinden sonra insan figürü tanrısal, bitkisel ve fantastik formlara dönüştürülmüştür. İnsanın evrimine paralel olarak seramik üretim ve şekillendirme teknikleri ile insan figürleri bazı toplumlarda şaşılacak kadar abartılı niteliklere bürünmüştür.

Çin İmparatoru, Çi Şi Huang Di (M.Ö. 259-210) kurduğu imparatorluğu ve kendisini sonsuza dek koruyabilecek bir ordu meydana getirmiştir. İnanılması güç olan şey, imparatorun bu ordunun bütün askerlerinin seramikten yapılmasını emretmiş olmasıydı. 7000 kişiden oluşan bu "Terra Cotta Ordusu" aradan 2200 yıl geçmesine karşın günümüzde de hala dimdik ayakta durmaktadır.

Çinliler, tekniğin ve sanatın doruklarına Budizm ile ulaşmışlardır. Ruhun ölümsüzlüğüne inanmışlar ve bu ruhu seramik ve porselenden yaptıkları eserlere yansıtmışlardır.

İpek Yolu, insanlık tarihinin aydınlığa ulaşmasındaki en büyük geçitlerden biri olmuştur. Aynı zamanda günümüz Avrupa porselen kültürünün oluşmasında önemli katkısı olan bu

yoldan sadece ipek değil, Çin Porselenleri de batıya taşınmıştır. Çin Porselenleri Avrupa'da o kadar ilgi gördü ki, bunlara "**beyaz altın**" adı yakıştırıldı. Porselenin nasıl bir malzeme olduğunun araştırılıp Avrupa'da üretilmesi yüzlerce yıl sürdü. Almanya bu konuda öncü olan ilk Avrupa ülkesidir. 1710 yılında kurulan Meissen Kraliyet Porselen Fabrikası ile birlikte, Çin'in porselen tekniği ve sanatındaki egemenliği Avrupa'ya geçmiş oldu.

Daha sonra İtalya bu konuya el atmış ve "Commedia dell'Arte" tiplerini porselene aktarmıştır. Onların karakterlerini, hareket ve mimiklerini büyük bir ustalıkla yorumladı. Daha sonraları Fransa (üzüm, börek, istiridye, fisto, incik boncuk, kuş, tavşan, civciv, sokak çalgıcıları, şarap satıcıları gibi figürlerden oluşan "Cris de Paris Serisini"), İngiltere(Derby Porselen Fabrikası ile) ve Avusturya (Vienna Porselen Fabrikası ile) bu işe el atmış ve her ülke kendine özgü sanatsal figürler üretmiştir. İngiltere masal kahramanları konusunda ihtisaslaşmıştır. (1753, Aesop's Fables). 1842 yılında İngiltere'de Copeland-Garret Porselen Fabrikası'nda beyaz sırsız bir bisküvi porselen türü geliştirilmiştir. Son olarak da kuruluşu günümüzden 50 yıl öncesine dayanan ve daha çok duygusal, doğal ve modern stillerin çok güzel birleşimlerini simgeleyen biblolar üreten İspanya eklenmiştir bu ülkelere. Söz konusu ülkeler halen dünya seramik ve porselen piyasasında en etkin ülkeler olma özelliklerini korumaktadırlar.

2.2. Üretim Yöntemi ve Teknoloji

Seramik üretiminde; kil, kaolin, kuvars ve feldspat gibi maddeler ana hammaddeleri oluşturur iken, renklendirme ve sırlama da kullanılan frit, mermer, dolomit ve bentonit gibi maddeler ise yardımcı maddeleri oluşturmaktadır.

Mevcut üretim yöntem ve teknolojiler dikkate alındığında, kuruluşlar arasında teknoloji açısından bulunan ufak tefek farklılıklar göz ardı edildiğinde, üretim süreci aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır.

- Hammadde Hazırlama
 - hammadde saflaştırma ve harmanlama
 - kırma ve öğütme
 - silolama
 - değirmenlerde yaş öğütme
 - mikserlerde karıştırma (homojen hale getirme)
 - filtre pres (çamur hazırlama)

- Şekillendirme
 - torna ile şekillendirme
 - döküm metodu ile şekillendirme
- Kurutma
- Rötüşlama
- Bisküvi Pişirme
- Sırlama
- Sır Pişirme
- Kalite Kontrol ve Taşlama
- Dekorlama
- Dekor Pişirme
- Ambalajlama

Ülkemizde, hemen hemen her işletme kendi hammaddesini kendi hazırlarken, ülkemize göre daha gelişmiş ülkelerde hammadde işletmeciliği; zenginleştirme ve homojen hale getirme işlemleri ile hammadde kırma ve öğütme dahil hazırlanması ayrı tesislerde yapılmakta, üretici firmaların tamamına yakını hammaddeyi kullanıma hazır hali ile bu işletmelerden temin etmektedirler.

Avrupa ülkeleri, Japonya ve Amerika'da son yıllarda, hamur hazırlama ünitelerinde bilgisayar kontrollü otomatik tartım sistemlerinin kullanılması, şekillendirme birimlerinde otomasyona gidilmesi, hızlı pişirme fırınlarının kullanılması, şekillendirmede kuru presleme (izostatik presleme) metodunun devreye girmesi, sektörde yaşanan önemli teknolojik gelişmeler olarak göze çarpmaktadır.

Ayrıca şekillendirme ve pişirme dışında, sırlama işlemi de otomatik hale getirilmiş ve tam otomatik sırlama makineleri geliştirilmiştir. Kayık tabaklar için basınçlı döküm tezgahları devreye alınmıştır.

Bunun dışında bulaşık makinelerinin kullanımının yaygınlaşması üzerine, sır üstü dekorlama yerine, sır içi dekorlama metotları geliştirilmiştir. Dekorlar daha yüksek sıcaklıklarda

pişirilmeye başlanmış ve dekor pişirme işlemleri 700-800°C yerine 1250-1300°C'da gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Türkiye'de de son yıllarda hazır hamur ve sır kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Büyük üreticiler dahi kuru pres hamuru kullanmaya başlamışlardır.

Sofra ve süs eşyası sektöründe aynı grup içerisinde değerlendirilen ancak kullanılan hammaddeler, birleşim oranları, dekorlama, sırlama ve pişirme teknik ve dereceleri açısından farklılıklar gösteren porselen, seramik ve çini ile ilgili bazı ayrıntılar; benzerlik ve ayrımlar ile avantaj ve dezavantajlar aşağıda verilmiştir.

Porselen; sözcük olarak porselene benzeyen bir cins midyenin İtalyanca adı olan "**Porcella**" kelimesinden türetilmiş ve Çin'den getirilen bu tür ürünler için bu ismi Marco Polo ilk kullanan kişi olmuştur. Porselen tümü killi topraktan yapılmış veya kil ihtiva eden hammaddelerden üretilmiş dayanıklı, beyaz, su geçirmeyen yarı saydam ürünlerin oluşturduğu büyük seramik grubunun bir elemanı olarak tanımlanmaktadır.

Porselenin sırsı, bileşimi açısından cama benzemektedir. Gövde veya pişirilmiş şekli ile bisküvi yaklaşık %70-80 oranlarında içine başka kristaller eklenmiş olan camdan oluşmaktadır. Bu cam benzeri hamur, porselene ışık geçirgenlik (transparan) özelliğini vermektedir. Porseleni seramik veya toprak eşyalardan ayıran da bu ışık geçirgenlik özelliğidir.

Bisküvi, şekillendirilmiş, kurutulmuş veya pişirilmiş ancak henüz sırlanmamış seramik ürünler olarak tanımlanmaktadır.

Sır ise uygun bileşimli hammaddelerin öğütülmesiyle elde edilen, porselen veya seramik bünye üzerine tatbik edilen ve pişirme sonrası camsı bir yapıya benzer ince bir tabaka oluşturan karışımlar olarak ifade edilmektedir.

Sırlamanın iki ana amacı bulunmaktadır. Birincisi, genelde gözenekli ve mikro seviyedeki pürüzlü yapıyı, gözeneksiz düz bir yüzeye sahip olan cam tabakasıyla kaplayarak daha hijyenik ve daha kolay temizlenebilir bir duruma getirmektir. **İkincisi** ise estetik açıdan güzel bir görünüm oluşturmak ve dekorlama olanaklarını artırmaktır. Sır aynı zamanda porselenin dayanıklılığını, sertliğini ve kimyasal dış etkilere karşı dayanımını (direncini) artırdığı gibi transparan (ışık geçirgen) olmasını da sağlar.

Uygun hammaddeler belli oranlarda karıştırılarak porselen hamuru hazırlanmakta ve değişik şekillendirme yöntemleri kullanılarak ürünler şekillendirilmektedir. Kurutma işleminden

sonra yaklaşık 980 °C civarında ön pişirme işleminden geçirilmektedir. Daha sonra sırlama işlemi yapılır ve porselene son halini verecek ikinci pişirme işlemine geçilir ki, bu pişirmedeki sıcaklık ise 1400 °C derece civarındadır. Porselen bu şekilde beyaz olarak satışa sunulabileceği gibi, dekorlandıktan sonra üçüncü bir pişirme işlemine tabi tutulduktan sonra da satışa sunulabilir.

Porselenler, sert porselen (pate dure;ing: hard paste) ve yumuşak porselen (pate tendre; ing: soft paste) olarak iki gruba ayrılırlar. Sert porselen genellikle Avrupa Kıtası'nda; Yumuşak porselen ise Çin'de, Japonya'da ve İngiltere'de üretilir. Aslında bir tür yumuşak porselen sayılmasına rağmen, porselenden çok cam hamuru bileşiminden dolayı cam porselen (Fritten porselen) türünden de söz edilebilir.

Sert porselenlerin özellikleri; yüksek kaolen (%50) içermesi ve 1400-1500°C'de eriyen feldspat sırrı olmasıdır. Yüzey sertliği ve dayanıklılığı da oldukça yüksektir.

Mohs'un sertlik göstergesine göre porselenin sertlik derecesi 6-6.5'dir. Bıçağın kaliteli porseleni çizmemesi bu sertlik derecesi ile ilgilidir. Ancak bulaşık makinelerinde porselen mamullerin çelik vb. ürünlerle beraber yıkanması sırasında kopan parçacıklar (metal veya kuvars) porseleni yıpratmaktadır. Özellikle kuvarsın sertlik derecesinin porselen sırrı'ndan daha yüksek olması bu yıpranmaya neden olan en önemli etkidir.

Sert porselenin bisküvisi (gövdesi) ve sırrı çeşitli metal oksitlerin uygun oranlarda eklenmesi ile boyanabilir. Böylece fildişi porselen, kobalt porseleni (mavi boyalı), seladon porseleni (yeşilimsi boyalı), pembe porselen (altın bileşimlerinin harmana katılması ile), siyah porselen (porselen noire; renk veren oksit karışımlar sayesinde ve 1300°C'de pişirim sonucunda) ve kahverengi porselen (demir oksit, manganez oksit ve krom oksit katılarak tencere, toprak görünümlü kap ve çömleklerde kullanılmakta olan) türlerinden de söz edilebilir. Sert porselenin yüksek sırrı pişirim sıcaklığı, sırrı altı dekorlama şansını kısıtlamaktadır.

Yumuşak porselen (kemik porselen veya Bone China) özelliğini, harmanında bulunan %50-65 oranlarındaki kemik tozu veya fosfattan almaktadır. Kalan %15-30'unu ise kuvars ve feldspattan oluşan pegmatit ve kaolen oluşturmaktadır. Bone China'nın ilk pişirim sıcaklığı (ilk bisküvi pişirimi) 1200-1300°C olup, farklılık arz etmektedir. Genellikle kurşun ve bor karışımları ihtiva eden sırrı ise 920-1250°C 'de pişirilmektedir. İngiltere'den sonra Rusya'da da yumuşak porselen üretme çalışmaları yapılmaktadır. Hamuru kuvars, potasyum nitrat, tuz, killi toprak, soda ve alçıdan oluşurken ; sırrı olarak ise yine kuvars, potas (kalsiyum karbonat) ve sodadan oluşan bir eriyik kullanılmaktadır.

Seramik; porselen ve seramik aynı grubun iki unsuru olarak birbirine benzermiş gibi görünmelerine karşın gerek harman yapıları gerekse üretim teknikleri açısından önemli farklılıklar göstermektedir. Porselenin sır pişirimi 1400-1500°C’da yapılmakta iken seramiğin ilk bisküvi pişirimi 1100-1300°C’da yapıldıktan sonra sır pişirimi 900-1200°C’ derecede yapılmaktadır. Başka deyişle seramikte bu yüksek derecedeki ilk pişirime rağmen porös (mesameli, su geçirgen) olan ürünün üstünde sıvı haldeki sır pişirilmekte ve üründe ikinci pişirmeden sonra da porös kalmaktadır. Porselen mamuller ise su geçirmez sıkı bir yapıya sahip olup, sır ile hamur birbirinden ayrılmaz bir bütün niteliğindedir. Seramikte ise sır sert bir darbeye çatlayabilir veya kopup düşebilir. Sırı çözülmüş yüzey porös olduğu için su çeker. Ayrıca porselen ışığı geçirirken seramik ışık geçirmez. Hem dayanıklılık hem de hijyen ve sağlık açısından çok kaliteli seramiklerin dışındaki seramiklerin kullanılması pek tavsiye edilmemektedir. Kullanımla zaman içerisinde sır çatlaklarının oluşması hijyen ve sağlık açısından sakıncalı bulunmaktadır. Bu durumda; porselen sağlıklı ve hijyen oluşu, tat ve koku sinmemesi, sıkılaştırmış yapısı nedeniyle mikrop barındırmaz oluşu, üzerindeki lekelerin kolayca çıkması, sert bir yüzeye sahip olması, görünüşünün daha zarif oluşu ve yemek sunumu da hoşlaştırması ve yemekleri daha uzun süre sıcak tutması gibi özelliklerinden dolayı seramik ürünlere göre daha avantajlı bir konuma sahiptir.

Çini; bir yüzü sırlanarak renkli motif ve dekorlarla nakışlanmış bir kaplama malzemesidir. Çinilerin desenlerinin yapılmasında sır altı tekniği kullanılmaktadır. Çini daha çok güzel sanatlar içerisinde değerlendirilmiş; binalarda ve kitabelerde Asurlular, Mısırlılar, İranlılar ve Orta Asya Türklerince kullanılmışlardır. Selçuklular ve Osmanlılar zamanında da Anadolu’ya taşınmış çeşitli yerleşim yerlerinde (ağırlıklı olarak İznik, Kütahya, Konya ve Çanakkale’de) çini imalatı yapılmıştır. Selçuklularda firuze (turkuvaz), yeşil, kobalt mavisi, kahverengi ve transparan sırlı çini örnekleri bol miktarda görülmektedir. Turkuvaz, mavi, koyu yeşil, kırmızı, açık lacivert, beyaz ve bazen siyah olarak görülen yedi rengin 16. yüzyıl Osmanlı çinilerinde sır altına tatbiki, çini sanatında benzeri görülmemiş bir teknik gelişmedir.

Beylikler Dönemi, Osmanlı Dönemi ve Selçuklu Dönemi çinileri farklılıklar göstermekte olup, teknik olarak kullanılan renkler, desenler ve sırlama açısından farklılıklar olduğu gözlenmektedir.

Anadolu’da İznik, Konya ve Kütahya önemli çini merkezleri olmuştur. O günlerde kullanılan bu tekniklerin çoğu yok olmuş ve bazı renklerin (mercan kırmızısı gibi örneğin) nasıl elde edildiğine ilişkin bilgilere ulaşılamamış; hali hazırda porselen ve seramik üretiminde çini sanatının günümüze gelebilen çok az özelliğinden yararlanılabilmektedir. Günümüzde yapılan

çinilerde de hamur hazırlama, şekillendirme(kalıplarla yapılıyor), renklendirme, sırlama ve fırınlama (pişirme) aşamalarından geçilerek üretim yapılmaktadır. Boyama ve desenleme çalışmaları elle yapılmakta olup, Kütahya ve İznik çinileri kullanılan hammadde açısından ve renk ve desen açısından farklılık göstermektedir. İznik çinileri kuvarstan yapılırken, Kütahya çinilerinde kil kullanılmaktadır.

Günümüzde çini mamuller daha çok süs eşyası (vazo, pano, tabak, duvar kaplaması vb.) amaçlı kullanılmaktadır. Çinilerin seramik doku bütünlüğüne ters düşmesine karşın, bisküvi hamurlarının içindeki gözenek ve porların bir ağ oluşturması, sıcak-soğuk ve don olaylarında hem bu plakaların genleşme ve büzüşmesini (dilatasyon) hem de tatbik edildikleri duvarların solumasını sağlamaktadır. Bu da çinilerin bir üstün özelliğidir. Çiniler form tasarımı açısından diğer mimari elemanlarla, evanîler (kap-kacak yada kullanma seramikleri) olarak ta sofraya ve mutfak fonksiyonları ile bütünleşmiştir.

Dekorlamada, dekor tekniği olarak sır altı, sır içi ve sır üstü dekorlama olmak üzere üç ayrı teknikten söz edilebilir. **Sır altı dekorlama:** Bu teknik önce dekorlanıp ardından sırlanarak 1400°C 'de pişirilen, kısıtlı renk uygulamaları olan bir yöntemdir. Dekor tekniği açısından en güç ve pahalı dekorlama seçeneğidir. Genellikle süs eşyalarında kullanılmakla beraber, nadiren sofraya eşyalarında da kullanılmaktadır. Bu uygulama için güvenle kullanılacak iki temel renk mavi (kobalt bileşimleri) ve yeşil (krom bileşikleri)'dir. **Sır içi dekorlama:** 1200°C'de fırınlanan, pişirim zorluklarından dolayı maliyeti yüksek bir dekorlama tekniğidir. Renk seçenekleri sır altı tekniğinden daha çoktur. Bu yöntemin kullanıldığı porselen dekorlarının, hangi şartlar altında olursa olsun silinmesi olanaksızdır. Çünkü yüksek derecede fırımlandığı için, dekor sıranın içine iyice nüfuz etmektedir. Dış etkilere karşı sır altı dekorlar kadar dayanıklıdır. **Sır üstü dekorlama:** 750-850°C ısı aralığında uygulanan en yaygın tekniktir. Bu ısıya uygun altın ve boyalarla üretilmiş dekorların kullanımı sırasında dikkatli olmak gerekmektedir ki, dış etkenlere karşı dayanıklılığı (direnci) zayıf olan bu ürünler korunabilsin.

Ayrıca doğal kaynak, hijyen ve sağlığa uygun hammaddelerden (%40 kaolen, %20 kuvars ve %30 feldspattan mamul) üretilip, 1200°C ve üzeri derecelerde pişirilen, sert, porositesi düşük, göz okşayan bir çok renkte üretilebilen ve **stoneware** tabir edilen seramik ürünler ile yine insan sağlığına önem verilerek normal pişirme sıcaklıklarının 200 derece daha yüksek ısılarda pişirilen ve pişirme sırasında kurşun kullanılmayan **naturaceram** olarak isimlendirilen çeşitli firmaların kendilerine özgü ürünlerinden söz etmek de olanaklıdır.

2.3.Dünya Üretimi

Son iki üç yıl içersinde zayıf global ekonomik yapılar ve tüketicilerin seyahat ve harcama konusunda daha isteksiz hale gelmelerinin de etkisi ile dünya çapındaki büyük sofa ve süs eşyası üreticilerini zora sokmuştur. Özellikle de lüks yaşamla ilgili tüketim kalıplarında gerilemeler olmuştur. 2002 yılında yaşanan Irak savaşının, tüketicilerin geçici olarak daha az seyahat etmesine ve enerji maliyetlerinin artışına yol açmasından kaynaklanan ekonomik güçlükler yaşanmasında rolü olmuştur. Bunun ardından 2003 yılında hem satış gelirlerinde hem de satış tutarlarında bazı önemli firmalar açısından %3-4 'lük düşüşler yaşanmıştır.

Günümüz tüketicileri iyi kalite sofa ve süs eşyaları sınıfına giren, özenli ve bakımı zahmetli kullanım gerektiren kemik (bone china) ve porselen sofa takımları, kristal ve parlatma gerektiren gümüşten yapılmış eşyalara pek rağbet etmemektedir. Bu yüzden de lüks tüketim kalıpları sadece yeni evliliklerle sınırlı kalmış toplam içersinde %8'leri geçememiştir. Günümüz sofa eşyası tüketicileri hızlı ve çok amaçlı yaşam stillerine uygun tasarımdaki ürünlere yönelmişlerdir. Kullanımı ve bakımı zor olan porselen, kristal ve gümüş eşyaları kullanmanın zaman kaybı yarattığı düşünülmektedir. Ayrıca donduruculardan, fırına, fırından sofraya ve sofradan da bulaşık makinesine girecek ve bozulmadan şıklığını koruyabilecek ürünleri tercih edilmektedir. Üretici firmaların çoğu da bu tip çok amaçlı, kullanımı kolay ve şık ürün tipleri üretip satmaktadırlar. Avrupalı sofa ve süs eşyası üreticileri özellikle Alman ekonomisinde yaşanan işsizlik, Euro'nun fazla değerlenmesi ve vergi politikasındaki belirsizlikler yanı sıra , Irak Savaşı ve SARS virüsü nedeni ile daha az seyahat edilmesi Almanya ve diğer önemli ihracatçı ülkelerdeki talep zayıflığının 2003 yılında da sürmesine neden olmuş ve satışlarda %6'ya varan(%4.8'i kur dalgalanmalarından kaynaklanan) düşüşler yaşanmıştır. Ayrıca rekabet açısından oldukça şanslı konumdaki orta düzey kalitedeki sofa ve süs eşyalarına olan talep daha düşük maliyetli Çin mallarına kaymış ve bu tip malları üreten firmalar ucuz Çin malları ile rekabet edebilmek için fiyat kırmak zorunda kalmışlardır. Bunun sonucu satış gelirlerinde düşüş olmuştur.

Çoğu üretici firma sofralık eşya piyasasında çok büyük radikal gelişmeler beklememekle birlikte 2004 ve 2005 yıllarında ekonomik koşullardaki iyileşmeye paralel olarak belirgin bir artış olacağını ümit etmektedirler. Özellikle Christmas zamanlarında satışlarda bir patlama olacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca yeni nesil gençliğin evliliklerinde bir artış olacağı ve bunun da orta kalite ve lüks tiplerdeki talebi artırması beklenmektedir.

Günümüz seramik üreticileri hem verimlilik ve hem de üretimdeki etkinliklerini artırmak için bazı basit adımlar atmaktadırlar. Bunun için bazı ekleme (tesviye), iyi öğütme ve sıklama

proseslerine başvurmakta. Ayrıca bazı robotlu teknikleri de devreye sokarak kaliteyi artırdıkları gibi sıra dışı şekillerde ilgi çeken modellerde ürün üretimi de mümkün olmaktadır.

Verimlilik ve etkinlik son yıllarda satış gelirlerindeki düşüşlerinden kaynaklanan kayıpları telafi etmek için kullanılan iki önemli araç olmuş ve üreticileri daha yüksek kaliteli ve daha düşük maliyetli üretim yapmaya zorlamıştır. Fazla kaynak israfına yol açmadan doğru araçlarla üretim akışlarını sürmelerini de sağlamış olmuştur.

2.4. Dünya Ticareti

2.4.1. İhracat

Seramik sofr ve süs eşyası üretiminde ve ihracatında söz sahibi ülkeler arasında Çin, Almanya, İngiltere, Fransa, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Japonya ve İtalya gibi ülkeler ilk sıralarda yer almaktadır. Bu ülkelerin ve dünya piyasasının %90-95'ini elinde tutan ülkelerin 2001 ve 2003 yıllarına ilişkin ihracat değerleri Tablo 3'de verilmiştir.

TABLO 3: DÜNYA PORSELENDEN SOFRA VE MUTFAK EŞYASI İHRACATI
(HS: 691110, Birim: 1000\$)

Sıra No	ÜLKELER	2001	%	ÜLKELER	2003	%
1	Çin	617.057	30,86	Çin	978.978	36,42
2	Almanya	269.874	13,50	Almanya	351.483	13,08
3	İngiltere	149.394	7,47	İngiltere	171.449	6,38
4	Fransa	129.124	6,46	Fransa	131.112	4,88
5	Çek Cum.	107.502	5,38	Çek Cum.	109.513	4,07
6	Polonya	84.683	4,24	Polonya	91.585	3,41
7	Japonya	79.968	4,00	İtalya	71.991	2,68
8	İtalya	69.888	3,50	Japonya	66.477	2,47
9	Tayland	45.447	2,27	Tayland	59.475	2,21
10	Endonezya	39.662	1,98	Hong Kong	58.545	2,18
11	Belçika-Lüksemburg	32.705	1,64	Portekiz	45.619	1,70
12	Portekiz	31.493	1,58	Endonezya	45.131	1,68
13	Hollanda	29.887	1,49	Hollanda	39.709	1,48
14	Danimarka	26.125	1,31	Danimarka	38.729	1,44
15	ABD	25.328	1,27	İsviçre	36.040	1,34
16	İsveç	23.333	1,17	ABD	31.748	1,18
17	Sri Lanka	22.166	1,11	Belçika	27.349	1,02
18	Macaristan	20.557	1,03	Sri Lanka	27.078	1,01
19	Bangladeş	20.116	1,01	Türkiye	26.319	0,98
20	Türkiye	18.527	0,93	Macaristan	23.476	0,87
21	Romanya	18.455	0,92	Malezya	21.283	0,79
22	Ukrayna	12.359	0,62	Romanya	19.349	0,72
23	Tayvan	11.067	0,55	İspanya	19.290	0,72
24	İspanya	10.521	0,53	Bangladeş	15.156	0,56
25	Diğer	104.270	5,21	Diğer	180.900	6,73
	DÜNYA TOPLAMI	1.999.508	100,00	DÜNYA TOPLAMI	2.687.784	100,00

Kaynak: İGEME

Porselen ve çiniden sofrta ve süs eşyaları konusunda dünya çapında ihracat yapan ülkeler sıralamasında gerek 2001 yılında gerekse 2003 yılında ilk altı sırayı paylaşan ülkeler ve sıraları değişmemiştir. Çin, Almanya, İngiltere, Fransa, Çek Cumhuriyeti ve Polonya olarak sayılabilir .

Toplam Dünya ihracatı 2001 yılında 1.999.508.000 ABD \$'ı iken %34.42 oranında artarak 2003 yılında 2.687.784.000 ABD \$'ına yükselmiştir. İhracat yapan ülkelerden Çin'in payı 2001 yılında 617.057.000 ABD \$ ile %30.86 iken artarak 2003 yılında 978.978.000 ABD \$'ına ve oransal olarak da %36.42'ye ulaşmıştır. Çin piyasaya bu denli hakim olmazken, Almanya piyasaya hakimdi. Almanya ise 2001 yılında Çin'in arkasından 269.874.000 ABD \$'lık ihracat ile dünya ticaretinden %13.50'lik bir pay alırken 2003 yılında ihracat 351.483.000 ABD \$'lık ciroyla artmasına rağmen, dünya ticaretinden aldığı payı azalarak %13.08 olmuştur. Üçüncü sırada yer alan İngiltere'nin payı 2001'de %7.47 iken düşerek %6.38 olmuş, dördüncü sıradaki Fransa'nın payı 2001'de %6.46 iken azalarak 2003'de %4.88'e düşmüş, beşinci sıradaki Çek Cumhuriyeti 2001 yılında %5.38 pay alırken 2003 yılında %4.07'ye düşmüş ve son olarak Polonya'nın payı %4.24 iken azalarak %3.41'e düşmüştür. Önemli ülkelerin piyasa payları düşerken Çin ürettiği ve sattığı düşük maliyetli ve düşük fiyatlı ürünler ihracatı ile bu ülkelerin aleyhine kendi lehine piyasadan pay kapmıştır.

Söz konusu dünya ticaretinin %95'ini elinde tutan 24 ülke içersinde Türkiye 18.527.000 ABD \$ ile 2001 yılında %0.93 ile 20. sırada yer alırken 2003 yılında ihracatı değer olarak 23.476.000 ABD \$'ına çıkmış, dünya ticaretinden aldığı payı %0.98'e yükselerek dünya sıralamasında yerinin 19.sıraya çıkmış olduğunu görüyoruz.

2.4.2. İthalat

Seramik sofrta ve süs eşyası sektöründe en önemli ithalatçı ülkeler arasında ilk sıralarda Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Japonya, Fransa , İngiltere ve İspanya yer almaktadır. 2001 ve 2003 yılına ilişkin Dünya İthalat rakamları ve ülkelerin toplam ithalattan aldıkları paylar Tablo 4'de verilmiştir.

**TABLO 4: DÜNYA PORSELENDEN SOFRA VE MUTFAK EŞYASI İTHALATI
(HS:691110, Birim: 1000\$)**

Sıra No	ÜLKELER	2001	%	ÜLKELER	2003	%
1	ABD	295.473	16,40	ABD	312.065	13,75
2	Almanya	149.523	8,30	Almanya	185.766	8,19
3	Japonya	136.551	7,58	Japonya	161.088	7,10
4	İtalya	124.655	6,92	İtalya	135.520	5,97
5	Fransa	110.811	6,15	Fransa	122.777	5,41
6	İngiltere	84.579	4,69	İngiltere	107.160	4,72
7	İspanya	73.609	4,09	BAE	90.389	3,98
8	Hong Kong	53.201	2,95	İspanya	86.393	3,81
9	Belçika-Lüksemburg	51.804	2,88	Kanada	66.784	2,94
10	Kanada	50.502	2,80	Hong Kong	62.686	2,76
11	İsviçre	41.744	2,32	İsviçre	54.541	2,40
12	BAE	41.718	2,32	Belçika	52.124	2,30
13	Çek. Cum.	37.285	2,07	Avusturya	51.381	2,26
14	Avusturya	39.917	2,22	Hollanda	43.534	1,92
15	Hollanda	33.732	1,87	Avustralya	42.264	1,86
16	Avustralya	28.698	1,59	Çek Cum.	40.663	1,79
17	Danimarka	22.950	1,27	Yunanistan	37.596	1,66
18	İsveç	20.074	1,11	Danimarka	31.202	1,37
19	Yunanistan	19.416	1,08	Norveç	30.167	1,33
20	Rusya Fed.	19.280	1,07	İsveç	27.628	1,22
21	Norveç	18.400	1,02	Rusya Fed.	25.854	1,14
22	Lübnan	17.346	0,96	Suudi Arabistan	23.841	1,05
23	Diğer	330.230	18,33	Diğer	478.127	21,07
	DÜNYA TOPLAMI	1.801.498	100,00	DÜNYA TOPLAMI	2.269.550	100,00

Kaynak: İGEME

Tablo 14'den de görüldüğü gibi 2001 yılında seramik ve çiniden sofraya ve süs eşyaları konusunda Dünya ithalatının değeri 1.801.498.000 ABD \$'ı iken 2003 yılında %25,98 oranında artarak 2.269.550.000 ABD \$'ına ulaşmıştır. Bu zaman zarfında ilk altıda yer alan ülkeler değişmemekle birlikte Dünya ithalatından aldıkları paylar azalma yönünde değişmiştir.

İlk sırada yer alan ABD 2001 yılında 295.473.000 ABD \$'lık ithalat yaparken toplam ithalat içindeki payı %16,40 olmuş, bu değer 2003 yılında 312.065.000 ABD \$'ına çıkmasına rağmen oransal olarak %13,75'e düşmüştür. İkinci sırada yer alan Almanya'nın ithalatı 2001 yılında 149.523.000 ABD \$'ı iken toplam içindeki payı %8,30 olmuş, 2003 yılında bu değer 185.766.000 ABD \$'ına çıkmakla birlikte oran %8,19'a düşmüştür. Japonya 136.551.000 ABD \$'lık ithalatla %7,58'lik pay ile üçüncü sırada yer alırken 2003 yılında değer 161.088.000 ABD \$'ına çıkmış olmasına rağmen oran %7,10'a düşmüştür. Dördüncü sıradaki İtalya 2001 yılında %6,92'lik bir pay alırken bu pay düşerek 2003 yılında %5,97'ye

düşmüştür. Beşinci sıradaki Fransa 2001 yılında %6.15'lik paya sahipken 2003 yılında bu oran %5.41'e düşmüştür. Altıncı sıradaki İngiltere 2001 yılında %4.69'luk bir paya sahipken 2003 yılında bu pay bir miktar artarak %4.72 olmuştur. Söz konusu 22 ülkenin Dünya ithalatının %80'ini yapmakta olduğu görülmektedir.

İlk altıya giren ülkeler toplam ithalatın %50-55'ini yapmaktalar, Hong Kong, Belçika-Lüksemburg, Kanada, İsviçre, BAE gibi ülkeler %2-4 arasında oranlarda ithalattan pay alan diğer önemli ithalatçı ülkeler olarak sayılabilir. Türkiye ise Dünya ithalatının %18-20'sini yapan diğer ülkeler grubunda yer almaktadır.

Ayrıca ABD hariç seramik ve çiniden mamul sofrta ve süs eşyası konusunda ithalat yapan ülkelerin aynı zamanda Dünya çapında en önemli üretici ve ihracatçı olma konumuna da sahip oldukları görülmektedir.

3.TÜRKİYE'DE SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI SEKTÖRÜ

Anadolu'da seramik üretiminin tarihi M.Ö. 6000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Bu döneme ilişkin Çatalhöyük'de, ilk olarak Hititler tarafından yapılmış olan seramiklere rastlanmıştır. Seramiğin Anadolu topraklarında 8000 yıllık bir geleneğe dayandığı, tarih boyunca değişik form ve şekillerde (kap, kadeh, ocak, kandil, oyuncak, takı vb.) günlük hayatta kullanımı olan ürünler olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu ürünler ait oldukları dönemin toplumsal yaşam şekillerine ve kültürlerine ışık tutan tarihi belgeler olmuştur.

Selçuklular döneminde Konya ve İznik, Osmanlılar döneminde İznik ve Kütahya önemli çini üretim merkezleri olmuşlardır. Selçuklular döneminden çok yoğun kullanılmamakla birlikte günümüze çok fazla eser kalmadığı gibi Osmanlı döneminden kalabilenlerde çini sanatını anlamak için yeterli bulunmamaktadır.

Kütahya, yedi bin yıllık geçmişi olan antik Kotiaieion olarak anılan çok eski tarihlerden bu yana seramik üretiminin yapıldığı bir ilimizdir. Seyitömer Höyük ve Ağızören Nekropolü'nde yapılan kazılarda Hitit dönemine ait seramiklerin yanında; fırın malzemeleri, pişirme ocakları, seramik kalıpları ve seramik yapımında kullanılan araç ve gereçler bulunmuştur. Helenistik ve Roma dönemlerine ait seçkin ve kaliteli seramik örnekleri, Kütahya Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Roma döneminde az görülen kırmızı hamurlu, yeşil sırlı seramik ürünler üretimi, Bizans çağında daha da geliştirilmiş ve yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. Günlük yaşamda tabak, çanak, testi gibi seramik ürünler çokça üretilip kullanılmışlardır.

Beylikler döneminde bazı cami ve medreselerde duvar, yer ve sandukaların kaplamasında kırmızı hamurlu sıraltı boyama tekniğinin uygulandığı altı köşeli yıldız desenli çinilerin kullanımına rastlanmaktadır.

Osmanlı döneminde, İznik'ten daha önce beyaz hamurlu sır altı bezeme tekniğine sahip çini üretimine başlayan Kütahya, saraydan gerekli desteği görmemiş olmasına rağmen, kendine özgü form ve desen zenginliğini yaratabilmiştir. 17. yy'ın başında Osmanlı Devleti'nin yaşadığı siyasi ve ekonomik kriz, İznik çini fırınlarının kapanmasına sebep olmuş, ancak halka yönelik çini üretimi yapan Kütahya çiniciliği bundan fazla etkilenmemiştir. 17. yy'ın ikinci yarısından sonra İstanbul ve taşradaki binalar için ihtiyaç duyulan plaka çiniler Kütahya'da üretilmişlerdir. Evliya Çelebi (kendisi de aslen Kütahyalı olan) Kütahya'da 1671 yılında 34 atölyede üretim yapıldığından söz etmektedir. 18. yy'da çiniciler arasında rekabet

1786'da imzalanan Fincancılar Anlaşması ile sonuçlanmış ve bu anlaşma ilk toplu sözleşme olarak tarihe geçmiştir.

Çini imalatı 19. yy sonuna kadar küçük ve orta ölçekli atölyelerde sürdürülmüş, daha sonra talep arttığından fabrika üretimine geçilmiştir. İlk çini fabrikası Hafız Mehmet Emin Bey tarafından açılmıştır. Kurulan bu ilk fabrikayı takiben Azim Çini ve Metin Çini Fabrikaları açılmış, bu arada çiniciler şirketleşme yoluna giderek sermaye ve üretimlerini artırmışlardır. Küçük atölyeler genellikle günlük kullanıma yönelik ürünlerin yanı sıra vazo, kase, sürahi ve hatta sehpa gibi sanatsal ağırlıklı formlar denemiş ve başarılı eserler ortaya çıkarmışlardır. 2.Dünya Savaşı nedeniyle porselen ithalatı durma noktasına gelmiş; bunun sonucu fincan, yemek tabağı, tuzluk, su bardağı, maşrapa, tepsi vb. gibi ürünler bütün ülkenin ihtiyacını karşılayacak, özensiz, basit desenli hatta serigraf baskılı olarak imal edilmişlerdir.

İznik ise 15. ve 17. yy'lar arasında imparatorluğun mimarisinin vazgeçilmez parçası olan çinilerin üretim merkezidir. İznik'te geniş halk kitlelerinin kullanımı için yumuşak, kırmızı hamurlu sırlı kaplar yapılmaktaydı. Beyaz astar üzerine birkaç renkle boyanan bu kaplar çok basit desenlerle bezeniyordu. 14. yy'dan itibaren Ortadoğu pazarını elinde tutan Çin Porselenlerine özgü desenler İznik'te 1400'lü yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. 15. yy sonlarına doğru İznik seramiğinin beyaz hamurlu, ince ve düzgün şeffaf sırlı olarak üretildiği görülmektedir. Osmanlı çini ustaları bu dönemde mavi-beyaz renkte, çiçekli kıvrık dal, rumî ve pal met ile ince arabesk bezemesi kaplar üretmişlerdir.

16. yy'da mavi-beyaz bezemeye, yeşil, firuze ve siyahla birlikte kırmızı da katılmıştır. Şeffaf sır altında hafif kabarık mercan kırmızısı 16. yy karakteristiği olmuştur. Bezemede natüralist bir usul dikkati çekerken; gül, lale, karanfil, sümbül gibi çiçekler, hatayi ve rozet çiçek kullanılan başlıca motifler olmuştur. İznik atölyelerinde ağırlıklı olarak saray nakkaş hanesinde hazırlanan desenler doğrultusunda cami, türbe, medrese, hamam, saray, imaret, kütüphane ve köşk gibi yapılar için çiniler üretilmiştir.

İznik çinileri 17. yy başlayan Çin Porseleni hayranlığından zarar görmüştür. Çin ürünlerinin İznik çinilerinden daha değerli bulunmasından dolayı, İznik çinileri saraya girmemeye başlamış ve yeterince korunamadığı için günümüze pek fazla örnek gelememiştir. 18. ve 19. yy'larda ithal ürünlere olan hayranlık devam etmiş, Avrupa porselenleri rağbet görmüş ve İznik çinileri iyice kaybolma noktasına gelmiştir. Kalan örnekler de İznik çiniciliğini değerlendirmeye yetmemiştir.

Rodos, Şam, Kudüs ve İskenderiye'den toplanan bazı örnekler ile Avrupa ülkelerinin bazı müzelerindeki İznik çinilerine ilişkin minik koleksiyonlar bu konuda fikir edinilebilecek yegane kaynaklardır. Osmanlı Avrupa porselenlerine ilgi duyarken, Avrupalıların da özellikle bazı tüccar, gezgin ve diplomatların da, İznik çinilerini satın aldığı ve ülkelerine götürdüğü görülmüştür. Ancak bunlar sayesinde önemli bazı İznik Çini eserleri günümüze gelebilmiştir.

Çini üretimi Türkiye'de el sanatları niteliğinde uygulanan bir sanayi iken 1894 yılında Fransız uzmanların kurduğu Yıldız Çini Fabrikası ile fabrikasyona yöneldi. Bu fabrikada yumuşak porselen, zengin dekorlu geleneksel süs eşyaları yanı sıra sofrta takımları da üretilmiştir.

Cumhuriyetin 15. kuruluş yıldönümünde seramik mamul ihtiyacı da gözönünde bulundurularak, Ticaret Bakanlığı, Sümerbank Genel Müdürlüğü'nce bu sanayi dalına ilişkin bir araştırma yapılması istendi. Macaristan'dan Sulezer adında bir uzman getirilerek "Türkiye'de Seramik Sanayi Kurulması Hakkında Etüd" hazırlatıldı. Bu etütte fabrikanın İstanbul'da toplam 7.220 Ton/Yıl kapasiteli (450 Ton sağlık gereçleri, 750 Ton sofrta eşyası, 300 Ton duvar karosu, 600 Ton yer karosu, 120 Ton porselen alçak gerilim izolatörü ve 5 Bin Ton şamot refrakter malzeme üretiminden oluşan) bir fabrika kurulması öngörüldü. Ancak 2.Dünya Savaşı'nın başlaması ile uygulamaya geçilemedi. 1950'de çalışmalara tekrar başlandı. 1954 yılındaki döviz krizinden sonra ithalatın zorlaşıp nerdeyse durma noktasına gelmesi ile özel sektörün yanında devletin de yatırımlara, özellikle ithal ikameci yatırımlara yönelmesi gerektiği sonucuna varıldı. Bu dönemde bir taraftan Yıldız Çini Fabrikası tevsî ve yenilemeye alınırken, diğer taraftan Porselen ve Çini Fabrikası Limited Şirketinin (Bozüyük ve Yarımca Seramik Fabrikaları) kurulması onaylandı. 1957'de 2.600 Ton/Yıl kapasite ile İstanbul Porselen Fabrikasının kuruluşu bunları izlemiştir. 1960'lı yıllarda kamunun seramik yatırımı yapması ihtiyacından dolayı Sümerbank tarafından 400 Ton/Yıl kapasiteli İstanbul Yıldız Porselen Fabrikası kurulmuştur. Bunu takiben yine Sümerbank'ın 1967 yılında Bozüyük (Bilecik) yer ve duvar karosu üreten fabrikası ile 1968 yılında İzmit Yarımca'daki porselen mutfak eşyası ve izolatör üretim tesisi kurulmuştur.

1960'lı yılların sonuna kadar seramik ürünleri yurtiçi talebinin tamamına yakını ithalat yolu ile karşılanmakta iken 1960'lı yıllarda yaşanan döviz darboğazı, ithal ikameci politikaların katı bir şekilde uygulanmasını gündeme getirmiş ve yurtiçi talebin üretim yoluyla karşılanması yoluna gidilmiştir. 1968 yılından itibaren ithalat minimum düzeylere gerilemiş ve hatta ihracat yapılmaya başlanmıştır. Seramik sektörü 1990'lı yıllarda hızlı bir gelişme sürecine girmiş ve Türkiye günümüzde dünyanın sayılı seramik üreten ülkeleri arasında yer alan bir konuma sahip olmuştur.

Türk seramik sektöründe ilk önemli atılımı yapan seramik karo üreticileri bir araya gelerek 1996 yılında Seramik Kaplama Malzemeleri Üreticiler Derneği (SERKAP)'ı kurmuşlardır. Bu derneğin çalışma konuları; ulusal pazarda, seramik sanayii ürünlerinin etkinliğini artırarak pazar payında artış ve yeni kullanım alanları yaratmak; uluslar arası pazarlarda da Türk seramik ürünlerinin tanıtımı ve pazar payını artırıcı girişimlerde bulunmak; üyelerin çeşitli konulardaki ortak sorunlarına çözümler aramak; sektörel bilimsel, kültürel, teknolojik, ekonomik gelişimine yarayacak kurumları, konsorsiyumları, toplulukları kurmak, uluslararası organizasyonlarda yer almasını sağlamak; sektörün üretim ve ticaretinin meslek ahlakı ile kamu yararına uygun çalışmalarını denetlemek ve bu konuda gelişmelerine yardımcı olmak şeklinde sıralanabilir. 2001 yılında aralarında SERKAP'ın da bulunduğu seramik sektöründe faaliyet gösteren firmaların da bulunduğu dört dernek² ile Türk Seramik Derneği (TSD) ve Tesisat İnşaat Malzemecileri Derneği (TİMDER) bir araya gelerek merkezi İstanbul'da bulunan Seramik Federasyonu (SERFED)'i kurmuşlardır.

İhracatı Geliştirme Merkezi'nin (İGEME) 2003 yılı verilerinden hareketle, Türkiye Seramik Sanayi hakkında yapmış olduğu çalışmaya göre seramik sofrası ve süs eşyası alt sektöründe 8 büyük ve orta ölçekli firma bulunmaktadır. Ayrıca sektörde kapasiteleri 10 bin Ton/Yıl civarında olan, 250-300 civarında küçük ölçekli ve atölye düzeyinde üretici de mevcuttur. Büyük ve orta ölçekli firmalar arasında Güral Porselen, Kütahya Porselen, Porland Porselen, Gorbon, Porsuk, Porser, Edip Çini, Altın Çini ve Yıldız Çini sayılabilir.

Firmaların web siteleri ve yapılan görüşmelerinden edinilen bilgiler, Sanayi Bakanlığı'na yayınlanan Sanayi Envanteri ve Sanayi Bakanlığı, Sanayi Sicil Dairesi'nden alınan bilgiler doğrultusunda hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılabilen büyük ve orta ölçekli firma bilgileri aşağıda verilirken, hakkında daha az bilgi edinilebilen firmalar ilişkin bilgiler ise EK1'de verilmiştir.

Kütahya Porselen Sanayi A.Ş.

Kütahya Porselen Sanayi A.Ş. 1973 yılında çok ortaklı halka açık şirket olarak kurulmuştur. Ortakları Sümerbank, Vakıfbank, Desiyab, Sınai Kalkınma Bankası, İş Bankası, Esbank, İş Bankası ve Kütahya Belediyesi olan Kütahya Porselen, 1984 yılında sermaye artırımına gitmiş ve gerekli olan garantör ücreti Gürallar Şirketler Grubu tarafından temin edilmiştir. Şirketin bankalara ait hisseleri de aynı tarihte Gürallar Şirketler Grubu'na devredilmiştir.

² SERKAP(Seramik Kaplama Malzemeleri Üreticiler Derneği), SERSA (Seramik Sağlık Gereçleri Üreticiler Birliği), SEREF (Seramik ve Refrakter Üreticiler Birliği) ki seramik sofrası ve süs eşyası üreticileri de bu grupta yer almakta olup, dördüncüsü ise SERHAM (Seramik Hammadde Üreticiler Birliği) şeklinde sayılabilir.

Bazı finansman ve yatırım eksiklikleri de tamamlanarak başlangıçta kapasitesi 3.200 Ton/Yıl iken tesisin kapasitesi 7.500 Ton/Yıl'a çıkarılmıştır. Üretim kapasitesi yapılan ilavelerle (160 bin metre kare kapalı alana sahip üç ayrı fabrikada) 2002 yılında 10.000 Ton/Yıl'a kadar çıkarılmıştır.

Ülkemizdeki en eski üreticilerinden biri olan Kütahya Porselen ilk üretimini yaptığı 1977 yılından günümüze dek yaptığı yatırımlarla ve göstermiş olduğu gelişmeler ile dünyanın sayılı markaları arasında yerini almıştır. Günümüzde 60 milyon parça/yıl mamul üretimi yapabilen firma, Kütahya Porselen ve Naturaceram markaları altında , "Ateşte açan çiçekler" sloganı ile 1995 yılında almış olduğu TS-İSO 9001 Uluslararası Kalite Belgesi ile de kalitesini tescil ettirmiştir.

Firma 1989 yılında kurduğu Kütahya Seramik A.Ş. ile yer ve duvar karosu(15 milyon m²), 1996 yılında kurduğu Kütahya Ambalaj San. A.Ş. ile oluklu mukavva (75.000 ton/yıl) ve standart ve özel kesim kutu üretimi (28.000 ton/yıl) işine de girmiştir. Ayrıca firma bünyesinde kurmuş oldukları Kütahya Porselen Sanat Evi ile el dekoru özel ürünler imalatına yönelmişlerdir.

Firmanın ev porselenleri, otel porselenleri, naturaceram, el dekoru ürünler ve özel koleksiyon (special creation) olarak sınıflandırılan porselen çeşitleri , farklı zevk ve bütçeler düşünülerek tasarlanmıştır. Kullanım alanları gereği daha kalın üretilen otel porselenleri altı farklı seride sunulmaktadır. Türk kültürüne ait desen ve formları yarınlara taşımak amaçlı üretilen el dekoru ürünler oldukça ilgi görmektedir. Vazodan duvar tabağına, kahve fincanından yemek takımına kadar çok farklı çeşitlere sahip el yapımı ürünler dünyaca ünlü devlet adamları ve sanatçılarca tercih edilmektedir. Rengarenk ve sıradışı şekilleri (köşeli ve renk geçişli) ile Naturaceram grubu ürünler konusunda da yurtdışından talep alınmaktadır.

Yedi kıta ve 42 ülkede doğrudan ve dolaylı satış noktalarından tüketiciye ulaşmakta olan firmanın, İhracatını ağırlıklı olarak AB ülkeleri ve ABD'ye yapmakta oldukları ve yüksek kalite beklentisi olan satın alma gücü yüksek bir müşteri kitlesine hitap ettikleri ifade edilmektedir. Günümüzde üretiminin yarısını ihraç eden firma, üretim planlaması yaparken de ihracat ağırlıklı bir gelecek hedeflemektedir. Ayrıca yurtiçi ve yurtdışı mağazacılık konusunda da bazı girişimlerde bulunmakta ve bu şekilde karlılığını daha da artırmayı arzulamaktadır.

4 Ağustos 2005 tarihli Referans Gazetesi'nde çıkan bir habere göre; Kütahya Porselen mali krizden çıkamayıp faaliyetlerine son veren Alman Mitterteich Porselen Fabrikası'nın tüm kalıp ve formlarını satın almış. Firma, Mitterteich Porselen Fabrikasının tüm mallarını üretip

bu firmanın dünyanın değişik yerlerinde bulunan müşterilerine satmayı planlamaktadır. Ayrıca Sabancı Grubu ile Kütahya Porselenin Çin'deki bazı avantajlardan yararlanarak yatırım yapma düşünceleri olduğu da aynı gazetenin 10 Temmuz 2005 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Firmanın, yurtiçi yatırımlarının yanında yurtdışında da yatırım yaparak sürekli büyüme eğiliminde olduğu gözlenmektedir.

Heriş Seramik ve Turizm Sanayi A.Ş.(Güral Porselen)

1989 yılında kurulmuş olan ve 75.000 m² 'si kapalı alan olmak üzere toplam 275.000 m² alan üzerinde üretim yapan Güral Porselen; 52 ülkeye ihracat yapan Kütahya geleneksel porselen sanatını günümüze taşıyan, ileri teknoloji ile yüksek kaliteyi bir araya getirmeyi başarmış, sektörün önde gelen firmalarından biridir. Güral Porselen olarak kalitesini TSE ve İSO 9001 Kalite Güvence Standartı ile tescil ettirmiştir.

Ar-Ge çalışmaları, günün değişen ve gelişen tüketici eğilimlerini takip ederek oluşturulan tasarımları, müşteri memnuniyetini ön plana çıkaran garantili satış ve satış sonrası hizmetleri ile Türkiye'de olduğu kadar Dünya'nın da sayılı lider marka üreticileri arasında önemli bir yere sahip olmuştur.

Firmanın kurulu kapasitesi 1993 yılında 3.900 Ton/Yıl ve 10.000.000 porselen eşya /yıl iken, 1995 yılında 12.000 Ton/Yıl ve 33.334.000 porselen eşya/yıl ve son olarak yapılan ilavelerle 1999 yılında 25.275 Ton/Yıl ve 64.800.000 porselen eşya/yıl'a kadar çıkmıştır. Bu kapasitesi ile sektörün en büyük firması olma özelliğine de kavuşmuştur.

Güral Porselen, porselen sofrası, el dekoru porselen süs eşyaları, otel ve restoran serileri ile renkli porselen serisi üretimi yapmakta ve bu ürünlerini yurtiçinde ve 52 ülkede satışa sunmaktadır. Güral Porselen özellikle ev ve oteller için üretilen zengin bir ürün yelpazesine sahiptir. Ürün grubu sürekli geliştirilmekte yeni tasarımlar eklenmektedir. En son otel serisi için modern, minimal hatları olan, yumuşak kıvrımlı Satürn serisi üretilmiş. Ayrıca el emeği ile hazırlanan Stoneware serisi ise oldukça özel bir seri olup, sarı, krem, lacivert, yeşil, mavi, pembe ve kremit renklerde tasarlanmıştır. Doğadaki renklerin sofralarda yer almasını amaçlayan bu Stoneware ürünleri tüketici açısından birbiri ile kombine ederek de kullanılabilme olanağı da sağlanmıştır.

Porland Porselen Sanayi ve Ticaret A.Ş.

1976 Yılında bir şahıs şirketi olarak açtığı züccaciye mağazası ile ticaret hayatına atılan Süleyman PAMUKÇU; 1984 yılında İMGE İthalat ve Dahili Ticaret Ltd. Şti.'ni kurmuş ve bu isim altında otel, restoran, masa üstü malzemelerinin dekorlama ve satışını yaparak

faaliyetlerine devam etmiştir. 1992 yılında İstanbul Porselen'in kapanması ile teknik ekipman, eleman ve makineleri yeni kurulan Porland Porselen Sanayi A.Ş. adı altında bünyeye alınmış ve porselen üretimine de başlanmıştır.

1992 yılında faaliyete geçen Gebze Tesisleri bugün Porland'ın merkezi konumundadır. Tasarım, dekor çıkartma, baskı atölyesi, ürün müdürlüğü, pazarlama, satış ve yönetim kadrosu, dekorlu mamul deposunun bulunduğu tesis; yaklaşık olarak 10.000 m² açık ve 9.000 m² kapalı alanda kurulu olup, 150 personelle faaliyetini sürdürmektedir. Ayrıca burada bir adet satış mağazası da hizmet vermektedir.

1996 yılında faaliyete geçen Bilecik üretim ve depo tesisleri ise 106.000 m² açık alan ve 30.000 m² kapalı alanda kurulu olup, dekor, bisküvi ve beyaz mamul üretim tesisi, kalıp üretim tesisi, yönetim binası ve satış mağazasını bünyesinde bulundurmaktadır.

Kurulduğu ilk yıllarda 1.800 Ton/Yıl ve 6.600.000 adet mamul/yıllık bir üretim kapasitesine sahipken, tesisin kapasitesi 500 ton/ay (6.000Ton/Yıl) kuru hammadde işleme ve (1.400.000 adet/ay) 16.800.000 adet mamul/yıl ve 4.500 Ton/Yıl mamul üretimine ulaşmış ve 2003 yılında yapılan ilave yatırımlarla yıllık hammadde işleme kapasitesi 18.000 Ton'a, mamul üretim kapasitesi (4.200.000 adet/ay) 50.400.000 Adet/Yıl'a ve 13.500 Ton/Yıl'a kadar çıkmıştır.

Satışlarını parça bazında yapan ve sattığı ürünlerde mamulün üretimden kalkmasından itibaren 10 yıl boyunca eksik ve kırık tamamlama garantisi veren Porland Porselen, üretimini %65'ini İngiltere, Almanya, Fransa, ABD, Kanada, Avusturya, İsveç, Belçika, İspanya, Romanya, İzlanda ve Hollanda'ya ihraç etmektedir. Dünya standartlarında çizilmezlik ve kırılmazlık özelliği taşıyan Porland Porselen'ninde dekorların aşınma ve çizilmesini önlemek için "**Sır İçi** " sistemi uygulamakta böylece amblem ve dekorun korunması sağlanmaktadır. "A+Porland " markalı gastronomi kesiminde; Halley, Lebon, Soley, İstanbul, Mabeyn, Bella koleksiyonları ve "Porland" markalı gastronomi kesiminde de Akdeniz, Sunset, Serenat, Bej/Leylak, Grace, Gizem, Blue Bird, Hayal, İlkbahar ve Yeşim Koleksiyonları otel ve restoranlarda kullanılmak üzere üretilen özel koleksiyonlardır.

Porland, ürünlerini dünyaca ünlü İngiliz kili ve kaoleninden özel tekniklerle üretmektedir. Firmanın ürünlerindeki sertlik, sağlamlık, parlaklık ve dayanıklılık gibi özelliklerinde kullanılan hammadde ve üretim tekniğinin rolünün büyük olduğu ifade edilmektedir. Porland Türkiye'de TSE kalite belgesini alan ilk yerli porselen üreticidir aynı zamanda. Kullanılan desenlerde kendine özgü olup, tescil edilmişlerdir. Ürünlerinde kullanılan sırrın özelliği ısısal

genleşme katsayılarının birbirine uyumlu olmasından dolayı üretim ve kullanım sırasında sırt çatlaklarının oluşmasına meydan vermemesidir. Ayrıca Porland Porselenlerinde kullanılan sırtın kurşun asidi katılmamış feldspat sırtı olduğu ve bu özelliği ile Uluslararası Sağlık Örgütü yasalarına uygun olduğu belirtilmektedir.

Gorbon Işıl Seramik A.Ş.

Gorbon Seramik fabrikası 1958 yılında kendisi de mimar olan, Rebii Gorbon tarafından kurulmuştur. Seramik sanatına olan özel ilgisinden dolayı ilk ürünleri olan seramik hediyelik eşyaları küçük bir atölyede üretirken kısa sürede Türkiye'nin en büyük seramik fabrikalarından biri haline getirmiştir. 1962 yılından itibaren Gorbon Seramik sanat eserleri ve duvar panoları üretimine başlanmıştır; 1964'de çini imalatına geçilmiştir. Sonraki yıllarda da yemek takımı koleksiyonları oluşturulmuştur.

Anadolu uygarlıkları ve Osmanlı Sanatının yaşatıldığı gelişmiş hediyelik eşya üretiminde oldukça önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. 1971 yılından itibaren İstanbul'da kendi mağaza zincirini kurmuştur. 1980 yılından itibaren de ürünlerini Avrupa ülkeleri başta olmak üzere ihraç etmeye başlamıştır. Günümüzde iki büyük fabrikada gerçekleştirdiği üretimin dörtte üçünü ihracata yönelik olarak pazarlamaktadır. Kullandığı teknolojisi ile mağazacılık konusunda İstanbul'da ve Türkiye pazarındaki lider firmalardan biri olma özelliğini korumaktadır.

Firma, merkezi İstanbul Levent'te bulunan Kocaeli fabrikasında, Gorbon Işıl Seramik A.Ş. adı ile 1.320 Ton/Yıl seramik sofrası ve mutfak eşyası ile seramik süs eşyası üretim kapasitesine sahip iken, yine merkezi İstanbul Levent'te olan, Şile Yolundaki Gorbon Seramik Tic. San. A.Ş. bölümünde ise 365 Ton/Yıl'lık bir seramik hediyelik eşya üretim kapasitesine sahiptir. İkinci fabrika da ağırlıklı olarak Türk çinisi ve Osmanlı motifleri ile bezenmiş pano, tabak, vazo vb. ürünler üretilmektedir.

Altın Çini ve Seramik Sanayi A.Ş.

Altın Çini 1982 yılında Mustafa Kıratlı ve Hasan Taşpolat ortaklığı ile Türk Çini sanatını özellikle Kütahya Çiniciliğini koruyup geliştirerek layık olduğu yere getirmek amacı ile kurulmuştur. Türk Çini sanatını yaşatma amacı ile kurulmuş olmakla birlikte kendi klasiklerini oluşturup üretir hale gelmiştir.

1989 yılında anonim şirket haline dönüştürülmüş 150 çalışanı ile Türkiye geneline hitap edecek şekilde biri 2.000 m² diğeri 3.000 m² kapalı alanda iki ayrı atölyede faaliyetini sürdürmektedir.

Kil ve kaolenden mamul daha çok dekoratif amaçlı, el işi , tabak, vazo, testi, ibrik vb. objeler yanı sıra karo, pano, bordür gibi mimari ürünler ile kuvars çini üretimi yapmaktadırlar. Kütahya'da faaliyet gösteren tesisin 40.000 adet/yıl (12 ton/yıl) çini eser, 6.080.000 Adet/Yıl (1.848 ton/yıl) tabak, vazo vb gibi ürünler ile 120.000 m² karo üretim kapasitesi bulunmaktadır.

Edip Seramik Limited Şirketi

Edip Seramik Ltd. Şirketi tüm mutfak seramiklerini Kütahya'daki Edip Çini fabrikasında üretip satmaktadır. Edip Çini Türkiye'de seramik üretim kapasitesi en büyük firmalardan biri olup, günlük 100.000 adet (30.000.000 adet/yıl ve 9.120 ton/yıl) mamul üretim kapasitesine sahiptir. Bu kapasitesinin tamamına yakını Avrupa ülkelerine yapmış olduğu ihracata yönelik ürün üretimi için kullanırken geri kalan kısmını ise büyük firmalar için yapmış olduğu promosyon ürünlerin üretimi için kullanmaktadır.

İhracat yaptığı Avrupa ülkeleri içersinde ağırlıklı paya sahip olanlar Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, İngiltere, Danimarka şeklinde sayılabilir. Yıllık 20 milyon Euro düzeyinde bir ihracat hacmine sahiptir. İhraç fazlası ürünlerini iç piyasada Carrefour, Migros, Tansaş, Gima, Real, Metro, Kiler, TepeHome, Praktiker, Özdilek vb. gibi büyük marketlerde satışa sunmaktadır. Promosyon ürünü olarak ise Arçelik (çelik baskılı mug ve kaseler), Danone (seramik yoğurt kapları), Mavi Jeans, Unilever (knorr, becel, lipton, komili promosyonları), Nestle (Nesfit, Maggi kase, Nescafe kırmızı kupa), Roche, Deva, Pfizer, Henkel, Eti, Ülker, Nike, Sek, Pınar Süt, Yapı Kredi, Doğuş Çay, Dr. Oetker vb. uluslararası ve ulusal firmaların promosyon tedarikçisi olma görevini de üstlenmiştir.

Yıldız Çini ve Porselen Fabrikası

Sultan II. Abdülhamid'in 1890 yılında dönemin Fransız Büyükelçisi M. Paul Cambon'un önerisi ile kurduğu Yıldız Çini Fabrikası o günkü adı ile Çini Fabrika-i Hümâyünü , aslında 19. yy Osmanlı Saray dekorasyon ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuştur. Bu dönemde özellikle saray ve çevresinde porselene duyulan yoğun talep ve bu talebin sonucu olarak Avrupa ülkelerinden yüksek fiyatlarla porselen ithal edilmesi de fabrikanın kurulmasındaki önemli bir etkidir. Yıldız Saray'ının bahçesinde kurulan fabrikaya kuruluş yıllarında Fransa'nın Sevres ve Limoges fabrikalarından uzman personel yanında başta çini kalıpları olmak üzere ileri Avrupa teknolojisi de ithal edilmiştir. 1892 yılında deneme üretimine başlayan fabrika 1894 İstanbul depreminden büyük zarar görmüş ve aynı yıl İtalyan mimar Raimondo d'Aronco tarafından onarılarak yeniden hizmete açılmıştır.

Aslında bir saray atölyesi olan Yıldız Çini Fabrikası'nda 1894 yılından itibaren , vazo, duvar tabağı gibi dekoratif amaçlı eserler yanı sıra, lavmana, yazı ve sofrta takımları, kartvizit tabakları, kapaklı kaseler, sahanlar, aşure testileri, karpuz şekerlikler, çay ve fincan takımları gibi günlük kullanım eşyaları da üretilmiştir. Başlıca konuları padişah portreleri, İstanbul panoramaları, kadın-çocuk figürleri, mitolojik-alegorik sahneler, rumî motifler ve rokoko etkili kır görünümüleri olan eserlerin dekorlanmasında ise, Hazret-i Şehriyarî Ali Ragıp, Enderunî Abdurrahman, Ömer Adil, A.Nicot, E.Narcice, L'Avergne, Tharet gibi bir çok ressam çalışmıştır. Böylece temel amacı saray ve çevresinin dekoratif amaçlı çini ihtiyacını karşılamak olmakla birlikte Türk resim sanatına da önemli bir katkıda bulunmuştur. 1909 yılında Sultan II. Abdulhamid'in tahttan indirilmesinin ardından üretimi durdurulan fabrika 1911 yılında eski yöneticilerinin çabası ile tekrar açılmış ve Milli Mücadele yılları boyunca telgraf tellerini birbirine bağlamakta kullanılan kaolin "fincan"ları üretmiştir. 1920 yılındaki kapatma kararının ardından 1936 yılında Milli Emlak tarafından tasfiye edilip, 1957 yılında yeniden çalıştırılmak üzere Sümerbank'a devredilmiştir. 1995 yılından itibaren de Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na bağlı bir "müze-fabrika" olarak hizmet veren Yıldız Çini Fabrikasında günümüzde Türk porselen sanatını yaşatmak amacı ile geleneksel desenlerle bezenmiş porselenlerin yanı sıra "**Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu**"na ait eserler orijinallerine bağlı kalınarak ve sınırlı sayılarda yeniden bu fabrikada üretilmektedir. Ayrıca saraylardaki porselenlerin tamir ve bakımları da burada yapılmaktadır.

İstanbul, Beşiktaş'daki Yıldız Çini ve Porselen Mağazası'nda eski desen ve renklerinde yer aldığı bezemelerle, bu fabrikaca üretilen ve satılan ürünler arasında duvar tabakları, vazolar, şekerlikler, çay ve kahve takımları, abajurlar, avizeler, güllü süslemeler ve çini panolar sayılabilir. Tesisin üretim kapasitesi 369 ton/yıl'dır. Bugün TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na bağlı olan Yıldız Çini ve Porselen Fabrikası'nda 114 kişi çalışmaktadır. Bu personelin yanı sıra her yıl Türkiye genelinde 100'e yakın öğrenciye staj yapma olanağı tanınmakta ve böylece özel sektöre eleman yetiştirme görevini de üstlenmiş bulunmaktadır.

Yıldız Çini ve Porselen Fabrikası'nda makineleşmeye yer verilmediğinden sofrta takımı üretimi de yapılamıyor. Çünkü bu takımların yapımında presler kullanılıyor. Üretilen az sayıdaki sofralık eşyalar ise askeriye ve orduevine verilmektedir. Üretilen çini ve porselenlerin %50'ye yakını Amerika, Almanya, İngiltere ve Arap ülkelerine gönderilmektedir. Fabrika daha çok siparişle çalışmakta ve üretilen ürünler bütün saraylarda ve Meclis girişindeki satış mağazaları ile Paşabahçe mağazalarında satışa sunulmaktadır.

3.1.Seramik Sofra ve Süs Eşyası Sektörü Kapasite ve Üretim

3.1.1. Kapasite ve Kapasitede Beklenen Gelişmeler

Ülkemizde sanayi üretimi anlamında 1892 yılında Yıldız Çini ve Porselen Fabrikası ile başlanılan seramik sofr ve süs eşyası üretimi konusunda günümüzde 8 büyük ve orta ölçekli, 250-300 civarında da küçük ölçekli ve atölye tipinde üretici firma faaliyet göstermektedir. Kapasite rakamlarına ulaşılabilen ilk yedi firmanın (Güral Porselen, Kütahya Porselen, Porland Porselen, Gorbon Işıl, Altın Çini, Edip Çini ve Yıldız Çini Fabrikaları) 2005’de toplam kurulu kapasitesi 60.000 Ton/Yıl’ı geçmektedir. Küçük işletmelerle atölye tipi üreticilerin kapasitelerinin ise 10.000-12.000 Ton/Yıl civarında olduğu tahmin edilmektedir. Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda 1987 yılından günümüze kadar seramik sofr eşyası kapasitesindeki gelişmeler Tablo 5’de verilmiştir.

TABLO 5: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI SEKTÖR KAPASİTESİ

Yıllar	1987	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2004
Fabrika Sayısı (*)	5	6	6	6	6	6	6	7
Kapasite (Ton/Yıl)	10.410	13.500	16.600	23.907	23.907	38.440	47.730	61.809
Diğer	17	-	-	-	-	250	250	250-300
Kapasite (Ton/Yıl)	1.200	2.000	2.000	2.000	2.000	10.000	10.000	12.000
Toplam Kapsite (ton/yıl)	11.610	15.500	18.600	25.907	25.907	48.440	57.730	73.809

(*) kapasite bilgileri bilinen firmaların sayısıdır. Kapasitesi adet cinsinden verilen firmalar için hem adet hem ton cinsinden kapasiteleri verilmiş olan firma değerlerinden hareketle bulunan dönüşüm katsayısı olarak 0,304 kg/adet kullanılmıştır.

Seramik sanayiindeki üretim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak yıllar içerisinde talepteki artışla birlikte kurulu kapasite rakamlarında da artış olduğu gözlenmektedir. 1987 yılında toplam kapasite 11.610 Ton/Yıl iken 1995 yılında 25.907 Ton/Yıl’a, 1997 yılında 48.440 Ton/Yıl’a, 1998 yılında 57.730 Ton/Yıl’a ve son olarak da 2004 yılında 73.809 Ton/Yıl’a ulaşmıştır. Kütahya ili Türk porselen üretimi, çiniciliği ve seramikçiliği konusunda önemli bir yere sahiptir. Ülke kapasitenin %52’si Kütahya ilinde faaliyet gösteren firmalara ait olup, bu firmalara ilişkin değerler ise Tablo 6’da verilmektedir. Kütahya ilinde faaliyet gösteren toplam 35 firmanın 38.846 ton/yıl sofr ve süs eşyası üretim kapasitesi bulunmakta ve bu tesislerde toplam 3.730 kişiye istihdam sağlanmaktadır.

TABLO 6: KÜTAHYA'DA FAAL OLAN SERAMİK,ÇİNİ VE PORSELEN TESİSLERİ

İşletmenin Adı	Üretim Konusu	Kapasitesi	İstihdam (kişi)
Kütahya Porselen A.Ş.	Porselen	10.000 ton/yıl	1.116
Heriş Seramik A.Ş. (Güral Por.)	Porselen	25.275 ton/yıl	1.612
Marmara Çini Tic. Ltd.Şti.	Karo ve çini tabak	310 ton/yıl	48
Altın Çini vec Seramik San. A.Ş.	Tabak, vazo,karo	1.848 ton/yıl	200
Evliya Çelebi Çini Fabrikası	Çini	240 ton/yıl	30
Porsuk Tabii Kaynaklar Tur.San.	Seramik	22 ton/yıl	500
Bilgiç Çini İmalathanesi	Çini	15 ton/yıl	3
Ertuğrul Çini Fabrikası	Çini	60 ton/yıl	5
Elhamra Çini İmalathanesi	Çini Tabak	2 ton/yıl	4
Lale Çini İmalathanesi	Çini, Karo, Fayans	3 ton/yıl	4
Kütahya Çini Fabrikası	Çini	11 ton/yıl	4
Tahir Çini İmalathanesi	Çini Tabak	2 ton/yıl	6
Tek Çini İmalathanesi	Çini	24 ton/yıl	9
EL-Sam Çini SeramikSan.Tic.A.Ş.	Çini Tabak, Vazo	20 ton/yıl	11
Beste Hediyeelik Eşya San.Tic.A.Ş.	Seramik Eşya	43 ton/yıl	35
Ören Çini İmalathanesi	Çini Tabak, Vazo	2 ton/yıl	8
Bereket Çini İmalathanesi	Çini	3 ton/yıl	2
Fettah Çini İmalathanesi	Çini	15 ton/yıl	9
Ertan Çini İmalathanesi	Çini Tabak, Vazo	0.8 ton/yıl	2
Osmanlı Çini Atölyesi	Çini Tabak, Vazo	8 ton/yıl	12
Yeni Özen Çini İmalathanesi	Çini	46 ton/yıl	4
Adıgüzel Çini Fabrikası	Çini	30 ton/yıl	4
Özgüven Çini İmalathanesi	Çini	15 ton/yıl	6
Beyaz Çini	Çini Tabak, Vazo	3 ton/yıl	2
Öztaş Çini Seramik	Seramik Süs Eşya	2,4 ton/yıl	4
Ata Çini İmalathanesi	Çini	5,5 ton/yıl	5
Ege Çini İmalathanesi	Çini Tabak	20 ton/yıl	4
Ar-Yapı İnşaat Ltd. Şti.	Çini Tabak	22 ton/yıl	15
Doğuş Çini El Sanatları Ltd. Şti.	Karo,vazo, tabak	225 ton/yıl	11
Seladon Çini ve Seramik San. A.Ş.	Seramik Takım	30 ton/yıl	22
Duygu Seramik Çini San.Tic.Ltd.Şti.	Kupa,çini tabak	63 ton/yıl	4
Saray Çini Selçuk Zeyrek	Karo,vazo, tabak	20 ton/yıl	10
Armoni Çini Tesisleri	Çini	1,5 ton/yıl	4
Gürensoy Orman Ürünleri	Karo, hediyelik eşya	96 ton/yıl	10
AlopaşalıAta Sanatları Merkezi	Çini	3 ton/yıl	5
TOPLAM KAPASİTE		38.486,2 ton/yıl	3.730

Kaynak: Kütahya Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı , Kütahya ili Sanayi Potansiyeli, 2004

Kapasitede Beklenen Gelişmeler ve Yatırım Eğilimleri

1999- 2005 Eylül döneminde Devlet Planlama Teşkilatı Hazine Teşvik Dairesince seramik sektörüne verilmiş olan teşvik belgeleri tarandığında seramik sofr ve süs eşyası üretimi konusunda toplam 14 adet teşvik belgesine rastlanılmıştır. Söz konusu teşvik belgelerinin verildiği firmalar, yatırımın cinsi, yatırım tutarları, yarattıkları istihdam ve döviz girdilerine ilişkin bilgiler Tablo 7' de verilmiştir.

TABLO 7: 1999-2005 TARİHLERİ ARASINDA SERAMİK SEKTÖRÜNE VERİLMİŞ YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN CİNSLERİNE GÖRE DAĞILIMI

FİRMA ADI	YATIRIMIN YERİ	YATIRIMIN CİNSİ	BELGE TARİHİ	BELGE NO	TOPLAM YATIRIM (MLN.TL.)	SABİT YATIRIM (MLN.TL.)	DÖVİZ TAHSİSİ (BİN \$)	İstihdam (kişi)	MİKTARI	BİRİMİ (t / kg / m, vs)	MALIN ADI
EDİP ÇİNİCİLİK VE PORSELEN TİC.AŞ.	Kütahya	KYY	07.01.1999	58493A	985.184	985.184	1.793	250	12.000.000	ADET/YIL	Seramikten Mamul Sofra Gereçleri
SELADON ÇİNİ VE SERAMİK SAN. A.Ş.	Kütahya	KYY	29.04.1999	59724	557.220	557.220	710	100	1.395.000	ADET/YIL	Seramik Sofra ve Süs Eşyası ve Çini
KÜTAHYA PORSELEN SANAYİ A.Ş.	Kütahya	MOD.	13.08.1999	60472	8.341.431	8.341.431	5.282	0	23.000.000	ADET/YIL	(Mev.)Porselenden Sofra ve Mutfak Eşyası
KALESERAMİK ÇANAKKALE KALEBODUR SERAMİK SAN. A.Ş.	Çanakkale	MOD.	16.08.1999	60485	950.843	950.843	1.806	0	2.562	TON/YIL	(Mevcut) Seramik Vazo,Saksı
KALESERAMİK ÇANAKKALE KALEBODUR SERAMİK SAN. A.Ş.	Çanakkale	TEVSi	13.04.2000	62192	6.631.221	6.631.221	9.228	0	2.562	TON/YIL	(Mevcut) Seramik Vazo,Saksı
BESTE HALICILIK HEDİYELİK EŞYA TUR. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Kütahya	KYY	26.09.2000	63849	705.464	705.464	604	80	1.000.000	ADET/YIL	Seramik Sofra ve Süs Eşyası
PORLAND PORSELEN SAN.VE TİC.AŞ.	Bilecik	TEVSi	21.12.2001	67054	43.853.000	43.853.000	21.166	300	17.000.000	ADET/YIL	Porselen Sofra ve Süs Eşyası
İZNİK EĞİTİM VE ÖĞRETİM VAKFI İZNİK ÇİNİ VE SERAMİK İŞLETMESİ	Bursa	TEVSi	01.08.2002	68623	2.088.899	2.088.899	93	7	6.120	M2/YIL	Çini Seramik ve Karo
İZNİK EĞİTİM VE ÖĞRETİM VAKFI İZNİK ÇİNİ VE SERAMİK İŞL.	Bursa	TEVSi	01.08.2002	68623	2.088.899	2.088.899	93	7	54.000	ADET/YIL	(Ek)Çini Tabak ve Çanak
KAR SERAMİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	Kocaeli	TEVSi	26.02.2003	70680	2.445.633	2.445.633	942	50	816	TON/YIL	Seramik Sofra ve Süs Eşyası
HERİŞ SERAMİK VE TURİZM SANAYİ AŞ.	Kütahya	MOD.	09.04.2003	71287	12.975.571	12.975.571	6.531	0	64.800.000	ADET/YIL	(Mevcut)Muhtelif Form ve Ebatlarda
HERİŞ SERAMİK VE TURİZM SANAYİ AŞ.	Kütahya	MOD.	09.04.2003	71287	12.975.571	12.975.571	6.531	0			Stoneware ve Porselen
KALESERAMİK ÇANAKKALE KALEBODUR SERAMİK SAN. A.Ş.	Çanakkale	TEVSi	17.12.2004	77836	37.000.000	37.000.000	14.727	51	2.562	TON/YIL	(Mevcut)Seramik Vazo Saksı
KAR SERAMİK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	Kocaeli	TEVSi	03.06.2005	79857	1.621.860	1.621.860	1.115	12	720	TON/YIL	(mevcut:4961) Seramik sofa ve süs eşyası

Kaynak:TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Teşvik Uygulama Dairesi

1999-2005 (Eylül) dönemi seramik sofa ve süs eşyası konusunda verilmiş olan yatırım teşvik belgelerinden hareketle komple yeni yatırımların 2 yıl sonra ve %50 oranında, tevsi yatırımların ise 1 yıl sonra %100 oranında gerçekleşeceği varsayımı ile mevcut kapasiteye yapılacak ekler saptanmıştır. Söz konusu hesaplamalarda büyük firmalar ile küçük ölçekli ve atölye tipi işletmelere ait mevcut ve ek kapasiteler Tablo 8’de verilmiştir.

TABLO 8: KAPASİTEDE BEKLENEN GELİŞMELER

YILLAR	büyük firmalar (*)			diğer firmalar (**)			genel
	mevcut kapasite ton/yıl	ek kapasite ton/yıl	toplam kapasite ton/yıl	mevcut kapasite ton/yıl	ek kapasite ton/yıl	toplam kapasite ton/yıl	toplam kapasite ton/yıl
2000	47.730	0	47.730	10.000	0	10.000	57.730
2001	47.730	1.824	49.554	10.000	212	10.212	59.766
2002	49.554	5.168	54.722	10.212	152	10.364	65.086
2003	54.722	0	54.722	10.364	17	10.381	65.103
2004	61.809	0	61.809	12.000	816	12.816	74.625
2005	61.809	0	61.809	12.816	2.562	15.378	77.187
2006	61.809	0	61.809	15.378	720	16.098	77.907

(*)2000-2003 yılları arasında 6 büyük firmanın(Gorbon Işıl, Porland, Yıldız Çini Fabrikaları, Yarımca Porselen, Heriş, Kütahya Porselen) kapasitesi ,2004 ve sonrasında da 7 büyük firmanın(Güral Porselen, Kütahya Porselen, Porland, Gorbon Işıl, Altın Çini, Edip Çini ve Yıldız Çini Fabrikaları) kapasitesi dikkate alınmıştır.

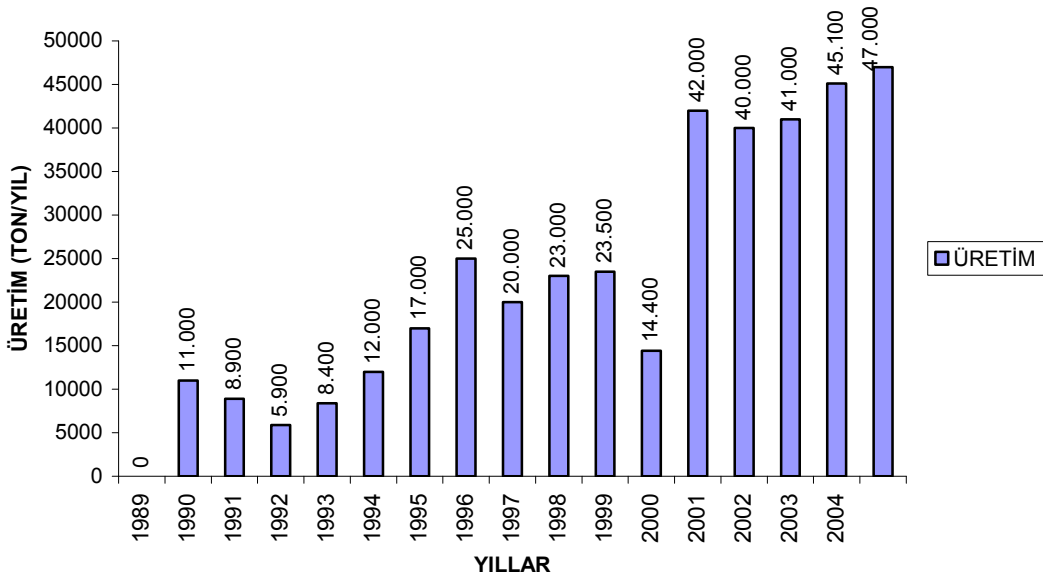
(**) 250-300 civarında olduğu tahmin edilen küçük ölçekli ve atölye tipi firma kapasiteleri kastedilmiştir.

Tablodan görüldüğü gibi 2000 yılında sektörün büyük firmalarına ait kurulu kapasite 47.730 ton/yıl iken artarak 2004 yılında 61.809 ton/yıl olmuştur. 2005-2006 yıllarında ise 61.809 ton/yıl olması beklenmektedir. Küçük ölçekli ve atölye tipi firmalara ilişkin kurulu kapasite ise 2000 yılında 10.000 ton/yıl iken 2004 yılında 12.000 ton/yıl olmuş; 2005 yılında 15.378 ton/yıl ve 2006 yılında 16.098 ton/yıl olması beklenmektedir. Sektör genelinde kurulu kapasite ise 2000 yılında 57.730 ton/yıl iken eklenen kapasitelerle 2004 yılında 74.625 ton/yıla ulaşmıştır. Bu kapasitenin 2005 yılında 77.187 ton/yıl ve 2006 yılında 77.907 ton/yıl olacağı tahmin edilmektedir.

3.1.2. Üretim ve Kapasite Kullanım Oranları

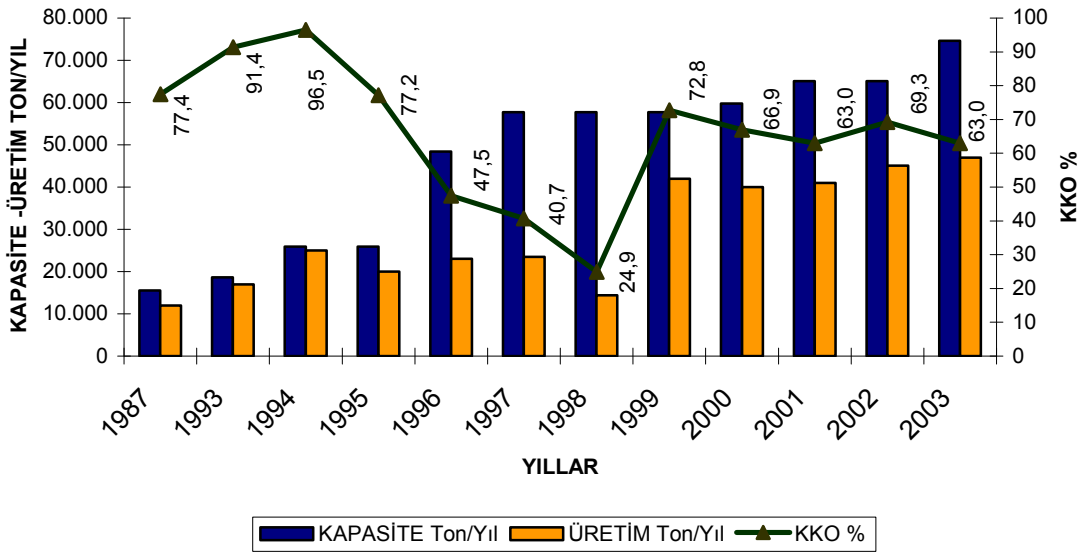
Sektörde faaliyet gösteren 8 büyük ölçekli ve 250-300 adet küçük ölçekli ve atölye tipi işletmede yapılmakta olan seramik sofa ve süs eşyası sektörüne ilişkin üretim miktarlarında, son yıllarda Çin ve Uzakdoğu’dan yapılmakta olan ucuz ve düşük kaliteli seramik sofa ve süs eşyası ithalatının piyasa üzerinde yaratmış olduğu baskıya rağmen önemli miktarlarda artış olduğu gözlenmektedir. Üretim miktarındaki 1989-2004 yılları arasındaki seyir Grafik 1’de verilirken, sektördeki geçmiş dönem kapasiteleri ve KKO’ları Tablo 9’da sunulmuştur.

GRAFİK 1: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI ÜRETİMİ

1989 yılında seramik sofa ve süs eşyası üretimi 11.000 ton iken 1990 yılında 8.900 tona ve 1991 yılında 5.900 tona düşmüş sonra tekrar artış eğilimine girerek 1992’de 8.400 ton çıkmış ve 1999 yılındaki düşüş hariç genelde artış eğilimi göstermiştir. 2004 yılında üretim miktarı 47.000 tona ulaşmıştır. Seramik sofa ve süs eşyası sektöründeki geçmiş yıllara ilişkin üretim, kapasite ve kapasite kullanım oranlarına (KKO) ilişkin bilgiler Grafik 2 ‘de ve Tablo 9’da verilmiştir.

GRAFİK 2: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI SEKTÖRÜ GEÇMİŞ YILLAR ÜRETİM, KAPASİTE VE KKO’LARI (%)

TABLO 9: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI GEÇMİŞ YILLAR KKO'I(%)

Yıllar	kurulu kapasite ton/yıl	üretim ton/yıl	KKO %
1987	11.610	-	-
1993	15.500	12.000	77,42
1994	18.600	17.000	91,40
1995	25.907	25.000	96,50
1996	25.907	20.000	77,20
1997	48.440	23.000	47,48
1998	57.730	23.500	40,71
1999	57.730	14.400	24,94
2000	57.730	42.000	72,75
2001	59.766	40.000	66,93
2002	65.086	41.000	62,99
2003	65.103	45.100	69,27
2004(*)	74.625	47.000	62,98

Kaynak:DPT Yıllık Programları ve Program Destek Çalışmaları, VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Sofra ve Süs Eşyaları Ö.İ. Raporu(1993) ve Birlik Anketi(1994, 1996), OAİB Seramik Sektör Raporu(1996), Dünya Gazetesi Cumhuriyetin 75.Yılında Türkiye Ekonomisi, SERFED

(*) 2004 yılı üretim miktarı verisi tahminidir.

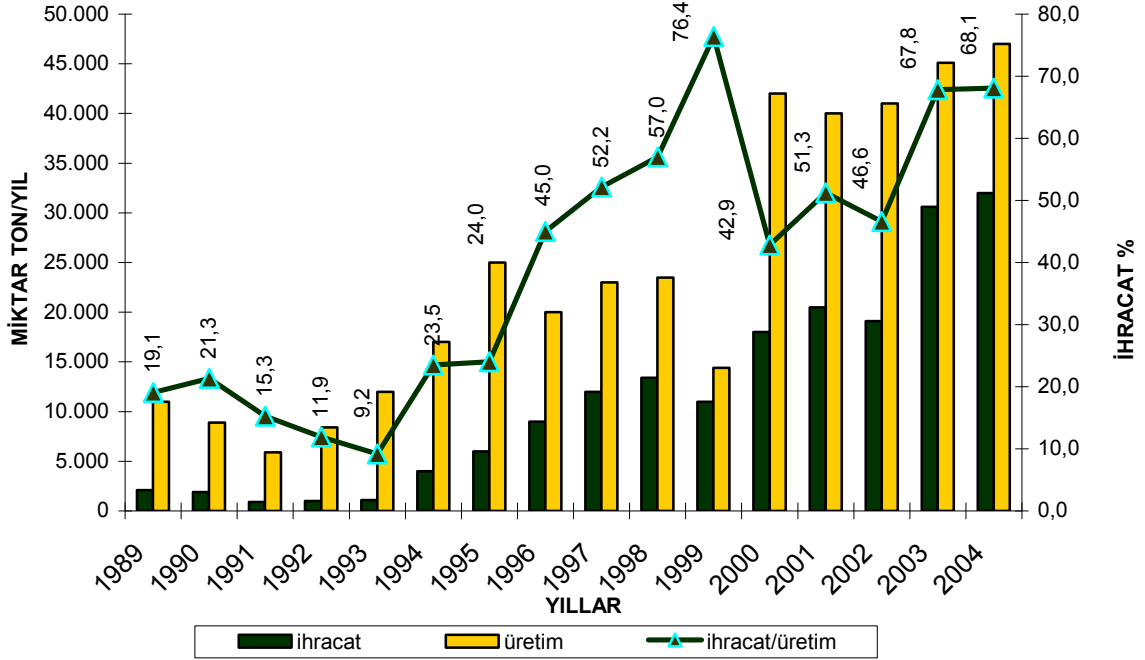
Tablo 9'dan da görüleceği gibi en düşük kapasite kullanım oranı 1999 yılında gerçekleşmiş (%24,94), 2000 yılında sektörde belirgin bir ivme yaşanmış ve kapasite kullanım oranı %72,75'e kadar yükselmiştir. Son yıllarda üretimdeki artış kapasitedeki artıştan daha az olduğu için kapasite kullanım oranları bir miktar düşmüş olmakla birlikte %63-69 arasında gerçekleşmiştir. Önümüzdeki yıllarda yurtiçi ve yurtdışı talepteki artışlara bağlı olarak bu kapasite kullanım oranlarının daha da yükseleceği tahmin edilmektedir.

3.2 Seramik Sofra ve Süs Eşyası Sektöründe Dış Ticaret

3.2.1.İhracat

Türkiye'nin seramik sofrası ve süs eşyası ihracatı Asya Krizinin etkilerinin görüldüğü 1999 yılı ekonomik krizi hariç sürekli bir artış seyri göstermiştir. 1989 yılında 2.100 ton/yıllık bir ihracat yapılırken, yıllar içerisinde artarak 2004 yılında 32.000 ton/yıla kadar neredeyse 16 katı bir değere ulaşmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı Yıllık Program ve Program Destek Çalışmalarından elde edilen verilere göre Türkiye'nin seramik sofrası ve süs eşyası ihracatı, üretimi ve ihracatın üretim içerisindeki payı Grafik 3'de ve Tablo 10'da verilmiştir.

GRAFİK 3: İHRACAT, ÜRETİM VE İHRACATIN ÜRETİME ORANI

Grafik incelendiğinde üretimin yıllar içerisindeki artışının ihracata görece daha fazla olduğu ve ihracatın özellikle son beş yılda önemli bir ivme kazandığı görülmektedir. İhracatın üretim içerisindeki payının ise birkaç yıldaki düşüş hariç sürekli bir artış eğiliminde olduğu gözlenmektedir. 1989 yılında ürettiğimiz seramik sofa ve süs eşyasının %19,1'ini ihraç ederken bu oran artarak 2003 ve 2004 yıllarında %68 oranında ihraç eder hale gelinmiştir.

TABLO 10: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İHRACATI, ÜRETİMİ VE İHRACATIN ÜRETİM İÇİNDEKİ PAYI

YILLAR	İHRACAT MİKTAR (TON/YIL)	ÜRETİM MİKTAR (TON/YIL)	(ihracat/üretim) %
1989	2.100	11.000	19,1
1990	1.900	8.900	21,3
1991	900	5.900	15,3
1992	1.000	8.400	11,9
1993	1.100	12.000	9,2
1994	4.000	17.000	23,5
1995	6.000	25.000	24,0
1996	9.000	20.000	45,0
1997	12.000	23.000	52,2
1998	13.400	23.500	57,0
1999	11.000	14.400	76,4
2000	18.000	42.000	42,9
2001	20.500	40.000	51,3
2002	19.100	41.000	46,6
2003	30.600	45.100	67,8
2004(*)	32.000	47.000	68,1

Kaynak:D.P.T Yıllık Programları ve Program destek Çalışmaları

(*)2004 Yılı miktar ve değerleri tahminidir.

Seramik sofa ve süs eşyası sektöründe üretilen ürünlerin kalitesi, dayanıklılığı, kullanışlı oluşu ve çeşitliliği yurtdışı pazarlarda rekabet şansını artırmıştır. Bunun sonucu olarak da sektörde faaliyet gösteren, özellikle büyük firmalar için ihracat oldukça önemli hale gelmiştir. Son beş yılda (2000-2004 döneminde) 135'e varan sayıda ülkeye yapılan ihracat da bunu kanıtlamaktadır. Toplam ihracatın miktar olarak %97'si ABD Doları cinsinden ise %96,75'i 35 ülkeye yapılmaktadır. Geri kalan %3'ü ise muhtelif 100 ülkeye yapılmaktadır. Bu ilk 35 ülke içersinde 2004 yılı verilerine göre ülkeye getirdiği döviz getirisi açısından ülkeler sıralanmış; Almanya toplam ihracat gelirinin %17,42'si ile ilk sırada yer alırken , %13,78 ile İspanya ikinci sırada, yine %13,18 ile Fransa üçüncü sırada, %10,88 ile İngiltere dördüncü sırada ve %7,76 ile de İtalya beşinci sırada yer almaktadırlar. Söz konusu beş ülkeye yapılan seramik sofa ve süs eşyası ihracatından elde edilen gelir toplam seramik sofa ve süs ihracat gelirimizin %63'üne karşılık gelmektedir. Türkiye'nin seramik sofa ve süs eşyaları konusundaki ihracatının ülkeler bazında dağılımı Tablo 11'de verilmiştir.

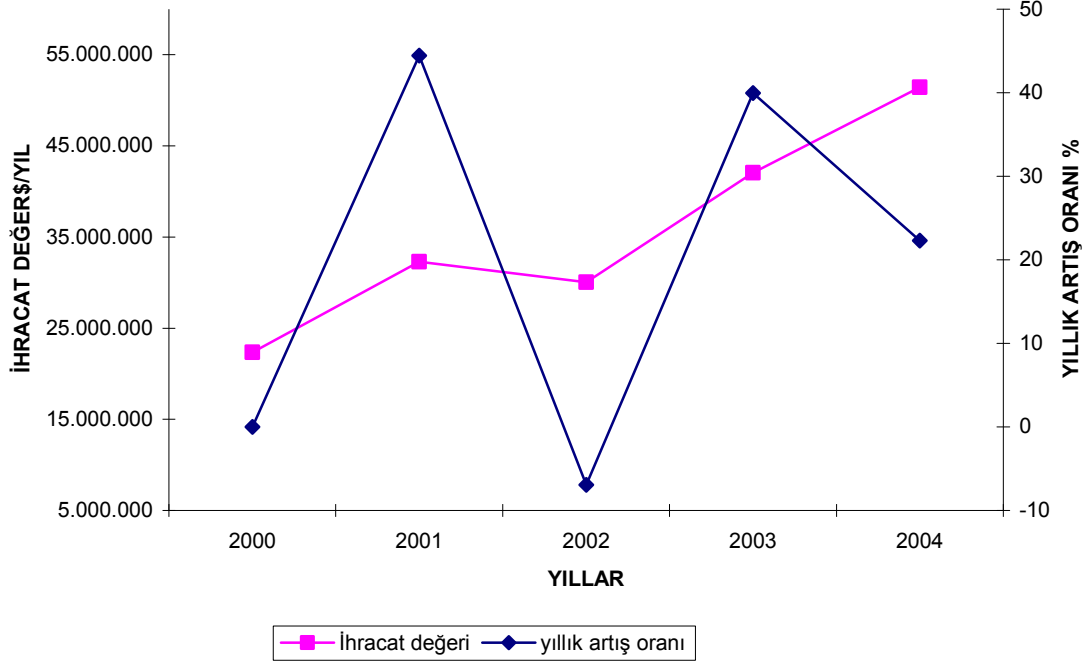
TABLO 11: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İHRACATI ÜLKELER BAZINDA DAĞILIMI

SIRA NO:	ÜLKELER	2000		2001		2002		2003		2004			
		MIKTAR TON/YIL	DEĞER \$/YIL	MIKTAR TON/YIL	DEĞER \$/YIL	MIKTAR TON/YIL	DEĞER \$/YIL	MIKTAR TON/YIL	DEĞER \$/YIL	MIKTAR TON/YIL	ORAN %	DEĞER \$/YIL	ORAN %
1	ALMANYA	3.431	4.009.313	6.009	6.353.333	5.175	5.650.600	5.175	5.650.600	4.886	18,25	8.972.917	17,42
2	İSPANYA	1.364	2.292.424	3.463	6.426.164	1.184	1.889.055	1.184	1.889.055	3.055	11,41	7.101.110	13,78
3	FRANSA	2.210	3.346.717	2.399	4.158.278	3.196	5.041.945	3.196	5.041.945	3.401	12,71	6.791.795	13,18
4	İNGİLTERE	3.293	2.183.159	3.687	2.854.348	4.301	3.251.904	4.301	3.251.904	3.809	14,23	5.604.085	10,88
5	İTALYA	818,1	1.294.242	1.613	1.742.555	2.726	4.066.624	2.726	4.066.624	1.973	7,37	3.998.761	7,76
6	İSVEÇ	441	754.780	755	1.178.705	615	1.172.898	615	1.172.898	1.824	6,82	3.542.671	6,88
7	YUNANİSTAN	260	347.611	430	619.585	715	1.068.773	715	1.068.773	679	2,54	1.679.422	3,26
8	A.B.D.	466	655.307	442	665.058	598	1.000.469	815	64.927	877	3,28	1.678.408	3,26
9	BELÇİKA	0	0	0	0	422	663.089	422	663.089	822	3,07	1.662.823	3,23
10	HOLLANDA	1.197	701.096	1.772	1.069.354	1.813	908.085	1.813	908.085	1.265	4,73	1.510.189	2,93
11	AVUSTURYA	749	1.184.360	99	227.146	206	376.121	206	376.121	318	1,19	694.417	1,35
12	İSRİL	382	370.458	443	467.808	654	421.301	1.922	1.566.635	367	1,37	653.609	1,27
13	BULGARİSTAN	62	83.485	43	76.862	98	157.802	134	259.120	249	0,93	559.821	1,09
14	BİR.ARAP EMİRLİK.	67	138.865	27	60.347	124	207.823	80	248.844	141	0,53	503.774	0,98
15	KUZHEY KIBRIS T.C.	73	149.544	91	118.881	120	110.260	242	506.525	257	0,96	481.325	0,93
16	RUSYA FEDERASYONU	85	235.091	48	88.285	39	118.643	451	236.443	145	0,54	411.976	0,80
17	POLONYA	223	270.262	178	286.510	73	122.347	73	122.347	191	0,71	409.199	0,79
18	IRAK	0	0	0	0	0	0	28	55.505	136	0,51	377.555	0,73
19	PORTEKİZ	10	25.331	19	31.492	6	10.560	6	10.560	137	0,51	332.265	0,64
20	TACİKİSTAN	4	4.857	3	4.657	20	39.546	134	133.471	155	0,58	275.493	0,53
21	SUUDİ ARABİSTAN	44	36.868	65	126.886	42	51.024	47	1.803	82	0,31	256.470	0,50
22	AZERBAIJAN-NAHÇ.	90	155.135	151	289.706	142	260.685	318	398.298	115	0,43	245.143	0,48
23	KANADA	50	83.875	209	352.827	243	348.679	67	1.581	117	0,44	217.040	0,42
24	ROMANYA	135	178.314	152	251.315	46	60.999	46	60.999	114	0,43	214.968	0,42
25	LÜBNAN	20	31.800	25	70.470	101	168.686	10	44.037	78	0,29	210.115	0,41
26	İST.AHL.SERBEST B	68	210.286	37	105.804	9	142.375	56	152.646	17	0,06	194.354	0,38
27	NORVEÇ	76	146.525	121	282.846	85	210.133	85	210.133	45	0,17	187.236	0,36
28	JAPONYA	54	123.533	181	238.899	277	407.624	271	383.925	167	0,63	177.244	0,34
29	UKRAYNA	24	30.633	17	34.198	53	103.769	74	166.148	103	0,38	166.037	0,32
30	İST.TRAKYA SER.BÖ	0,213	934	0	0	1	1.558	0,450	2.086	75	0,28	152.931	0,30
31	İRLANDA	46	77.336	24	26.449	3	9.374	3	9.374	50	0,19	129.837	0,25
32	GÜRCİSTAN	10	30.388	10	27.260	29	99.058	64	86.127	138	0,51	120.160	0,23
33	SİRBİSTAN KARADAĞ	59	50.954	172	142.240	431	464.887	299	616.140	65	0,24	119.615	0,23
34	MİSİR	54	100.166	30	74.419	7	16.120	18	41.170	50	0,19	104.805	0,20
35	MALEZYA	4	5.659	7	7.741	24	36.375	20	41.502	51	0,19	103.742	0,20
36	DİĞERLERİ	2.318	3.041.439	6.811	3.779.659	4.186	4.286.372	1.292	2.267.635	813	3,04	1.675.673	3,25
	TOPLAM	18.188	22.350.747	29.533	32.240.087	27.764	32.945.563	26.907	31.777.075	26.766	100,00	51.516.985	100,00

Kaynak: Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, İGEME 2000-2004

İhracatın ABD Doları cinsinden 2000-2004 yılları arasındaki değer ve değer artış oranları ise Grafik 4’de verilmiştir.

GRAFİK 4: İHRACAT DEĞERİ VE YILLIK ARTIŞ ORANI

Grafikten de görülebileceği gibi ihracat değeri 2001 yılında bir önceki yıla göre %44,43 oranında artarken bir sonraki yıl %6,94 oranında düşmüş ancak 2003 ve 2004 yıllarında ise sırasıyla %39,97’lik ve %22,30’luk artışlar kaydedilmiştir. Bu artış eğiliminin önümüzdeki yıllarda da devam edeceği tahmin edilmektedir. Bu bölümde seramik sofralar ve süs eşyası ihracatı genel toplamları açısından ele alınmış olup, dört ana grup ve 20 (yirmi) alt grupta gümrük tarifesi pozisyon numaralarına göre miktar (ton/yıl) ve değer (TL/Yıl ve ABD \$/Yıl) olarak hangi üründen ne kadar ihracat yapıldığına ilişkin tablolar ise EK-2 ‘de verilmiştir. Bu tablolara göre seramik sofralar ve süs eşyası sektöründe yapılmakta olan ihracat içerisinde miktar olarak en yüksek pay 69.11 GTİP numarası ile porselen ve çiniden sofralar ve süs eşyası grubuna ait olup, 2000-2004 yılları arasında sürekli artış eğiliminde olmuş ve toplam içerisindeki payları %33-53 arasında gerçekleşmiştir. Bu başlık altında mutfak eşyası payı ise %98 civarında olup kalan %2’lik kısım ise diğer porselen ve çiniden mamul ev ve tuvalet eşyalarını temsil etmektedir. Bu tip 69.14 GTİP nolu (seramikten diğer eşya) ürünler yine aynı dönem için %18-31 oranları ve 69.12 GTİP nolu ürünler (seramikten sofralar ve süs eşyaları) %19-31 oranları ile izlerken 69.13 GTİP nolu (seramik heykeltçik ve süs eşyaları) ürünler ise %4-13 oranlarında paya sahip oldukları gözlenmektedir.

3.2.2.İthalat

Türkiye'nin seramik sofa ve süs eşyası konusunda ithalatına baktığımızda, DPT Yıllık Programları ve Program Destek Çalışmalarından edinilen verilere göre 1989 yılında 1.400 ton/yıllık bir ithalat söz konusu iken 1994 ve 1999 yıllarındaki düşüşler hariç sürekli bir artış eğiliminde olduğu ve 2003 yılında 54.700 ton/yıla kadar ulaştığı gözlenmektedir. Bu oldukça önemli bir artış olup bunda yurtiçi talebin bir kısmının ağırlıklı olarak ucuz ve düşük kaliteli Çin ve Uzak Doğu'dan gelen seramik sofa ve süs eşyasına ve az miktarda da pahalı ve lüks tip ürünlere kaymasının da rolü bulunmaktadır. 1989-2004 yılına ait ithalat rakamları Tablo 12'de verilmiştir.

TABLO 12: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İTHALATI

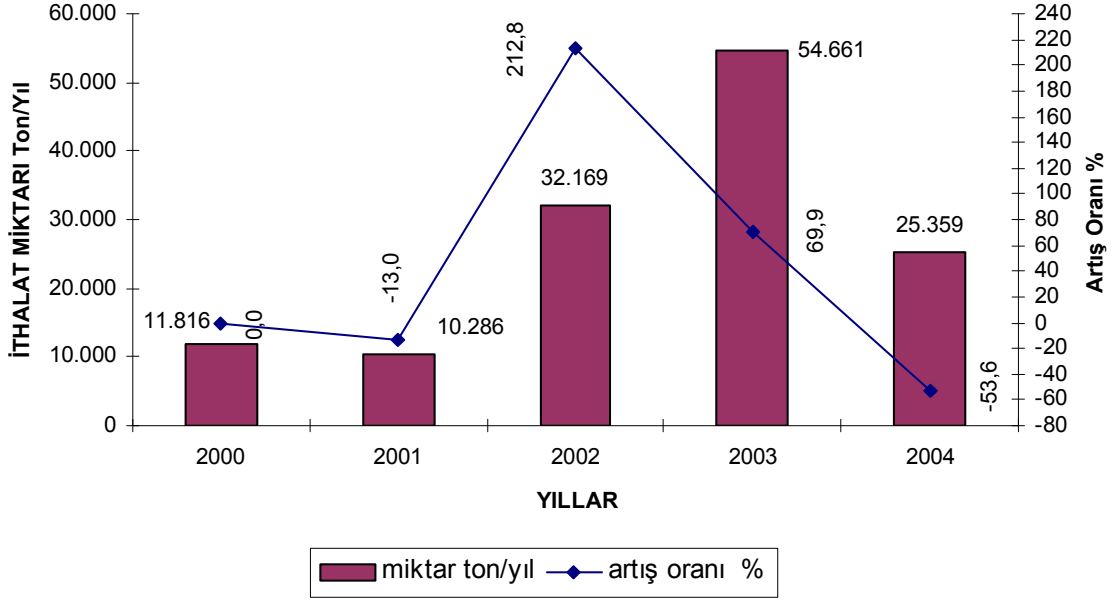
YILLAR	İTHALAT MİKTAR (TON/YIL)
1989	1.400
1990	10.000
1991	3.700
1992	3.900
1993	5.500
1994	2.000
1995	5.000
1996	14.000
1997	10.000
1998	12.500
1999	7.400
2000	11.000
2001	10.100
2002	29.400
2003	54.700
2004(*)	56.000

Kaynak:D.P.T Yıllık Programları ve Program destek Çalışmaları
(*)2004 Yılı miktar ve değerleri tahminidir.

GTİP numaralarına göre yapılan ithalata baktığımızda son beş yılın (2000-2004) ayrıntısında porselen ve çiniden mamul mutfak eşyaları (69.11 ve 69.11.10 grubu) ithalatının toplam seramik sofa ve süs eşyası ithalatı içerisindeki payı 2000 yılında %16,97 iken, artarak 2004 yılında %64,99'a yükselmiştir. Seramik mutfak eşyaları ve diğerleri ise (69.12.00 grubu) 2000 yılında %52,09'luk bir paya sahip iken (2001 yılındaki %60,77' artış hariç) azalarak %16,84'e düşmüş olduğu gözlenmektedir. Seramik heykeltik ve süs eşyaları ithalatı ise dalgalı bir seyir izlemiş olup, söz konusu dönem içinde %16-27 oranlarında bir pay ile üçüncü sırada yer almışlardır. Bu şekilde GTİP numaralarına göre ürünler ve alt gruplarının miktar ve değerleri (TL/Yıl ve \$/Yıl bazında) daha ayrıntılı olarak EK 3'de verilmiştir.

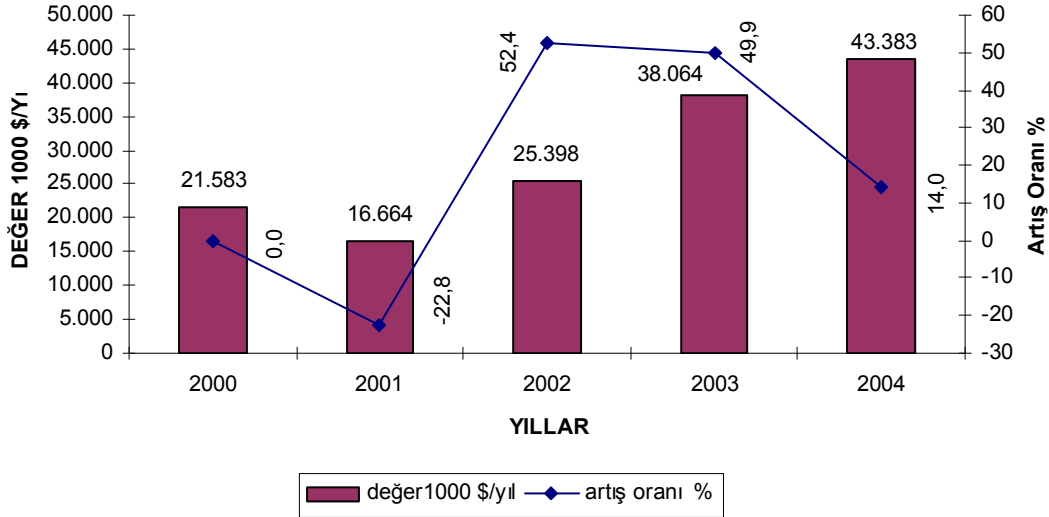
İthalatın 2000-2004 yılları arasında miktar ve ABD Doları cinsinden seyri ve yıllık artış miktarları ise Grafik 5-6'da verilmiştir.

GRAFİK 5: İTHALAT MİKTARI VE YILLIK ARTIŞ ORANLARI

Türkiye'nin seramik sofa ve süs eşyası ithalatı son beş yıl içerisinde dalgalı bir seyir izlemekle birlikte 2000 yılından 2004 yılına varıldığında iki katından fazla artmış olduğu gözlenmektedir.

GRAFİK 6: İTHALAT DEĞERİ VE YILLIK ARTIŞ ORANLARI

İthalatın ABD Doları cinsinden değeri ise miktardaki dalgalanmanın aksine sürekli bir artış eğilimi içerisinde olduğu görülmektedir. İthalat için harcanan miktar 2000 yılında 21.583 bin ABD \$'ı iken artarak 2004 yılında 43.383 bin ABD \$'na kadar yükselmiştir. İthalatın ülkelere göre dağılımı ise Tablo 13'de verilmiştir.

TABLO 13: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İTHALATI ÜLKEYE GÖRE DAĞILIMI

SIRA NO	ÜLKELER	2000		2001		2002		2003		2004			
		MİKTAR TON/YIL	DEĞER \$/YIL	MİKTAR TON/YIL	DEĞER \$/YIL	MİKTAR TON/YIL	DEĞER \$/YIL	MİKTAR TON/YIL	DEĞER \$/YIL	MİKTAR TON/YIL	ORAN %	DEĞER \$/YIL	ORAN %
1	ÇİN HALK CUMHUR.	2.295	3.064.945	1.183	1.607.841	2.541	2.398.073	5.108	4.866.996	3.867	15,09	9.899.584	21,96
2	POLONYA	2	8.882	29	99.392	180	671.841	678	2.814.775	1.080	4,21	4.745.521	10,53
3	ENDONEZYA	222	386.729	691	1.562.810	9.191	3.941.346	23.287	10.086.062	6.436	25,10	4.597.435	10,20
4	ALMANYA	1.055	5.430.213	716	3.446.985	1.002	4.751.039	797	4.359.586	667	2,60	3.913.956	8,68
5	MALEZYA	168	303.650	113	292.302	2.753	1.271.018	6.928	2.240.841	6.219	24,26	3.721.599	8,25
6	TAYLAND	299	1.214.030	316	1.110.965	1.957	1.470.616	6.531	3.224.951	2.619	10,22	2.492.856	5,53
7	MISIR	14	16.391	1	1.464	0,095	280	143,692	280.771	551,916	2,15	1.701.407	3,77
8	İTALYA	367	1.777.782	310	1.400.282	424	1.703.562	288	1.747.372	299	1,17	1.675.367	3,72
9	İSPANYA	121	699.660	52	358.055	45	229.914	112	348.252	391	1,53	1.423.888	3,16
10	RUSYA FEDERASYONU	4.299	1.258.636	4.610	1.328.956	6.745	1.884.979	6.154	1.709.352	737	2,87	1.197.162	2,66
11	TUNUS	0	0	0	0	0	0	375	727.499	353	1,38	1.146.785	2,54
12	VİETNAM SOSYALİST	104	126.781	111	116.189	113	113.756	127	135.761	414	1,62	1.003.509	2,23
13	İNGİLTERE	567	2.516.932	157	1.026.108	122	1.221.983	120	1.250.229	104	0,40	902.695	2,00
14	ÇEK CUMHURİYETİ	48	218.158	40	196.126	58	246.157	189	667.902	228	0,89	866.747	1,92
15	İRAN	1.025	336.923	941	348.330	1.814	434.700	1.859	407.541	520	2,03	761.166	1,69
16	JAPONYA	114	310.441	139	501.561	1.485	632.817	417	97.625	174	0,68	750.170	1,66
17	TAYVAN	25	74.381	137	291.392	2.297	1.252.847	370	414.698	309	1,21	705.696	1,57
18	FRANSA	309	1.708.548	268	1.463.653	226	1.255.662	237	1.053.381	77	0,30	680.342	1,51
19	PORTEKİZ	19	61.693	24	114.969	88	385.968	110	365.544	109	0,42	628.703	1,39
20	ROMANYA	61	125.171	5	18.052	51	50.234	38	44.147	207	0,81	537.151	1,19
21	HOLLANDA	153	367.248	94	183.864	235	397.855	41	178.173	30	0,12	308.531	0,68
22	BANGLADEŞ	0	0	0	0	0	0	12	59.337	31	0,12	218.442	0,48
23	KENYA	0,165	240	0	0	0	0	0	0	36	0,14	173.706	0,39
24	A.B.D.	29	262.253	18	205.121	7	124.890	10	189.027	12	0,05	168.017	0,37
25	ANGOLA	0	0	0	0	0	0	0	0	35	0,14	167.494	0,37
26	GÜNEY KORE CUM.	3	28.566	0,220	22.653	31	76.723	16,136	54.846	12,155	0,05	93.827	0,21
27	YUNANİSTAN	36	119.127	83	302.403	69	154.360	11	55.662	31	0,12	93.537	0,21
28	BELÇİKA	0	0	0	0	5	34.305	10	67.927	6	0,02	91.013	0,20
29	LÜKSEMBURG	0	0	0	0	6	60.165	6	90.384	5	0,02	81.304	0,18
30	MACARİSTAN	36	142.894	8	51.513	0,976	95.601	3	60.568	5	0,02	80.214	0,18
31	İSVEÇ	0	0	1	11.689	2	12.459	1	12.015	2	0,01	53.427	0,12
32	DİĞER	445	1.023.020	238	612.608	720	603.492	886	566.698	71	0,28	203.480	0,45
	TOPLAM	11.816	21.583.294	10.286	16.675.283	32.169	25.476.642	54.868	38.177.922	25.638	100,00	45.084.731	100,00

Kaynak:Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, İGEME 2000-2004

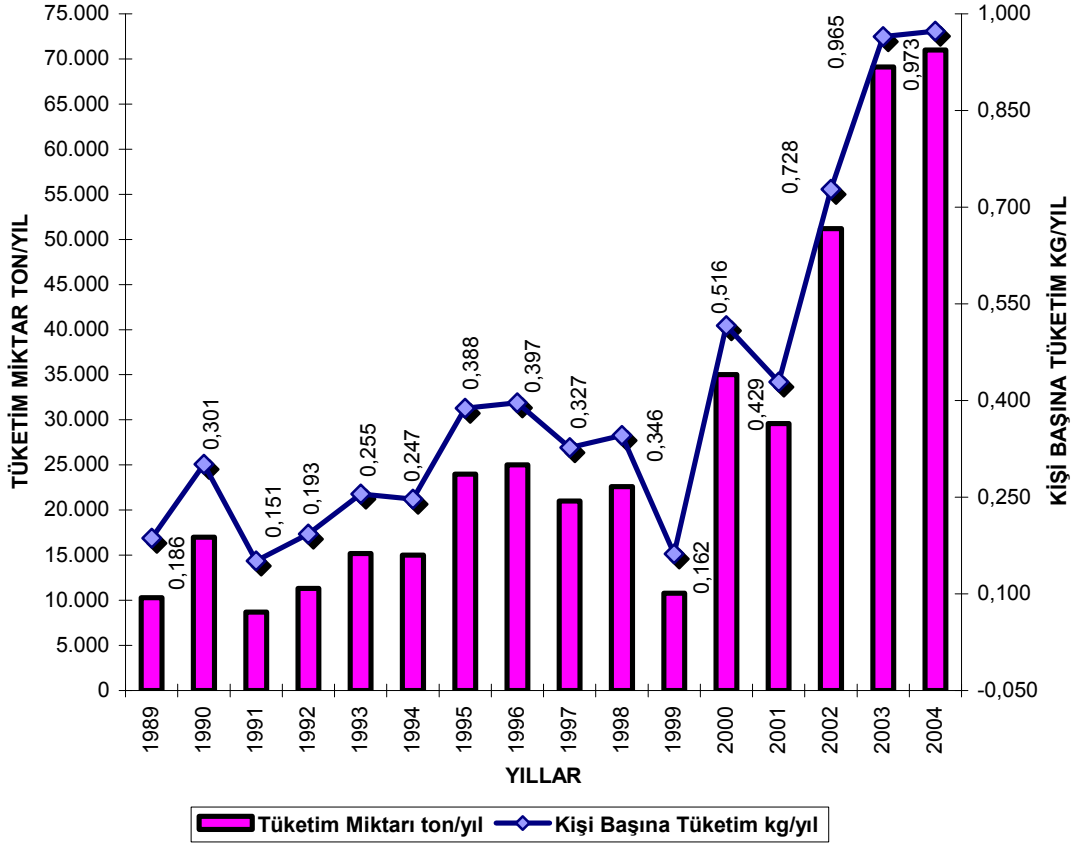
Tablo incelendiğinde Türkiye'nin 2004 yılı ithalat verileri ABD \$ cinsinden sıralanmış ve toplam ithalatın ağırlıklı olarak hangi ülkelerden yapıldığına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ülkemiz seramik sofa ve süs eşyası ithalatının %99,55'i ağırlıklı olarak 31 ülkeden yapılırken diğer 35 ülke ile birlikte toplam 76 ülkeden yapılmaktadır. Buna göre %21,96 ile Çin Halk Cumhuriyeti ilk sırada yer almakta onu %10,53 ile Polonya ikinci sırada, %10,20 ile Endonezya üçüncü sırada, %8,68 ile Almanya dördüncü sırada ve %8,25 ile Malezya beşinci sırada takip etmektedirler. Önceki üç yılda Almanya ilk sırada iken yerini Çin'e kaptırmıştır. Çin Dünya genelinde ucuz ve düşük kaliteli malları ile pazardaki payını artırmış ve bu durum Almanya ve İngiltere gibi ülkelerin Pazar payının azalmasına sebep olmuştur. Türkiye'nin, ithalatı içersinde miktar olarak az olmakla birlikte değer olarak ikinci sırada yer alan lüks tip porselen ve seramik ürettiği bilinen Polonya ve dördüncü sıradaki Almanya hariç neredeyse toplamın %50'si oranında ithalatını, Çin ve Uzak Doğu ülkelerinden yapmakta olduğu sonucu çıkmaktadır.

3.3. Yurtiçi Tüketim

1989-2004 dönemi seramik sofa ve süs eşyası tüketim serisi incelendiğinde, tüketimin yıllık ortalama %15,54 oranında artmış olduğu gözlenmektedir. Nüfus artış hızının yaklaşık %2 olduğu ülkemizde, bu düzeydeki tüketim artışı nüfus artışının yanısıra, şehirleşme oranının artması, yemek-içme alışkanlıklarındaki değişiklikler (sunum ve kullanım olarak daha hoş ve dayanıklılık ve korunması açısından daha pratik), dekoratif ürün tercihindeki artışlar ve hanehalkı büyüklüğünün azalması ve kullanım alanlarının ürün çeşitliliği ile birlikte artması seramik sofa ve süs eşyaları talebinde etkili olmaktadır. Sözü edilen döneme ilişkin seramik sofa ve süs eşyası tüketim ve kişi başına tüketim miktarları Grafik 7 ve Tablo 14'de verilmiştir.

1989 yılında seramik sofa ve süs eşyası tüketimi 10.300 ton/yıl düzeyinde iken yıllar içersinde 1991 yılı körfez krizi ve 1999 yılındaki Asya ekonomik krizleri sırasındaki düşüşler hariç sürekli yükselerek 2004 yılında 71.000 ton/yıl düzeyine kadar yükselmiştir. Aynı dönem içersinde toplam nüfus ile tüketimi ilişkilendirdiğimizde kişi başına tüketim değerlerinde de önemli artışlar olduğu gözlenmektedir. 1991 (%50) ve 1999 (%53) yılındaki ani düşüşler ve 2000 yılındaki bir önceki yıla (kriz yılı) göre olan anormal artış (%218,2) hariç belli bir artış eğilimi göstermiştir. Bu artış oranlarından hareketle uç noktalardan arındırılmış dönem ortalaması ise %15,54 olarak bulunmuştur.

GRAFİK 7: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TÜKETİMİ VE KİŞİ BAŞINA TÜKETİM

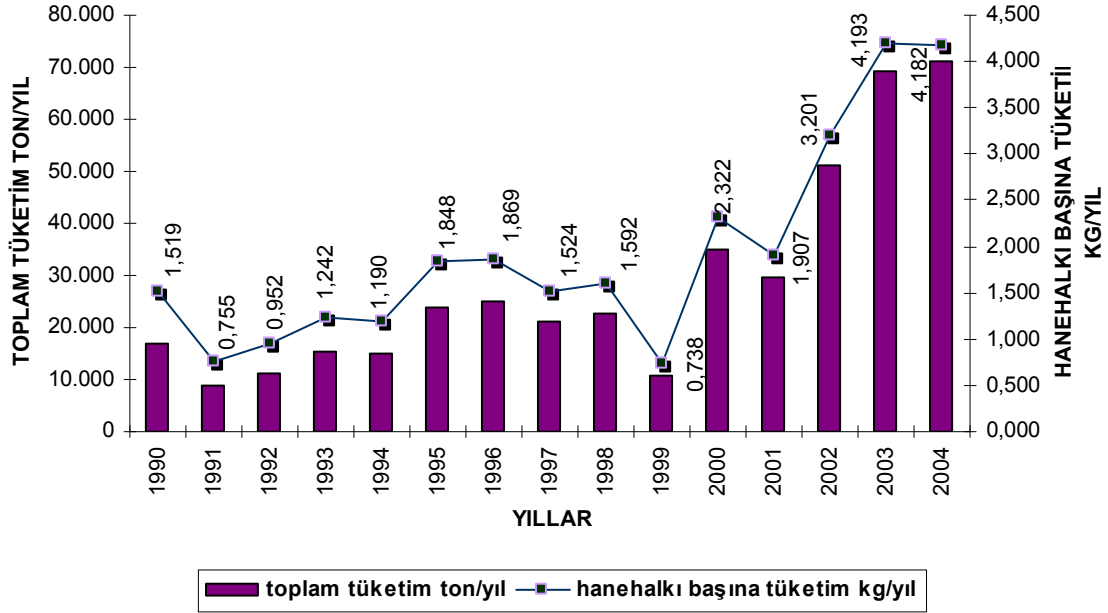
TABLO 14: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TÜKETİMİ VE KİŞİ BAŞINA TÜKETİMİ

YILLAR	MİKTAR (TON/YIL)	NÜFUS	Kişi Başına Tüketim kg/kişi
1989	10.300	55.260.344	0,186
1990	17.000	56.473.035	0,301
1991	8.700	57.515.182	0,151
1992	11.300	58.576.561	0,193
1993	15.200	59.657.527	0,255
1994	15.000	60.758.440	0,247
1995	24.000	61.879.670	0,388
1996	25.000	63.021.591	0,397
1997	21.000	64.184.584	0,327
1998	22.600	65.369.040	0,346
1999	10.800	66.575.353	0,162
2000	35.000	67.803.927	0,516
2001	29.600	69.055.173	0,429
2002	51.200	70.329.510	0,728
2003	69.100	71.627.363	0,965
2004(*)	71.000	72.949.179	0,973

Kaynak:D.P.T Yıllık Programları ve Program destek Çalışmaları
2004 yılı verisi tahminidir.

1990-2004 dönemi için toplam hanehalkı sayısı ile seramik sofa ve süs eşyası tüketimi ve hanehalkı başına tüketim miktarları ise Grafik 8 ve Tablo 15’de verilmiştir.

GRAFİK 8: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TÜKETİMİ VE HANEHALKI BAŞINA TÜKETİM

TABLO 15: GEÇMİŞ YILLAR SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI HANEHALKI BAŞINATÜKETİMİ

Yıllar	hanehalkı sayısı	toplam tüketim ton/yıl	hanehalkı başına tüketim kg/yıl	hanehalkı başına tüketim yıllık artış oranı %(*)
1990	11.188.636	17.000	1,519	
1991	11.526.860	8.700	0,755	-50,33
1992	11.875.309	11.300	0,952	26,07
1993	12.234.290	15.200	1,242	30,57
1994	12.604.124	15.000	1,190	-4,21
1995	12.985.137	24.000	1,848	55,31
1996	13.377.668	25.000	1,869	1,11
1997	13.782.065	21.000	1,524	-18,46
1998	14.198.687	22.600	1,592	4,46
1999	14.627.902	10.800	0,738	-53,61
2000	15.070.093	35.000	2,322	214,57
2001	15.525.651	29.600	1,907	-17,91
2002	15.994.980	51.200	3,201	67,90
2003	16.478.496	69.100	4,193	31,00
2004	16.976.629	71.000	4,182	-0,27

Kaynak: D.İ.E. Türkiye Genel Nüfus Sayımı,2000

(*)1990-2004 dönemi için yıllık hane halkı artış oranlarının uç noktalardan arındırılmış ortalaması %10,44 olarak bulunmuştur.

Hanehalkı sayısından hareketle bulunan hanehalkı başına tüketim miktarı ise 1990 yılında 1,519 kg/yıl iken tüketim ve hanehalkı sayısındaki artışa bağlı olarak artmış ve 2004 yılında 4,182 kg/yıl'a kadar yükselmiştir. Özellikle son beş yıldaki belirgin artış grafik incelendiğinde gözden kaçmamaktadır. Bu artışta son yıllarda Çin ve Uzak Doğu'dan gelen orta ve düşük kalitedeki ucuz malların rolünün olduğu da düşünülmektedir.

3.4. Talep Tahmini

3.4.1. Yurtiçi ve Yurtdışı Talep Tahmini

Seramik sofa ve süs eşyaları sektöründe önümüzdeki dönem **yurtiçi talebi** için kestirimde bulunulurken çeşitli yaklaşımlar denenmiştir; ilk olarak 1989-2004 dönemine ilişkin 16 yıllık tüketim ve nüfus serisi kullanılarak kişi başına seramik sofa ve süs eşyası tüketimi bulunmuş, kişi başına tüketimin söz konusu dönemdeki yıllık artış oranları ortalaması olan %15,54'lük bir artış oranının da artacağı varsayılmıştır. İkinci olarak yine aynı dönem hanehalkı sayısı ve tüketim miktarı ilişkilendirilmiş ve hanehalkı başına seramik sofa ve süs eşyası tüketimine ulaşılmıştır. Bundan hareketle de iki ayrı senaryo denenmiştir; ilkinde mevcut hanehalkı başına tüketimin önümüzdeki dönemde 5 kg/yıl ile sabit bir miktarda olacağı ve ek hanehalkı sayısından dolayı bir talep artışı olacağı varsayımı yapılmıştır. Diğerinde ise 1990-2004 dönemi hanehalkı başına bulunan tüketim miktarları artış oranlarının ortalaması olan %10,44 oranı önümüzdeki dönem hanehalkı başına tüketim tahminini bulmak için kullanılmış ve ek hanehalkı sayısı ile ilişkilendirilmiştir. Burada ayrıca son iki durumda mevcut hanehalkının yenileme talebinin ikame ürünlerle karşılanacağı varsayılmıştır. Bu denemeler içersinde en anlamlı talep tahmini olarak, hanehalkı başına tüketimin önümüzdeki dönem %10,44 oranında arttığı, yenileme talebinin ikame mallarla karşılanacağı varsayımlarının yapıldığı seçenek tercih edilmiştir.

Yurtdışı talep için ise 1989-2004 yıllarına ilişkin ihracatın trendine bakılmış, Türkiye'nin dünya pazarında önemli bir satıcı konumunda olduğu ve ülke ihracatının belli bir doygunluk düzeyine geldiği, 2004 yılı miktarından ve son yıldaki artış oranı olan %4,5'dan hareketle önümüzdeki dönemde de bu artış eğiliminin devam edeceği varsayımı yapılmıştır.

Yurtiçi ve yurtdışı talep tahminleri yukarıdaki varsayımlar ışığında bulunarak Tablo 16'daki sonuçlara ulaşılmıştır.

TABLO 16: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TALEP TAHMİNİ

YILLAR	hanehalkı sayısı	ek yıllık hanehalkı	hanehalkı başına tüketim kg/yıl (*)	ek yurtdışı talep ton/yıl	(1) toplam yurtdışı talep ton/yıl(**)	(2) ihracat ton/yıl(***)	(1+2) toplam talep ton/yıl
2004	16.976.629	-	-	-	71.000	32.000	103.000
2005	17.489.819	513.191	4,62	2.370	73.370	33.440	106.810
2006	18.018.524	528.704	5,10	2.697	76.067	34.945	111.012
2007	18.563.210	544.687	5,63	3.069	79.136	36.517	115.653
2008	19.124.362	561.152	6,22	3.491	82.627	38.161	120.788
2009	19.702.477	578.115	6,87	3.972	86.600	39.878	126.477
2010	20.298.069	595.591	7,59	4.520	91.119	41.672	132.792
2011	20.911.664	613.596	8,38	5.142	96.262	43.548	139.809
2012	21.543.808	632.144	9,26	5.851	102.113	45.507	147.620
2013	22.195.062	651.253	10,22	6.657	108.770	47.555	156.325
2014	22.866.002	670.940	11,29	7.575	116.345	49.695	166.040

(*)Hanehalkı talebinde yenileme talebi olmadığı ve hanehalkı başına tüketimin %10,44 arttığı varsayılmıştır.

(**)2004 yılı tüketim gerçekleşmesine sadece hanehalkı artışından doğan ek talep eklenmiştir.

(***)ihracatın yılda %4,5 artacağı varsayılmıştır.

Tablo incelendiğinde 2004 yılından hareketle bulunan seramik sofa ve süs eşyası ek talebi ve toplam yurtdışı talebin 2005 yılında 73.370 ton/yıl ve sonraki yıllarda artarak 2014 yılında 116.345 ton/yıla çıkması beklenmektedir. Yurtdışı talebin ise 2005 yılında 33.440 ton/yıl iken artarak 2014 yılında 49.695 ton/yıla ulaşması beklenmektedir. Toplam talebin ise 2005 yılındaki 106.810 ton/yıllık düzeyinden artarak 2014 yılında 166.040 ton/yıla ulaşacağı tahmin edilmektedir.

3.4.2. Toplam Talep Tahmini ve Sektörel Kapasite Kullanım Oranları

Seramik sofa ve süs eşyası talep tahmini, yurtdışı ve yurtdışı talep tahminlerinin toplamından oluşmaktadır. Yurtdışı talep tahmini hanehalkı başına tüketim değerinden hareketle ve yenileme talebinin ikame mallar ile karşılanacağı varsayımları dikkate alınarak yapılmıştır. Yurtdışı talep tahmini yapılırken ise ihracatta belli bir doygunluk düzeyine ulaşıldığı ve önümüzdeki dönem yıllık %4,5'lik sabit bir oran ile artacağı varsayımından hareket edilmiştir. 2005-2014 dönemi için kapasite kullanım oranları hesaplanırken artan talebi (yurtdışı ve yurtdışı) karşılamak üzere son yıllardaki trendin kurulu kapasite açısından önümüzdeki dönemde de devam edeceği varsayımı ile yapılmıştır. Bu varsayımlar altında tahmin edilen seramik sofa ve süs eşyası talebi ve sektörel kapasite kullanım oranları Tablo17'de verilmiştir.

TABLO 17: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI TALEP TAHMİNİ VE KKO'LARI

Yıllar	Kapasite ton/yıl(*)	Toplam Talep ton/yıl	KKO %
2005	77.187	106.810	138,38
2006	77.907	111.012	142,49
2007	89.094	115.653	129,81
2008	101.888	120.788	118,55
2009	116.520	126.477	108,55
2010	133.252	132.792	99,65
2011	152.387	139.809	91,75
2012	174.269	147.620	84,71
2013	199.295	156.325	78,44
2014	227.913	166.040	72,85

(*)mevcut kapasitenin 2007 yılından sonra %14,36 oranında artacağı varsayılmıştır.

Tablo17'ye göre hanehalkı başına tüketimden hareketle bulunan talebin karşılanması ve ihracata yönelik hedeflere ulaşılabilmesi için önümüzdeki beş yıl içerisinde sektörde yeni yatırım yapılması veya mevcut tesislerde kapasite artırıcı tevsî ve modernizasyon yatırımlarının yapılması gerekecektir.

4.GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Seramik sofa ve süs eşyası sektörünün geçmişi ülkemizde, 1892 yılında çini üretimi yapmak üzere kurulmuş olan, Yıldız Çini Fabrikası'na kadar uzanmaktadır. Sarayın çini ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuş olan bu fabrika daha çok el sanatı niteliğinde dekoratif amaçlı süs ve kaplama mamuller üretirken, ilerleyen zaman içerisinde sofralık çini ve porselen de üretir hale gelmiştir. Daha sonra bunlara özel sektör için lokomotif güç olması için kamu yatırımı niteliğinde 1950'li ve 1960'lı yıllarda kurulmuş olan İstanbul Porselen ve Yarımca Porselen Fabrikaları eklenmiştir. 1960'lı ve 1970'li yıllarda ise özel sektör yatırımları ile sektörde sofa ve süs eşyası üretimi çeşitlenmiş ve daha da rekabetçi bir ortam oluşmuştur.

1957 yılından o güne kadar üretimini sürdüren İstanbul Porselen Sanayi A.Ş.'nin 1991'de mali nedenlerle kapatılıp, makine parkının elden çıkarılması (makine ekipmanını Porland Porselen almıştır.) ve özelleştirme kapsamında 1998 yılında Sümerbank Yarımca Porselen Fabrikasının üretimine son verilmesi ile büyük kamu kuruluşları sektörden çekilmiş, sadece T.B.M.M.'nin bir yan kuruluşu olan Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na bağlı olarak çalışan Yıldız Çini Fabrikası kalmıştır. Bununla beraber günümüzde seramik sofa ve süs eşyası sektöründe 8 büyük ölçekli, 250-300 adet civarında da küçük ölçekli ve atölye tipi işletmede üretim yapılmaktadır.

Türkiye seramik sofa ve süs eşyası sektöründe 1989'dan 2004'e kadar geçen dönem incelendiğinde; üretim, kapasite, yurtiçi tüketim ve ihracat açısından önemli gelişmeler kaydedildiği gözlemlenmiştir.

Sektörde sofa ve süs eşyası konusunda çok sayıda küçük ve atölye tipi imalat yapan işletmelerin varlığı sektör kapasitesinin sağlıklı bir şekilde saptanmasını engellemektedir. Buna rağmen 8 büyük, 250-300 civarındaki küçük işletmeye ait toplam kurulu kapasitenin 2004 yılı itibarı ile 73.809 ton/yıl olduğu düşünülmektedir. 1999-2005 (Eylül) döneminde teşvik belgesi almış firmaların tevsi, modernizasyon ve komple yeni yatırımlarını gerçekleştirmeleri halinde önümüzdeki dönem için 2005 yılı kapasitesinin 77.187 ton/yıl ve 2006 yılında 77.907 ton/yıl olması beklenmektedir. Görüldüğü gibi 1987 yılında 11.610 ton/yıl olan sektör kapasitesi büyüyerek günümüzde neredeyse 7 katı oranında bir değere ulaşmıştır.

Söz konusu kapasite artışına paralel olarak seramik sofa ve süs eşyası üretimi de 1989'da 11.000 ton/yıl düzeyinde iken artarak 2004 yılında 47.000 ton/yıl'a kadar ulaşmıştır. Yurtiçi tüketim ise 1989 yılında 10.300 ton/yıl iken, neredeyse 7 katı oranında artarak 2004 yılında

71.000 ton/yıl düzeyine yükselmiştir. Büyük firmaların yapmış oldukları tevsî ve modernizasyon yatırımları, kaliteli hammadde kullanımı, yeni sırlama-dekor-pişirme tekniklerinin devreye girmesi ile ülkemiz seramik sofras ve süs eşyası ihracatı da 1989 yılındaki 2.100 ton/yıl düzeyinden, önemli bir gelişme kaydederek 2004'de 32.000 ton/yıl'a neredeyse 15 katı bir büyüklüğe ulaşmıştır. İhracat ağırlıklı olarak Avrupa ülkelerine (Almanya, İspanya, Fransa, İngiltere ve İtalya) yapılırken geri kalanı da Türki Cumhuriyetlerine ve Ortadoğu Ülkelerine yönelik olarak yapılmaktadır.

Sektörde faaliyet gösteren lider konumundaki büyük firmalar, özellikle Güral Porselen, Kütahya Porselen, Gorbon Işıl ve Porland Porselen, piyasadaki Çin ve Uzak Doğu kökenli ucuz ve düşük kaliteli ithal ürünlerin yaratmış olduğu haksız rekabete rağmen tevsî ve modernizasyon yatırımlarına devam etmişler ve ihracatlarını sürekli artırmışlardır. 1991 yılından itibaren anti-damping yasası ile fon uygulamasına başlanmış bu durum ithalatı kısmen engellemiş ancak yasal olmayan yollardan porselen girişinin önüne bir türlü geçilememiştir. Geçmiş yıllarda pazarda yaşanan haksız rekabet ve kalitenin iyileştirilmesi konusunda önlemlerin zamanında alınmaması sektörün gelişimini olumsuz etkilemiştir. İhracat ile birlikte ithalatta da önemli artışlar olmuştur. Ancak Gümrük Birliğine geçildikten sonra, AB ülkelerinden üst-kalite porselen ve çini ithalatı ile birlikte ucuz malların yurtiçi tüketimi azalmaya başlamış, büyük firmaların kalite artırımına ve standart oluşturmaya yönelik yatırımlarının sonuçlanması ile de ithalattaki artış bir miktar baskılanmıştır. Sektörde öncü firmalar, Avrupa'daki hammadde harman hazırlama, şekillendirme, sırlama ve pişirmeye ilişkin teknolojileri takip ederek kendi tesislerinde uygulamaya geçirmişlerdir. Bunun sonucu her kesimden tüketicinin ihtiyacına cevap verecek şekil ve desende (sıraltı, sırası, sırüstü dekorlama) porselen ve seramik daha kullanışlı, dayanıklı ve bakımı kolay ürünler üreterek yurtiçi satışlarını da yurtdışı satışlarda olduğu gibi artırmışlardır. Pazarlamada markalaşma, özel tasarımların geliştirilmesinin de, satış sonrası eksik-kırık tamamlama ve garanti kapsamındaki hizmetlerin verilmesinin de yurtiçi pazardaki tüketici tercihlerini yerli firmalardan yana kullanma yönünde etkileri görülmektedir.

Sonuç olarak; kalitenin yükseltilmesi ve maliyetlerin düşürülmesini sağlayacak teknolojilerin uygulanarak, üretim prosesindeki firelerin azaltılması için tevsî ve modernizasyon yatırımlarının yapılması; özellikle Çin ve Uzak Doğu'dan yasal olmayan yollardan ve sınır ticareti ile giren mallara engel olunması ve yasal yollardan gelenlere de kota koyulması; Hammadde konusunda Ar-GE'ye önem verilmesi; Enerji fiyatlarının makul düzeylere çekilmesi veya indirimler uygulanması ile; ihracat teşviklerinin artırılması, ithal hammadde

ve makine yedek parçalarına uygulanan yüksek orandaki fonların düşürülmesi veya kaldırılması gibi önlemlerin alınması ve uygun koşullarda kredilerin sağlanması ile üretilen ürünlerde Avrupa ülkeleri ayarında bir kalite ve standart elde edilmiş olacaktır. Bununla seramik sofa ve süs eşyası sektörünün yurtiçi ve yurtdışı pazarlardaki rekabet gücü daha da artırılmış olacaktır.

Önümüzdeki döneme ilişkin yapılan öngörülerde hanehalkı başına seramik sofa ve süs eşyası tüketiminde artışlar olması beklenmektedir. Bu yurtiçi dolayısı ile toplam talebin de artacağı ve mevcut firmaların artan bu talebi karşılamak üzere önümüzdeki dönemde tevsî ve modernizasyon yatırımlarına ve bazı firmaların da komple yeni yatırımlara yöneleceği tahmin edilmektedir.

EKLER

EK 1: SERAMİK SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN FİRMA BİLGİLERİ

EK 2: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARI GTİP NO'LARINA GÖRE İHRACAT MİKTAR VE DEĞERLERİ

EK 3: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARI GTİP NO'LARINA GÖRE İTHALAT MİKTAR VE DEĞERLERİ

Ek 1:SANAYİ BAKANLIĞI SANAYİ SİCİL KAYITLARINA GÖRE FİRMA BİLGİLERİ (Seramik,Porselen,Çini Başlığında)(*)

FİRMA ADI	ADRES	ÜRETİM KONUSU	Üretim,Kapasite,KKO%
AHSEN MUTFAK EŞYALARI SANAYİ VE PAZARLAMA	YAVUZTÜRK MAH.KARADENİZ CAD. KADASTROL SK. NO.23 – İSTANBUL TELEFON : 0216 328 64 27	SERAMİK EŞYA	Birim : ADET FÜM:19.287,00 KM:26.880,00 KKO:71,75
ANTİK SERAMİK PEYZAJ SAN.VE TİC.	AYDINLI KÖYÜ NO.37 – İSTANBUL TELEFON : 02163931034 FAKS : 02163932922	BAHÇE SERAMİKLERİ VE BENZERİ HEDİYELİK EŞYA (SAKSI,SAKSITABAĞI,ÇİÇEKLİK, KÜP, AMFORA,LAMBA AYAĞI,AYNA VE SAAT ÇERÇEVESİ VAZO FENER.VB.)	Birim : - FÜM:60.000,00 KM: 62.500,00 KKO: 96,00
ART-SER SERAMİK İM.GIDA GİY.İNŞ.NAK.TAAH.TUR.SANAYİ VE TİC.İTH.İHC.LTD.ŞTİ.	FATİH SANAYİ SITESİ35 SOKAK NO:19 - KÜTAHYA	SERAMİK ÇİNİ	Birim : - FÜM:0,00 KM:57.750,00 KKO:0,00
ART SERAMİK TURİZM PAZARLAMA SANAYİ	CUMHURİYET MAH.TURGUT ÖZAL CAD.13.SOK NO:1 ŞEKERPİNAR – KOCAELİ TELEFON : -02626588912 FAKS : -02626588909	SERAMİKTEN SÜS VE MUTFAK EŞYASI(tabak,fincan,kase,bardak)	Birim : TON FÜM:320,00 KM:360,00 KKO:88,89
AVANOS ANADOLU ÇÖMLEKÇİLİK	ALAATTİN MAH. ULU ADA MEVKİİ – NEVŞEHİR TELEFON : 03845114272	ÇÖMLEK. SERAMİK	Birim : ADET FÜM:624.010,00 KM:600.000,0 KKO:104,00
AYDIN AVİZE - SERMİN ÇATAN	KOSKA CADDESİ PAMIR APARTMANI NO:49/1- - İSTANBUL	SERAMİK ABAJUR SERAMİK SÜTÜN	Birim : - FÜM:1.610,00 KM:1.800,00 KKO:89,44
BAYRAKLI SERAMİK VE İNŞAAT TURİZM SANAYİ TİCARET LTD.ŞTİ.	RAMAZANOĞLU MH. SULTAN SK. NO:44- - İSTANBUL	HEDİYELİK SERAMİK EŞYA	Birim : - FÜM:270,00 KM:293,00 KKO:92,15
CESS SERAMİK MOBİLYA DEKORASYON İNŞAAT GIDA TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET	TAŞKÖPRÜ SANAYİ SİTESİ 2.YOL NO.100-102 TAŞKÖPRÜ – YALOVA TELEFON : 2268133119 FAKS : 2268133119	SERAMİK MUTFAK VE DEKORATİF SÜS EŞYASI	Birim : - FÜM:120.000,00 KM:176.800,0 KKO:67,87
EV SERAMİK İNŞAAT SAN. VE TİC.	CUMHURİYET MAH. TURGUT ÖZAL CAD 14 SOK NO:18 ŞEKERPİNAR – KOCAELİ TELEFON : 0262 658 81 40 FAKS : 0262 658 86	SERAMİKTEN MAMUL BANYO AKSESUARLARI İLE MUTFAK AKSESUARLARI; (Tabaklar,Saklama Kapları,Sabunluk,Diş Fırçalığı,FincanTk.,Fırçalık,Vazo,Kase,Kültablası vb.)	Birim : TON FÜM:950.000,00 KM:472,00 KKO:201.2
GENÇ ORTAKLAR SERAMİK TEKSTİL İNŞAAT TAAH. SAN. TİC.A.Ş.	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ 4. CADDE KÜTAHYA Tel:2662556 Fax:2662559	BARDAK,SERAMİK KASE,SERAMİK	Birim : ADET FÜM:950.000,00 KM:1.250.000 KKO:76,00
GORBON İŞİL SERAMİK AŞ.	FABRIKALAR DURAGI LEVENT/İSTANBUL- - KOCAELİ	SERAMİK SOFRA VE MUTFAK EŞYASI SERAMİK SÜS EŞYASI	Birim : TON FÜM:498,00 KM:1.320,00 KKO:37,73
GORBON SERAMİK TİCARET VE SANAYİ AŞ.	AGAÇLI GÜLTEPE YOLU NO:4 LEVENT- - İSTANBUL	SERAMİK HEDİYELİK	Birim : TON FÜM:228,00 KM:365,00 KKO:62,47
GÜRENŞOY ORMAN ÜRÜNLERİ TİCARET VE SANAYİ LTD.ŞTİ.	SANAYİ BÖLGESİ 3 SOK.NO:14- - KÜTAHYA	SERAMİK HEDİYELİK SERAMİK SÜS EŞYAŞALARI	Birim : - FÜM:6.500,00 KM:6.500,00 KKO:100,00
HUZUR SERAMİK PORSELEN MAKİNA YEDEK PARÇA SANAYİ VE TİCARET	627/2 SK. N:4 ÇAMDIBI- - İZMİR TELEFON : 8662895 FAKS : 4585155	PORSELEN VEYA SERAMİK EŞYA(TABAK,BARDAK,TUZLUK, ŞAMDAN,ÇAYDANLIK,KOMPLE YEMEK TAKIMLARI,HEDİYELİK EŞYA,ŞİŞE);	Birim : - FÜM:170,00 KM:223,00 KKO:76,23

		SERAMİK VE PERSOLEN MAKİNASI YEDEK PARÇALARI	
KAR SERAMİK SANAYİ VE TİCARET LTD.ŞTİ.	İSTANBUL TELEFON : 2627442996 FAKS : 2627443156	SERAMİK SOFRA VE SÜS,EŞYASI(TABAK,BARDAK,FİNCAN,VAZO, SERVİS KAPLARI,KAVANOZ)	Birim : - FÜM:3.633,00 KM:3.633,00 KKO:100,00
KERAMİKA SERAMİK DEKORASYON SANAYİ VE TİCARET	FATİH SANAYİ SİTESİ 39.SOK.NO.4 - KÜTAHYA TELEFON : 2319928 FAKS : 2319928	SERAMİK HEDİYELİK EŞYA (ORTA TİP)(10-20 CM) SERAMİKTEN SOFRA EŞYASI(BÜYÜK TİP)(20 CM ÜZERİ) SERAMİKTEN SOFRA EŞYASI(KÜÇÜK TİP)(0-10 CM) SERAMİKTEN SOFRA EŞYASI(ORTA TİP)(10-20)	Birim : - FÜM:9.650,00 KM:7.600,00 KKO:126,97
KİMYA MÜHENDİSİ HALDUN İŞMAN SERAMİK SANAYİ VE TİCARET AŞ.	FENERBAHÇE TUNAMAN SOK. NO:5 KAT:2- - KOCAELİ	seramik süs ve sofra eşyası	Birim : TON FÜM:1.010,00 KM:1.054,00 KKO:95,83
NASİP ÇİNİ SERAMİK MOBİLYA MATBAACILIK MALİ MÜŞAVİRLİK HİZMETLERİ SAN.VE TİC.	ATATÜRK BULVARI ALİ KALFA İŞHANI KAT:1 NO:3 – KÜTAHYA TELEFON : 2243634	SERAMİK HED.EŞY(ORTA)10-20 CM SERAMİK HED.EŞY.(BÜYÜK)20 CM.UZ. SERAMİK SOFRA EŞYASI (ORTA) 10-20 CM SERAMİK SOFRA EŞYASI(BÜYÜK)20 CM UZ. SERAMİK SOFRA EŞYASI(KÜÇÜK)0-10 CM SERAMİK HED.EŞYA(KÜÇÜK)0-10 CM.	Birim : ADET FÜM:1.500,00 KM:1.663,00 KKO:90,20
NECLA DEMİRCİOĞLU	ORDU TELEFON : 2123294 FAKS : 2232508	SERAMİK ÇİÇEK SAKSI	Birim : - FÜM:4.000,00 KM:10.000,00 KKO:40,00
NEMA BAHÇE KÜLTÜRLERİ ÜRETİM VE PAZARLAMA LTD.ŞTİ.	MERVE MAH.YILDIRIM SOK.NO:11 YENİDOĞAN- - İSTANBUL	SERAMİK SAKSI	Birim : - FÜM:4.000,00 KM:10.000,00 KKO:40,00
PAPART SERAMİK REKLAM İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET	İNÖNÜ MAH.RAGİP DEMİRKOL BULVARI NO.171 – KOCAELİ TELEFON : 7448766 FAKS : 7448769	SERAMİK MUTFAK EŞYASI(TABAK-KUPA.VS.)	Birim : TON FÜM:480,00 KM:600,00 KKO:80,00
SELADON ÇİNİ SERAMİK AŞ.	ESKİŞEHİR YOLU ÜZERİ 5. KM – KÜTAHYA TELEFON : 225 13 48	DÖKÜM SERAMİK TABAK	Birim : - FÜM:19.000,00 KM:20.000,00 KKO:95,00
YONCA SERAMİK VE YAPI MALZEMELERİ SANAYİ VE TİCARET	SIRASÖĞÜTLER MAH. İSTANBUL CAD. NO:55 – KOCAELİ TELEFON : 262 653 87 75 –4 FAKS : 262 653 87 63	SERAMİK EŞYA	Birim : - FÜM:150,00 KM:173,00 KKO:86,71
YONCA SERAMİK VE YAPI MALZEMELERİ SANAYİ VE TİCARET LTD ŞTİ	SIRASÖĞÜTLERİ MAH İTANBUL CAD NO:55 GEBZE/KOCAELİ	SERAMİK EŞYA	Birim : - FÜM:147,00 KM:173,00 KKO:84,97
DUYGU SERAMİK ÇİNİ SANAYİ VE TİCARET LTD.ŞTİ.	CUMHURİYET CAD.KÜÇÜK ÇARSI PASAJI NO:30- - KÜTAHYA	ÇİNİ TABAK VAZO	Birim : - FÜM:5.050,00 KM:6.885,00 KKO:73,35
EL-ŞAM ÇİNİ SERAMİK TURİZM SANAYİ VE TİCARET LTD.ŞTİ.	ALİ PASA MAH.S.ERENLER CAD.NO:1/1- - KÜTAHYA	ÇİNİ KÜP ÇİNİ TABAK ÇİNİ VAZO	Birim : - FÜM:4.190,00 KM:5.237,00 KKO:80,01
EREN ÇİNİ SERAMİK DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI TURİZM SANAYİ	ESKİŞEHİR YOLU ÇİNİCİLER ÇARŞISI NO: 38 – KÜTAHYA	ÇİNİ SÜS EŞYASI	Birim : ADET FÜM:1.710,00

VE TİCARET	TELEFON : 0-274-2251095		KM:90.000,00 KKO:190
EVLIYA ÇİNİ - AHMET ASALI	KÜTAHYA TELEFON : 2165455 FAKS : 2312746	KÜTAHYA ÇİNİSİ	Birim : - FÜM:207,00 KM:240,00 KKO:86,25
FETTAH ÇİNİ GIDA TEKSTİL TURİZM SANAYİ VE TİCARET LTD.ŞTİ.	ALIPASA MAH.EBELER SK.N:4- - KÜTAHYA	ÇİNİ KAVONUZ ÇİNİ TABAK ÇİNİ VAZO	Birim : - FÜM:2.550,00 KM:2.550,00 KKO:100,00
KERAMİKA SERAMİK DEKORASYON SANAYİ VE TİCARET	FATİH SANAYİ SİTESİ 39.SOK.NO.4 – KÜTAHYA TELEFON : 2319928 FAKS : 2319928	ÇİNİ ÜRÜNLER (20 CM ÜZERİ) ÇİNİ ÜRÜNLER(-10 CM) ÇİNİ ÜRÜNLER(10-20 CM)	Birim : - FÜM:200,00 KM:1.520,00 KKO:13,16
KLAS ÇİNİ- NİMET VARLI	ESKİŞEHİR YOLU 3. KM. – KÜTAHYA TELEFON : 2251120 FAKS : 2251121	ÇİNİ KUPA-BİBLO-KÜLLÜK-KASE ÇİNİ VAZO TABAK-KAVANOZ	Birim : KG FÜM:6.212,00 KM:7.140,00 KKO:87,00
MARMARA ÇİNİ SANAYİ TİCARET LTD.ŞTİ.	ATATÜRK BULVARI N:39/A- - KÜTAHYA	ÇİNİ TABAK,VAZO	Birim : - FÜM:150,00 KM:150,00 KKO:100,00
MAVİ GÜMÜŞ ÇİNİ VE SERAMİK İMALAT VE TİCARET LTD.ŞTİ.	BAHÇELIEVLER MAH.ELIF SK.NO:1- - KÜTAHYA	ÇİNİ TABAK ÇİNİ VAZO MUHTELİF ÇİNİ MAMÜLLERİ	Birim : - FÜM:0,00 KM:18.000,00 KKO:0,00
NASİP ÇİNİ SERAMİK MOBİLYA MATBAACILIK MALİ MÜŞAVİRLİK HİZMETLERİ SAN.VE TİC.	ATATÜRK BULVARI ALİ KALFA İŞHANI KAT:1 NO:3 – KÜTAHYA TELEFON : 2243634	ÇİNİ ÜRÜNLERİ(BÜYÜK)20 CM.UZ. ÇİNİ ÜRÜNLERİ(KÜÇÜK)0-10 CM ÇİNİ ÜRÜNLERİ(ORTA)10-20 CM	Birim : ADET FÜM:350,00 KM:950,00 KKO:36,84
PORSUK TABİİ KAYNAKLARI DEĞERLENDİRME VE TURİZM SANAYİ AŞ.	ESKİŞEHİR YOLU 5.KM.- - KÜTAHYA TELEFON : 266 22 90	ÇİNİ DUVAR KAROSU ÇİNİ TABAK	Birim : - FÜM:18.276,00 KM:18.276,00 KKO:100,00
SELADON ÇİNİ SERAMİK AŞ.	ESKİŞEHİR YOLU ÜZERİ 5. KM – KÜTAHYA TELEFON : 225 13 48	ŞABLON ÇİNİ TABAK	Birim : - FÜM:15.900,00 KM:11.800,00 KKO:134,75
HERİŞ SERAMİK VE TURİZM SANAYİ AŞ.	ATATÜRK BULVARI 5. KM – KÜTAHYA TELEFON : 0274 2250300 FAKS : 0274 2250316	PORSELEN	Birim : - FÜM:28.978.021, KM:64.800,00 KKO:44,72
KERAMİKA SERAMİK DEKORASYON SANAYİ VE TİCARET	FATİH SANAYİ SİTESİ 39.SOK.NO.4 – KÜTAHYA TELEFON : 2319928 FAKS : 2319928	PORSELEN VE CAM DEKOR(0- 10 CM)	Birim : - FÜM:1.100,00 KM:14.250,00 KKO:7,72
KÜTAHYA PORSELEN SANAYİ AŞ.	ATATÜRK BULVARI 8.KM – KÜTAHYA TELEFON : 225 01 50 FAKS : 225 01 56	PORSELEN	Birim : - FÜM:25.351.482, KM:23.000,00 KKO:110,22
MAKSAN ENDÜSTRİ VE MOBİLYA GEREÇLERİ SANAYİ VE TİCARET AŞ.	ESKİBÜYÜKDERE CAD. NO:49/B 4.LEVENT- - İSTANBUL	PORSELEN ÇAY TAKIMI PORSELEN KAPI TOKMAĞI PORSELEN KULP	Birim : - FÜM:600,00 KM:900,00 KKO:66,67
PORLAND PORSELEN SANAYİ VE TİCARET AŞ.	İSMETİYE CADDESİ İNCİ HAN NO:12/3 – İSTANBUL TELEFON : 02125133625 FAKS : 02125130575	PORSELEN MUTFAK EŞYASI	Birim : - FÜM:11.512.717 KM:12.000,00 KKO:95,94
SEMBOL AMBLEM DEKORATİF EŞYA SANAYİ VE TİCARET	SARIGAZI SEMİH SANCAR CAD.SEVİNÇ SOK.NO.7 – İSTANBUL TELEFON : 2166214572 FAKS : 2166214575	PORSELEN ÜRÜNLER(TABAK,FİNCAN,TUZL UK,PEÇETELİK)ÜZERİNE AMBLEM ÇIKARMA VE TEZYİNAT İŞLERİ	Birim : - FÜM:280.000,00 KM:360.000,0 KKO:77,78

(*) FÜM: Fiziki Üretim Miktarı, KM: Kapasite Miktarı, KKO:Kapasite Kullanım Oranı olarak ifade edilmiştir.

EK 2: TABLO 1: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İHRACAT MİKTARI (KG/YIL)

YILLAR	2000		2001		2002		2003		2004	
	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %
69.11	5.968.160	32,87	10.631.258	36,00	11.489.742	46,77	14.130.798	46,11	14.097.915	53,00
69.11.10	5.752.725	96,39	10.484.718	98,62	11.362.811	98,90	12.154.996	86,02	13.870.432	98,39
69.11.10.00.00.11	1.429.370	24,85	3.111.460	29,68	4.124.610	36,30	5.058.631	41,62	6.015.339	43,37
69.11.10.00.00.12	37.407	0,65	467.654	4,46	490.373	4,32	130.677	1,08	6.699	0,05
69.11.10.00.00.19	4.285.948	74,50	6.905.604	65,86	6.747.828	59,39	6.965.688	57,31	7.848.394	56,58
69.11.90	215.435	3,61	146.540	1,38	126.931	1,88	1.975.802	13,98	227.483	1,61
69.11.90.00.00.11	2.722	1,26	71.666	48,91	26.502	20,88	54.703	2,77	26.731	11,75
69.11.90.00.00.12	3.626	1,68	2.921	1,99	27.290	21,50	380.694	19,27	6.699	2,94
69.11.90.00.00.19	209.087	97,05	71.953	49,10	73.139	57,62	1.540.405	77,96	194.053	85,30
69.12	5.581.606	30,74	6.818.799	23,09	4.559.836	18,56	6.111.600	19,94	6.665.915	25,06
69.12.00	5.581.606	100,00	6.818.799	100,00	4.559.836	100,00	6.111.600	100,00	6.665.915	100,00
69.12.00.10.00.00	125.415	2,25	416.195	6,10	624.404	13,69	498.923	8,16	194.489	2,92
69.12.00.30.00.00	3.013	0,05	13.060	0,19	6.785	0,15	10.068	0,16	13.499	0,20
69.12.00.50.00.11	6.766	0,12	28.283	0,41	11.750	0,26	798.376	13,06	674.078	10,11
69.12.00.50.00.12	37.220	0,67	21.847	0,32	42.034	0,92	267.829	4,38	127.516	1,91
69.12.00.50.00.19	872.429	15,63	550.188	8,07	305.921	6,71	1.551.986	25,39	3.286.954	49,31
69.12.00.90.00.00	4.536.763	81,28	5.789.226	84,90	3.568.942	78,27	2.984.418	48,83	2.369.379	35,54
69.13	1.834.170	10,10	3.060.552	10,36	3.148.406	12,82	2.019.564	6,59	1.046.460	3,93
69.13.10	98.853	5,39	43.231	1,41	35.085	1,11	52.816	2,62	52.733	5,04
69.13.10.00.00.00	98.853	100,00	43.231	100,00	35.085	100,00	52.816	100,00	52.733	100,00
69.13.90	1.735.317	94,61	3.017.321	98,59	3.113.321	98,89	1.966.748	97,38	993.727	94,96
69.13.90.10.00.00	805.263	46,40	1.171.454	38,82	1.983.791	63,72	1.511.364	76,85	864.402	86,99
69.13.90.91.00.00	159.329	9,18	1.936	0,06	0	0,00	42	0,00	262	0,03
69.13.90.93.00.00	379.922	21,89	689.737	22,86	457.651	14,70	71.592	3,64	7.203	0,72
69.13.90.99.00.00	390.803	22,52	1.154.194	38,25	671.879	21,58	383.750	19,51	121.860	12,26
69.14	4.775.483	26,30	9.022.658	30,55	5.366.174	21,85	8.385.134	27,36	4.788.508	18,00
69.14.10	4.775.483	100,00	9.022.658	100,00	5.366.174	100,00	8.385.134	100,00	4.788.508	100,00
69.14.10.00.00.00	123.983	2,60	33.764	0,37	207.108	3,86	2.290.416	27,32	47.104	0,98
69.14.90.10.00.00	4.020.018	84,18	3.380.154	37,46	4.403.485	82,06	4.268.336	50,90	3.070.494	64,12
69.14.90.90.00.00	631.482	13,22	5.608.740	62,16	755.581	14,08	1.826.382	21,78	1.670.910	34,89
GENEL TOPLAM	18.159.419	100,00	29.533.267	100,00	24.564.158	100,00	30.647.096	100,00	26.598.798	100,00
YILLIK ARTIŞ %	-		62,63		-16,83		24,76		-13,21	

Kaynak: www.ito.org.tr

EK 2: TABLO 2: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İHRACATI (DEĞER TL/YIL)

ÜRÜN GTİP /YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004
69.11	6.640.689.215.257	23.125.964.031.578	30.008.549.896.186	39.361.462.695.273	46.938.987.216.026
69.11.10	6.432.980.614.947	22.819.781.206.698	29.508.520.593.409	37.645.233.109.996	45.871.147.662.679
69.11.10.00.00.11	1.628.858.334.881	6.000.082.400.700	10.822.652.935.370	16.140.765.258.236	20.648.385.742.335
69.11.10.00.00.12	54.776.412.761	1.299.241.635.728	1.515.988.993.616	452.574.234.836	44.344.922.225
69.11.10.00.00.19	4.749.345.867.305	15.520.457.170.270	17.169.878.664.423	21.051.893.616.924	25.178.416.998.119
69.11.90	207.708.600.310	306.182.824.880	500.029.302.777	1.716.229.585.277	1.067.839.553.347
69.11.90.00.00.11	3.554.189.963	94.214.335.276	39.148.592.612	119.211.256.795	49.853.861.975
69.11.90.00.00.12	4.257.130.640	9.561.591.690	27.450.003.591	182.036.996.700	44.344.922.225
69.11.90.00.00.19	199.897.279.707	202.406.897.914	433.430.706.574	1.414.981.331.782	973.640.769.147
69.12	4.168.269.311.831	8.457.273.946.673	7.201.621.794.572	13.069.450.003.237	18.252.311.591.106
69.12.00	4.168.269.311.831	8.457.273.946.673	7.201.621.794.572	13.069.450.003.237	18.252.311.591.106
69.12.00.10.00.00	81.146.728.332	422.019.277.757	741.486.159.326	623.724.498.640	412.668.542.017
69.12.00.30.00.00	3.047.707.796	36.064.300.644	39.543.431.378	26.391.711.029	31.333.879.622
69.12.00.50.00.11	23.328.700.049	35.664.746.703	28.340.727.851	1.561.177.987.799	1.499.329.126.229
69.12.00.50.00.12	7.418.791.998	46.380.540.193	67.457.228.977	438.849.915.860	305.385.874.844
69.12.00.50.00.19	1.017.010.088.836	1.037.536.624.554	811.442.850.948	4.810.912.608.100	9.906.518.201.179
69.12.00.90.00.00	3.036.317.294.820	6.879.608.456.822	5.513.351.396.092	5.608.393.281.809	6.097.075.967.215
69.13	1.290.819.140.170	3.483.671.907.469	4.043.316.480.419	3.750.261.221.777	2.374.182.845.239
69.13.10	137.564.409.349	99.750.988.528	154.708.197.785	209.320.118.482	336.960.124.994
69.13.10.00.00.00	137.564.409.349	99.750.988.528	154.708.197.785	209.320.118.482	336.960.124.994
69.13.90	1.153.254.730.821	3.383.920.918.941	3.888.608.282.634	3.540.941.103.295	2.037.222.720.245
69.13.90.10.00.00	283.487.495.825	745.391.998.606	1.856.710.487.369	1.713.297.169.351	1.243.500.772.352
69.13.90.91.00.00	251.003.181.521	12.544.625.795	0	224.185.170	673.863.089
69.13.90.93.00.00	233.932.635.431	1.082.853.124.140	698.940.966.425	199.632.735.417	42.975.659.208
69.13.90.99.00.00	384.831.418.044	1.543.131.170.400	1.332.956.828.840	1.627.787.013.357	750.072.425.596
69.14	1.843.587.631.619	4.780.961.385.901	3.849.738.218.706	6.502.632.945.764	5.436.788.161.756
69.14.10	1.843.587.631.619	4.780.961.385.901	3.849.738.218.706	6.502.632.945.764	5.436.788.161.756
69.14.10.00.00.00	126.458.768.073	142.258.195.205	194.962.236.754	938.303.281.236	160.662.748.041
69.14.90.10.00.00	1.261.051.420.926	1.951.672.152.999	2.730.705.758.113	3.402.450.744.147	3.065.398.106.186
69.14.90.90.00.00	456.077.442.620	2.687.031.037.697	924.070.223.839	2.161.878.920.381	2.210.727.307.529
GENEL TOPLAM	13.943.365.298.877	39.847.871.271.621	45.103.226.389.883	62.683.806.866.051	73.002.269.814.127
YILLIK ARTIŞ %	-	185,78	13,19	38,98	16,46

KAYNAK:www.ito.org.tr

EK 2: TABLO 3: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYASI İHRACATI (DEĞER:\$/Yıl)

ÜRÜN GTİP /YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004
69.11	10.568.822	18.775.579	19.859.164	26.319.215	32.916.577
69.11.10	10.234.799	18.526.704	19.533.946	25.173.248	32.173.233
69.11.10.00.00.11	2.590.104	4.694.189	7.150.790	10.935.179	14.573.002
69.11.10.00.00.12	93.245	984.604	1.011.250	292.648	31.647
69.11.10.00.00.19	7.551.450	12.847.911	11.371.906	13.945.421	17.568.584
69.11.90	334.023	248.875	325.218	1.145.967	743.344
69.11.90.00.00.11	6.084	77.739	23.793	81.903	35.973
69.11.90.00.00.12	6.641	6.513	18.273	117.995	31.647
69.11.90.00.00.19	321.298	164.623	283.152	946.069	675.724
69.12	6.675.676	6.914.026	4.828.541	8.947.893	12.959.849
69.12.00	6.675.676	6.914.026	4.828.541	8.947.893	12.959.849
69.12.00.10.00.00	128.497	347.724	486.776	403.653	290.737
69.12.00.30.00.00	4.931	28.235	29.123	18.323	23.270
69.12.00.50.00.11	35.487	27.502	18.997	1.090.977	1.060.272
69.12.00.50.00.12	12.850	37.979	43.511	307.373	222.701
69.12.00.50.00.19	1.651.057	838.367	530.130	3.348.800	7.091.971
69.12.00.90.00.00	4.842.854	5.634.219	3.720.004	3.778.767	4.270.898
69.13	2.103.796	2.795.102	2.750.888	2.459.740	1.670.424
69.13.10	218.754	81.067	105.920	139.713	232.493
69.13.10.00.00.00	218.754	81.067	105.920	139.713	232.493
69.13.90	1.885.042	2.714.035	2.644.968	2.320.027	1.437.931
69.13.90.10.00.00	457.129	626.263	1.264.634	1.117.140	884.104
69.13.90.91.00.00	422.358	10.956	0	151	854
69.13.90.93.00.00	383.172	878.572	475.773	125.234	29.464
69.13.90.99.00.00	622.383	1.198.244	904.561	1.077.502	523.509
69.14	3.002.453	3.797.213	2.602.570	4.320.911	3.876.112
69.14.10	3.002.453	3.797.213	2.602.570	4.320.911	3.876.112
69.14.10.00.00.00	205.465	112.409	138.139	630.978	108.494
69.14.90.10.00.00	2.039.927	1.626.384	1.845.762	2.227.391	2.193.798
69.14.90.90.00.00	757.061	2.058.420	618.669	1.462.542	1.573.820
GENEL TOPLAM	22.350.747	32.281.920	30.041.163	42.047.759	51.422.962
YILLIK ARTIŞ %	-	44,43	-6,94	39,97	22,30

KAYNAK:www.ito.org.tr

EK 3: TABLO 1: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARI İTHALATI (MİKTAR: Kg/Yıl)

YILLAR	2000		2001		2002		2003		2004	
	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %
69.11	2.005.668	16,97	2.239.253	21,77	9.504.444	29,55	24.338.006	44,53	16.480.434	64,99
69.11.10	1.706.824	85,10	1.555.499	69,47	9.412.706	99,03	23.820.294	97,87	16.145.250	97,97
69.11.10.00.00.11	143.209	8,39	61.388	3,95	254.017	2,70	330.924	1,39	665.949	4,12
69.11.10.00.00.12	41.884	2,45	53.647	3,45	3.627	0,04	8.976	0,04	1.630	0,01
69.11.10.00.00.19	1.521.731	89,16	1.440.464	92,60	9.155.062	97,26	23.480.394	98,57	15.477.671	95,87
69.11.90	298.844	14,90	683.754	30,53	91.738	0,97	517.712	2,13	335.184	2,03
69.11.90.00.00.11	174.163	58,28	567.313	82,97	75	0,08	342.031	66,07	98.142	29,28
69.11.90.00.00.12	230	0,08	2	0,00	715	0,78	10	0,00	0	0,00
69.11.90.00.00.19	124.451	41,64	116.439	17,03	90.948	99,14	175.671	33,93	237.042	70,72
69.12	6.155.298	52,09	6.250.783	60,77	14.276.626	44,38	20.023.078	36,63	4.270.546	16,84
69.12.00	6.155.298	100,00	6.250.783	100,00	14.276.626	100,00	20.023.078	100,00	4.270.546	100,00
69.12.00.10.00.00	4.658.416	75,68	5.382.611	86,11	6.862.946	48,07	2.162.611	10,80	199.814	4,68
69.12.00.30.00.00	29.312	0,48	36.107	0,58	62.406	0,44	63.829	0,32	48.163	1,13
69.12.00.50.00.11	27.631	0,45	7.146	0,11	13.700	0,10	141.678	0,71	31.453	0,74
69.12.00.50.00.12	47.683	0,77	940	0,02	32.810	0,23	10.610	0,05	34.310	0,80
69.12.00.50.00.19	862.714	14,02	445.398	7,13	1.436.685	10,06	1.972.188	9,85	607.652	14,23
69.12.00.90.00.00	529.542	8,60	378.581	6,06	5.868.079	41,10	15.672.162	78,27	3.349.154	78,42
69.13	3.193.775	27,03	1.586.452	15,42	7.813.441	24,29	9.986.419	18,27	4.189.032	16,52
69.13.10	1.861.997	58,30	1.075.730	67,81	1.617.374	20,70	1.931.803	19,34	1.393.789	33,27
69.13.10.00.00.00	1.861.997	100,00	1.075.730	100,00	1.617.374	100,00	1.931.803	100,00	1.393.789	100,00
69.13.90	1.331.778	41,70	510.722	32,19	6.196.067	79,30	8.054.616	80,66	2.795.243	66,73
69.13.90.10.00.00	454.270	34,11	49.494	9,69	1.578.762	25,48	1.808.216	22,45	359.813	12,87
69.13.90.91.00.00	1.601	0,12	934	0,18	4.041	0,07	4.268	0,05	8.793	0,31
69.13.90.93.00.00	86.333	6,48	67.526	13,22	1.262.198	20,37	304.190	3,78	233.569	8,36
69.13.90.99.00.00	789.574	59,29	392.768	76,90	3.351.066	54,08	5.937.942	73,72	2.193.068	78,46
69.14	461.138	3,90	209.428	2,04	574.816	1,79	313.348	0,57	419.367	1,65
69.14.10	461.138	100,00	209.428	100,00	574.816	100,00	313.348	100,00	419.367	100,00
69.14.10.00.00.00	17.707	3,84	6.465	3,09	3.980	0,69	19.711	6,29	53.274	12,70
69.14.90.10.00.00	124.002	26,89	54.431	25,99	206.294	35,89	46.363	14,80	160.902	38,37
69.14.90.90.00.00	319.429	69,27	148.532	70,92	364.542	63,42	247.274	78,91	205.191	48,93
GENEL TOPLAM	11.815.879	100,00	10.285.916	100,00	32.169.327	100,00	54.660.851	100,00	25.359.379	100,00
YILLIK ARTIŞ %	-		-12,95		212,75		69,92		-53,61	

Kaynak: www.ito.org.tr

EK 3: TABLO 2: SERAMİK SOFRA VE SÜS EŞYALARI İTHALATI (DEĞER: TL/YIL)

ÜRÜN GTİP /YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004
69.11	5.910.404.405.230	9.704.736.005.740	17.031.234.394.530	28.523.584.550.456	34.221.272.265.501
69.11.10	5.045.705.132.702	7.559.286.897.121	16.089.218.294.752	26.124.706.785.762	32.625.816.334.739
69.11.10.00.00.11	289.765.280.788	300.309.104.656	542.804.227.677	1.821.135.932.092	3.640.459.152.691
69.11.10.00.00.12	93.272.419.648	129.309.725.021	29.894.642.857	29.430.748.348	16.497.683.036
69.11.10.00.00.19	4.662.667.432.266	7.129.668.067.444	15.516.519.424.218	24.274.140.105.322	28.968.859.499.012
69.11.90	864.699.272.528	2.145.449.108.619	942.016.099.778	2.398.877.764.694	1.595.455.930.762
69.11.90.00.00.11	186.523.032.681	997.010.507.889	2.896.297.176	880.355.965.868	272.506.433.060
69.11.90.00.00.12	482.361.873	234.579.168	10.328.544.328	256.290.768	0
69.11.90.00.00.19	677.693.877.974	1.148.204.021.562	928.791.258.274	1.518.265.508.058	1.322.949.497.702
69.12	3.637.337.511.908	5.516.605.099.617	11.906.816.636.251	15.162.380.631.480	10.212.639.425.250
69.12.00	3.637.337.511.908	5.516.605.099.617	11.906.816.636.251	15.162.380.631.480	10.212.639.425.250
69.12.00.10.00.00	902.985.869.824	1.725.084.483.654	3.165.898.100.398	1.407.049.776.464	422.688.125.844
69.12.00.30.00.00	120.912.222.469	329.738.099.024	560.347.871.952	662.647.002.503	533.930.225.044
69.12.00.50.00.11	31.158.625.991	71.820.979.791	111.426.027.457	487.808.739.525	205.223.358.374
69.12.00.50.00.12	28.831.285.081	25.242.022.828	84.562.917.375	49.605.689.817	269.543.368.075
69.12.00.50.00.19	1.525.415.243.064	1.319.759.719.613	3.085.095.924.133	2.393.877.517.528	2.986.778.795.055
69.12.00.90.00.00	1.028.034.265.479	2.044.959.794.707	4.899.485.794.936	10.161.391.905.643	5.794.475.552.858
69.13	2.936.016.149.626	2.833.592.912.165	8.083.966.753.115	10.618.161.923.553	14.664.346.901.427
69.13.10	1.610.043.001.490	1.438.691.633.362	2.492.625.305.323	3.370.216.230.164	5.342.230.939.334
69.13.10.00.00.00	1.610.043.001.490	1.438.691.633.362	2.492.625.305.323	3.370.216.230.164	5.342.230.939.334
69.13.90	1.325.973.148.136	1.394.901.278.803	5.591.341.447.792	7.247.945.693.389	9.322.115.962.093
69.13.90.10.00.00	227.510.727.446	140.827.496.475	400.808.367.650	646.099.062.644	497.969.043.883
69.13.90.91.00.00	9.529.596.504	7.826.304.245	8.715.268.371	13.143.681.250	38.056.094.442
69.13.90.93.00.00	152.174.856.195	245.945.756.947	1.246.996.716.118	934.660.630.235	1.000.001.553.326
69.13.90.99.00.00	936.757.967.991	1.000.301.721.136	3.934.821.095.653	5.654.042.319.260	7.786.089.270.442
69.14	1.126.086.198.078	1.407.035.401.058	1.944.013.811.340	2.367.285.204.777	2.666.122.467.721
69.14.10	1.126.086.198.078	1.407.035.401.058	1.944.013.811.340	2.367.285.204.777	2.666.122.467.721
69.14.10.00.00.00	111.365.128.403	59.816.904.493	108.912.916.513	190.922.107.517	567.723.459.556
69.14.90.10.00.00	38.619.584.298	135.849.435.418	91.257.154.273	106.521.642.046	613.420.069.506
69.14.90.90.00.00	976.101.485.377	1.211.369.061.147	1.743.843.740.554	2.069.841.455.214	1.484.978.938.659
GENEL TOPLAM	13.609.844.264.842	19.461.969.418.580	38.966.031.595.236	56.671.412.310.266	61.764.381.059.899
YILLIK ARTIŞ %	-	43,00	100,22	45,44	8,99

Kaynak:www.ito.org.tr

EK 3: TABLO 3: SOFRA VE SÜS EŞYALARI İTHALATI (DEĞER: \$/YIL)

ÜRÜN GTİP /YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004
69.11	9.434.421	8.448.700	11.138.276	19.232.804	24.117.419
69.11.10	8.048.478	6.481.897	10.530.099	17.622.563	23.025.497
69.11.10.00.00.11	465.734	313.178	348.149	1.209.748	2.509.812
69.11.10.00.00.12	147.968	145.433	21.025	20.080	11.716
69.11.10.00.00.19	7.434.776	6.023.286	10.160.925	16.392.735	20.503.969
69.11.90	1.385.943	1.966.803	608.177	1.610.241	1.091.922
69.11.90.00.00.11	316.011	870.625	1.738	596.164	185.353
69.11.90.00.00.12	798	163	6.635	183	0
69.11.90.00.00.19	1.069.134	1.096.015	599.804	1.013.894	906.569
69.12	5.750.467	4.493.712	7.790.819	10.143.570	7.067.011
69.12.00	5.750.467	4.493.712	7.790.819	10.143.570	7.067.011
69.12.00.10.00.00	1.411.193	1.466.193	2.084.111	877.497	293.164
69.12.00.30.00.00	189.311	279.548	383.196	450.269	372.446
69.12.00.50.00.11	49.090	54.953	71.339	326.931	144.385
69.12.00.50.00.12	47.488	22.265	59.568	32.857	182.702
69.12.00.50.00.19	2.413.213	1.029.508	2.015.518	1.572.984	2.084.255
69.12.00.90.00.00	1.640.172	1.641.245	3.177.087	6.883.032	3.990.059
69.13	4.611.143	2.549.526	5.213.344	7.096.747	10.361.442
69.13.10	2.527.158	1.353.656	1.601.178	2.248.817	3.775.288
69.13.10.00.00.00	2.527.158	1.353.656	1.601.178	2.248.817	3.775.288
69.13.90	2.083.985	1.195.870	3.612.166	4.847.930	6.586.154
69.13.90.10.00.00	357.512	128.656	266.766	437.657	347.758
69.13.90.91.00.00	14.986	10.299	5.619	8.986	25.969
69.13.90.93.00.00	240.900	216.641	786.177	618.526	702.926
69.13.90.99.00.00	1.470.587	840.274	2.553.604	3.782.761	5.509.501
69.14	1.787.263	1.171.656	1.256.005	1.591.365	1.836.959
69.14.10	1.787.263	1.171.656	1.256.005	1.591.365	1.836.959
69.14.10.00.00.00	175.556	56.812	71.236	130.705	388.379
69.14.90.10.00.00	60.601	108.813	60.663	72.407	411.330
69.14.90.90.00.00	1.551.106	1.006.031	1.124.106	1.388.253	1.037.250
GENEL TOPLAM	21.583.294	16.663.594	25.398.444	38.064.486	43.382.831
YILLIK ARTIŞ %	-	-22,79	52,42	49,87	13,97

Kaynak: www.ito.org.tr

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1). TC Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği(OAİB) Seramik Sektörü Raporu, 1996
- 2). TC Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, İGEME Seramik Sanayi Profili, 2001, 2002, 2003.www.igeme.gov.tr
- 3). TC Sanayi ve Ticaret Bakanlığı "Seramik Sanayi Sektör Araştırma Raporu"Ankara, 1998
- 4). TC Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sanayi Sicil Dairesi, Sanayi Envanteri, 2005.
www.sanayi.gov.tr
- 5). DPT Yıllık Programları ve Program Destek Çalışmaları, 1989-2004, www.dpt.gov.tr
- 6). Seramik ve Refrakter Üreticiler Birliği, "Gümrük Birliğine Girerken Türk Seramik Sektörü " Basri Sezer, İstanbul, Ekim 1994.
- 7). TC Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Kütahya İli Sanayi Potansiyeli ve Yatırım Alanları Araştırması, 2001.
- 8). Kütahya İli Sanayi Potansiyeli, www.kutahyaosb.com
- 9). TKB, Sektörel Araştırmalar, Seramik Yer ve Duvar Kaplamaları, Mehmet Ali Kafalı, Ankara, 2005 .
- 10). TKB, Sektörel Araştırmalar, Seramik Sektörü(Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi) Araştırma Müdürlüğü, 2004.
- 11). Dünya Gazetesi, Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye Ekonomisi, Türkiye’de Seramik Sektörü.1998.
- 12).Seramik Federasyonu, SERFED, Kütahya Çini Sanatı ve Seramik Tarihi, www.serfed.com
- 13). Seramik Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmalar, www.turkiyesanayirehberi.com.
- 14). G.T.İ.P. No’larına göre Dış Ticaret İstatistikleri, www.ito.org.tr
- 15). Seramik Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmalar Bilgileri, www.sektorum.com
- 16). Seramik Sanayi, Standart Bilgileri, www.tse.org.tr
- 17). Firma Bilgileri, www.turkishceramics.com
- 18). Kütahya Porselen San. A.Ş. , www.kutpo.com.tr, www.gastronomi.boyut.com.tr
- 19). Desa Porselen San. A.Ş., www.desaporselen.com
- 20). Güral Porselen San. A.Ş. , www.guralporselen.com
- 21). Gorbon ve Gorbon Işıl , www.gorbon.com
- 22). Dekor Çini, Çini nedir? Çiniciliğin Tarihi, İznik ve Kütahya Çinileri,www.dekorcini.com
- 23). İznik Çini ve Seramikleri, www.iznik.com

- 24). Consumer Trends, Cheap Imports Erode Dinnerware Market, Christine L.Grahl, www.ceramicindustry.com
- 25). About the 2002 Market Overview and Forecast, www.ceramicindustry.com
- 26). Inside CI(Ceramics Industry), Work Smarter, Not Harder, Christine L.Grahl, www.ceramicindustry.com
- 27). Handicrafts And Giftware From Turkey, Birsen YILMAZ, İGEME, 2003.
- 28). China, New Prospects for Imports And The Chinese Ceramic Industry. www.ceramicworldweb.it
- 29). Turkish Ceramics, History, www.turkishceramics.com
- 30). Tabletop And Home Dining Market, www.unitymarketingonline.com
- 31).Glass and Ceramic Decorating Options, Andrew Bopp, 2000, www.ceramicindustry.com
- 32).Raw and Manufactured Materials: 2003-2005 Review and Forecast, www.ceramicindustry.com
- 33). Porland Porselen, www.porland.com